

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI

ZORUNLU EĞİTİM ÇAĞINDA BULUNAN
KIZ ÇOCUKLARININ OKULA GİTME NEDENLERİ
(ŞIRNAK İLİ ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Yrd. Doç. Dr. Aysun GÜROL

HAZIRLAYAN

Celalettin DİLLİ

ELAZIĞ

2006

ÖZ

Bu araştırma; Zorunlu eğitim çağında bulunan kız çocuklarının okula gitmeme nedenleri belirlemeye dönük bir alan araştırmasıdır. Araştırma “survey” modeline dayalı olarak yapılmıştır. Araştırmanın evreni, 2005- 2006 yılında Şırnak il, Cizre, Silopi, Beytüşebab ilçe merkezinde ulaşılabilen 200 kız çocuğu ve 202 veliden oluşmaktadır. Örneklem ise, araştırmanın evreni aynı zamanda örneklem grubunu oluşturmaktadır.

Araştırmadan elde edilen önemli bulgular; kız çocukları maddi imkânsızlıklardan ve velilerinin okula göndermemelerinden dolayı okula gitmemektedir. Bunun yanında veliler açısından kız çocuklarının büyümesi (ergenlik çağına girmiş olması) gibi sebepler okula göndermeme nedenlerini oluşturmaktadır.

Kız çocuklarının okuma-yazma öğrenmesi veliler için yeterli görülmemekte ve daha fazla okula devam etmesine izin verilmemektedir. Erkek çocuklarına eğitim konusunda öncelik verilmekte, kız çocuklarının ise evde annelerine yardım etmeleri okul gitmelerinden daha önemli görülmektedir. Araştırma kız çocuklarının okula gitmeme sebepleri ile ilgili değerlendirmeyi içermektedir.

ABSTRACT

This research deals with the reasons why the girls in the obligatory education age don't go to school. The research has been done up to the "survey" model. The research consists of 200 girls and 202 protectors who are reached in Şırnak, Cizre, Silopi, Beytüşebab town in 2005-2006 years. Sample; the containing of research consists the group of sample in the same time.

Thanks to the important results of research it is understood that girls don't go to school because of economical impossibilities and since the protectors don't send them to the school. Beside this, growing of girls can be shown as reason for the protectors not sending the girls to the school.

The girls learning, reading and writing is seen enough and so the girls aren't allowed to go on school. The boys are given priority in the education but girls' helping their mothers at home is seen more important than going school. The research contains the evaluation which deals with reasons of girls not going to school.

ÖNSÖZ

Gelişmiş ülkelerin kalkınmasında ki ortak nokta hiç kuşkusuz eğitime verdikleri önemdir. Ülkemizde Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren eğitimin önemi anlaşılmış ve bu konuda büyük reformlar yapılmıştır. Ancak aradan uzun bir süre geçmesine rağmen eğitim sistemimizde henüz istenilen noktaya gelinemediği, kız çocuklarının eğitim hizmetlerinden yararlanmasında bir takım engellerin olduğu ve okullaşma oranında istenilen düzeye gelinemediği görülmektedir. Eğitimin ülke kalkınmasında büyük bir öneme sahip olduğu günümüz dünyasında, içinde bulunduğumuz durumdan kurtulup bu soruna çözüm üretmek; gelecek nesillerin daha iyi yetişmesi yolunda atılmış büyük bir adım olacaktır.

Bu araştırmayla, “zorunlu eğitim çağında bulunan kız çocuklarının okula gitmeme nedenleri” araştırılmıştır. Araştırmaya birçok kişinin eleştirileri ve katkıları olmuştur. Başta bilgi, tecrübe, destek ve yönlendirmelerinden yararlandığım danışmanım Yrd. Doç. Dr. Aysun GÜROL’a şükranlarımı sunarım. Ayrıca, tezle ilgili her konuda destek ve yardımlarını gördüğüm Yrd. Doç. Dr. Bahadır KÖKSALAN’a, özellikle istatistiksel işlemlerin yapılmasını yardımlarını esirgemeyen Öğrt. Gör. Mehmet TURAN’a, Öğrt. Gör. Alpaslan GÖZLER’e teşekkür ederim.

Ayrıca, anketin uygulanmasında her türlü desteği sağlayan Şırnak Milli Eğitim Müdürlüğüne, Şerif BALCAN’a, İlker Şen’e, Silopi Yatılı İlköğretim Bölge Okulu yöneticilerine ve öğretmenlerine, teşekkürlerimi sunarım.

Celalettin DİLLİ

Elazığ, Eylül-2006

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
Öz	III
Abstract	IV
Önsöz	V
İçindekiler	VI
Tablolar Listesi	X
Şekiller Listesi	XI
Kısaltmalar	XI
BÖLÜM I: GİRİŞ	1
Problem Durumu	1
Araştırmanın Amacı	4
Araştırmanın Önemi	4
Sayıtlılar	4
Sınırlılıklar	4
BÖLÜM II: İLGİLİ LİTARETÜTÜN İNCELENMESİ	5
DEVLET VE EĞİTİM	5
1. Sosyal Devlet	5
1.1. Devletin Temel Amaç ve Görevleri	7
1.2. Temel İnsan Hakları	7
1.3. Temel Hak ve Özgürlükler	7
1.3.1. Temel Hak Ve Hürriyetlerin Niteliği	7
1.3.2. Kişinin Hakları ve Ödevleri	8
1.3.3. Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler	8
1.3.4. Siyasî Haklar ve Ödevler	9
2. Sosyal Kurumlar ve Eğitim İlişkisi	9
2.1. Eğitim- Toplum İlişkisi	9
2.1.1. Kültürel Değerlerin Birikimi ve Aktarılması	11
2.1.2. Bireylerin Sosyalleştirilmesi	11

2.1.3. Gelişime Açık Yenilikçi Bireyler Yetiştirilmesi	12
2.2. Eğitimin- Aile ilişkisi	12
2.3. Ekonomik Kurumlar	14
2.4. Siyaset Kurumları	18
2.5. Din ve Ahlak	19
3. Sosyal Devletin Eğitim Hakkına Bakışı	20
4. Eğitimin Yasal Temelleri	21
4.1. Anayasada Eğitim	22
4.2. Milli Eğitim Temel Kanunu	24
4.3. İlköğretim ve Eğitim Temel Kanunu	25
4.4. Uluslar Arası Belge ve Normlarda Eğitim Hakkı	27
4.4.1. İnsan Hakları Evrensel Bildirisi	28
4.4.2. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi	29
4.4.3. Çocuk Hakları Bildirgesi	29
4.4.4. Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi	30
4.4.5. Çocuk Haklarına Dair Sözleşme	30
4.4.6. Herkes İçin Eğitim Ulusal Hedefleri ve Dakar Eylem Formu	32
4.4.7. Dördüncü Dünya Kadın Konferansı	34
4.4.8. Binyıl Kalkınma Hedefleri	35
4.4.9. Avrupa Birliği Temel Haklar Bildirgesi	35
EĞİTİM-OKUL İLİŞKİSİ	36
1. Eğitime Duyulan İhtiyaç	36
2. Eğitimin Amaçları	37
3. Okul ve Fonksiyonları	39
3.1. Okulun Fonksiyonları	40
3.1.1. Bireyin Gelişmesi	40
3.1.2. İnsan Sevgisinin Aşılması Fonksiyonu	40
3.1.3. Demokratik, İdeal Vatandaş Yetiştirme Fonksiyonu	40
3.1.4. Ekonomik Fonksiyonu	41
3.1.5. Bilgi Fonksiyonu	41
3.1.6. Meslek Kazandırma Fonksiyonu	42
3.1.7. Toplumsal Hareketliliği Sağlama Fonksiyonu	42
3.1.8. John Dewey' e Göre Okulun Fonksiyonu	44

4. Eğitimde Fırsat ve İmkân Eşitliği	44
4.1. Eğitimde Fırsat ve İmkân Eşitliğini Engelleyen Sebepler	45
4.1.1 Ekonomik Sebepler	45
4.1.1.1. Ailenin Sosyal Statüsü ve Gelir Düzeyi	45
4.1.1.2. Devlet Ekonomisi	46
4.1.2. Coğrafi Sebepler	47
4.1.3. Toplumsal Sebepler	50
4.1.3.1. Cinsiyet Ayrımı	51
4.1.3.2. Dil Ayrımı	52
4.1.3.3. Eğitim Hizmetlerindeki Yetersizlik	52
4.1.4. Siyasal Sebepler	53
4.1.5. Bireysel Farklılıklar	53
TÜRKİYE’DE KIZ ÇOCUKLARININ EĞİTİMİ VE ÖNEMİ	54
1. Türk Tarihinde Kadın	54
2. Türkiye’de Kadın Eğitime ilişkin Gelişmeler	57
3. Kız Çocuklarının Eğitiminin Önemi	60
3.1 Kız çocuklarının Eğitiminin Bireysel ve Toplumsal Kazanımları	62
3.1.1. Bireysel Kazanımlar	62
3.1.2. Toplumsal Kazanımlar	62
İlgili Araştırmalar	65
BÖLÜM III: ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	67
3.1. Araştırmanın Modeli	67
3.2. Evren ve Örneklem	67
3.3. Veri Toplam Araçları	67
3.4. Verilerin Toplanması	68
3.5. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması	69
BÖLÜM IV: BULGULAR VE YORUM	70
4.1. Demografik Bilgilere İlişkin Bulgular ve Yorumlar	70
4.2. Okula Gitmeme Nedenlerine İlişkin Görüşlere Yönelik Bulgular ve Yorumlar	76

4.3. Okula Gitmeme Nedenlerinden Okul ve Öğretmenden Kaynaklanan Nedenlere İlişkin Bulgular ve Yorumlar	81
4.4. Okula Gitmeme Nedenlerinden Okula İlişkin Düşünce, Fikir, Önyargı, İnanç ve Tutumlara Dair Bulgular ve Yorumlar	84
4.5. M.E.B Çalışmalarına, Projelere ve Haydi Kızlar Okula Kampanyasına İlişkin Bulgular ve Yorumlar	89
4.6. Kız Çocukların Okula Gitmeme Durumlarına İlişkin Görüşlerin Baba- Anne-Kız Çocuğu Eğitim Durumuna, Çocuk sayısına ve Gelire Göre Karşılaştırılması	91
BÖLÜM V: ÖZET, SONUÇ ve ÖNERİLER	105
Özet	105
Sonuç ve Öneriler	114
KAYNAKÇA	119
Ekler	128

TABLOLAR LİSTESİ

TABLOLAR	Sayfa No
Tablo 1: Türkiye’de Eğitim Durumu	2
Tablo 2: GSMH İle Konsolide Bütçenin Millî Eğitim Bakanlığı Bütçesine Oranları	16
Tablo 3: Eğitim Durumu ve Gelir Seviyesi Arasındaki ilişki	46
Tablo 4: Yıllara Göre Milli Eğitim Bakanlığına Ayrılan Bütçe	46
Tablo 5: Kent ve Kır Nüfus Tamamladığı Veya Devam Ettiği Eğitim Düzeyi	47
Tablo 6: Türkiye’de Eğitim Durumuna Göre Yoksulluk Oranı	48
Tablo 7: İlköğretimde Bölgeler Arası Okullaşma Oranları	49
Tablo 8: Bölge ve Eğitim Düzeyine Göre Toplam Doğurganlık Hızı	50
Tablo 9: Türkiye’de Nüfusun Eğitim Durumu	51
Tablo 10: İlköğretimde Net Okullaşma Oranı	59
Tablo 11: Okur-Yazar Olmayan ve Okur-Yazar Oranı	61
Tablo 12: Görüşme Cetveline Cevap Veren Deneklerin Dağılımı	68
Tablo 13: Kız Çocuklarının Yaş Değişkenine İlişkin Bulgular	70
Tablo 14: Kız Çocuklarının Kardeş Sayısına İlişkin Bulgular	70
Tablo 15: Kız Çocuklarının Babalarının Eğitim Durumlarına İlişkin Bulgular	71
Tablo 16: Kız Çocuklarının Annelerinin Eğitim Durumlarına İlişkin Bulgular	71
Tablo 17: Kız Çocuklarının Babalarının Mesleklerine İlişkin Bulgular	72
Tablo 18: Kız Çocuklarının Velilerinin Gelir Durumlarına İlişkin Bulgular	72
Tablo 19: Kız Çocuklarının Eğitim Durumlarına İlişkin Bulgular	73
Tablo 20: Velilerin Yaş Değişkenine İlişkin Bulgular	73
Tablo 21: Velilerin Sahip Oldukları Çocuk Sayısına İlişkin Bulgular	74
Tablo 22: Velilerin Eğitim Durumlarına İlişkin Bulgular	74
Tablo 23: Velilerin Mesleklerine İlişkin Bulgular	75
Tablo 24: Velilerin Gelir Durumlarına İlişkin Bulgular	75
Tablo 25: Kız Çocuklarının Okula Gitmeme Nedenlerinden Ailesel, Çevresel ve Ekonomik Nedenler	76
Tablo 26: Velilerin Okula Göndermeme Nedenlerinden Ailesel, Çevresel ve Ekonomik Nedenler	78
Tablo 27: Kız Çocuklarının Okula Gitmeme Nedenlerinden Okul ve Öğretmenden Kaynaklanan Nedenler	81

Tablo 28: Velilerin Kız Çocuklarını Okula Göndermeme Nedenlerinden Okul ve Öğretmenden Kaynaklanan Nedenler	83
Tablo 29: Kız Çocuklarının Okula Gitmeme Nedenlerinden Okula İlişkin Düşünce, Fikir, Önyargı, İnanç ve Tutumlar	85
Tablo 30: Velilerin Kız Çocuklarını Okula Göndermeme Nedenlerinden Okula İlişkin Düşünce, Fikir, Önyargı, İnanç ve Tutumlar	87
Tablo 31: Kız Çocuklarının M.E.B Çalışmalarına, Projelere ve Haydi Kızlar Okula Kampanyasına İlişkin Görüşlerine Dair Bulgular	89
Tablo 32: Velilerin M.E.B Çalışmalarına, Projelere ve Haydi Kızlar Okula Kampanyasına İlişkin Görüşlerine Dair Bulgular	90
Tablo 33: Kız Çocuklarının Baba Eğitim Durumuna Göre Okula Gönderilmeme Nedenlerin Karşılaştırılması.	92
Tablo 34: Anne Eğitim Durumuna Göre Okula Gönderilmeme Nedenlerin Karşılaştırılması.	94
Tablo 35: Kız Çocuklarının Eğitim Durumuna Göre Okula Gönderilmeme Nedenlerine İlişkin Görüşlerin Karşılaştırılması.	98
Tablo 36: Veli Gelir Durumuna Göre Kız Çocuklarının Okula Gönderilmeme Nedenlerinin Karşılaştırılması.	99
Tablo 37: Velilerin Çocuk Sayısına Göre Kız Çocuklarını Okula Göndermeme Nedenlerinin Karşılaştırılması.	101

ŞEKİLLER LİSTESİ

ŞEKİLLER	Sayfa No
Şekil 1: H. Fend' göre okulun toplumsal görevleri	43
Şekil 2: Kız Çocuklarının Eğitiminin Kuşaklar üzerindeki Etkisi	64

Kısaltmalar

BM:	Birleşmiş Milletler
BYKP:	Beş Yıllık Kalkınma Planı
HİE:	Herkes İçin Eğitim
MEGSB:	Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı
UNDP:	Birleşmiş Milletler Kalkınma Örgütü
UNESCO:	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim Ve Kültür Örgütü
UNICEF:	Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu

BÖLÜM I

GİRİŞ

Problem Durumu

Bilim ve teknolojideki hızlı ilerleme beraberinde bir takım yenilikler getirmektedir. Bu hızlı ve zamansız değişim yeni toplumsal değerlerle karmaşıklaşan, çevresine uyum gösteren, bütünleşen ve üretken bir kimliğe sahip bireylerin yetişmesini zorunlu kılmaktadır. Kuşkusuz bu niteliklere sahip bireylerin yetişmesindeki en büyük sorumluluk okullara düşmektedir.

Dünya inanılmaz bir değişim süreci yaşamakta; insanlar değişmekte, ülkeler arasındaki sınırlar aşılmaktadır. Günümüzde tüm ülkeler demokratikleşmek, çağdaşlaşmak ve geleceğe katkıda bulunmak istemekte, kalkınmanın odak noktasının insan olduğu gerçeğini dikkate alarak, eğitimi en geçerli yatırım olarak kabul etmektedirler (Özgen ve Ufuk; 2002). Gelişme ve kalkınma, ancak insan niteliklerini geliştirmeyi, bireyin temel hak ve özgürlüklerini yaşatmayı ve bu düşünceleri sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel anlamda gerçekleştirmeyi amaç edinmiş toplumlar için geçerlidir. Günümüzün gelişmiş toplumlarına baktığımızda, bu toplumların ortak özelliklerinin eğitime verdikleri önem olduğunu söyleyebiliriz. En iyi yatırım kuşkusuz insana yapılandır. İnsana yapılan yatırımın temelinde de eğitim yatar (Fazlıoğlu, 1997: 21-22). Bu yatırımın hem bireysel anlamda hem de toplumsal anlamda büyük yararları olmaktadır. Bu nedenle eğitim hakkında tüm insanların yararlanması ülke kalkınması için şüphesiz atılan en önemli adım olacaktır. Fakat ülkemizde geçmişten günümüze kadar eğitim hakkında çeşitli sebeplerle yararlanamayan, hatta zorunlu eğitimini tamamlayamayan insan sayısı hiçte azımsanacak sayıda değildir. Oysaki Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren eğitimin önemi anlaşılmış ve bu konuda büyük reformlar yapılmıştır. Ancak aradan 80 yıl gibi uzun bir süre geçmesine rağmen eğitim sistemimizde henüz istenilen noktaya gelinememiştir. Bu durumun önüne geçilmesi için ülkemiz, gerek uluslararası belgelerde, gerekse AB kriterleri gereği bu durumun önüne geçileceğinin taahhüdünü vermiştir.

Gelişmiş ülkeler seviyesine ulaşmak için öncelikli yapmamız gerekenlerden biri de eğitim hizmetinden tüm bireylerin (kadın-erkek) eşit şekilde yararlanmasını sağlayacak tedbirlerin alınmasıdır. "Eğitimde fırsat eşitliği" kavramı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası gereğidir. Anayasamızın Eğitim ve Öğrenim Hakkı ve Ödevi başlıklı 42. maddesinde;

“Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz...” denilmektedir. Fırsat ve imkân eşitliği sağlandığında eğitim hizmetlerine ulaşılmasını engelleyen faktörler ortadan kalkacak, böylece herkese eşit imkânlar sunulmuş olacaktır. Nitekim eğitimi sadece kendi içinde bir kurum olarak değerlendirmek mümkün değildir. Diğer sosyal kurumlar gibi eğitim de, etkileyen ve etkilenen konumdadır. Eğitim hakkından yararlanamayan birey sadece kendini değil, diğer kurumları da etkilemektedir. Eğitim hak ve ödevi konusunda devletin anayasa da kabul ettiği sosyal devlet ilkesi gereği üzerine düşen görevi yerine getirmesi gerekmektedir.

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununa göre; “İlköğretim görmek her Türk vatandaşının hakkıdır. Eğitimde kadın erkek herkese fırsat ve imkan eşitliği sağlanır. İlköğretim 6-14 yaşlarındaki çocukların eğitim ve öğretimini kapsar. İlköğretim kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve devlet okullarında parasızdır” (Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973). İlköğretim ve Eğitim Kanununda belirtildiği üzere “İlköğretim, kadın erkek bütün Türklerin milli gayelere uygun olarak bedeni, zihni ve ahlaki gelişmelerine ve yetişmelerine hizmet eden temel eğitim ve öğretimdir. İlköğretim, ilköğrenim kurumlarında verilir; öğrenim çağında bulunan kız ve erkek çocuklar için mecburi, Devlet okullarında parasızdır. Türk vatandaşı kız ve erkek çocuklar ilköğrenimlerini resmi veya özel Türk ilköğretim okullarında yapmakla mükelleftir...” (İlköğretim ve Eğitim Kanunu, 1961). Buna karşın Tablo 1 incelendiğinde kız çocuklarının ilkokula kayıt oranı net % 84, ilkokula devamlılık oranı net % 88, ortaöğretime kayıt oranı brüt % 67 ve ortaöğretime devam oranı net % 36’dır.

Tablo 1: Türkiye’de Eğitim Durumu

İlkokula Kayıt Oranı 2000-2004				İlkokula Net Devamlılık (%)		Ortaöğretim Kayıt Oranı 2000-2004				Ortaöğretim Net Devamlılık	
Brüt		Net		1996-2004		Brüt		Net		1996-2004	
Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
95	88	89	84	89	88	90	67	-	-	49	36

Kaynak: The State Of The World’s Children. (2006). **Excluded And Invisible**. UNICEF. ss.117.

Kadınlar ve erkekler arasında fırsat eşitliği demokrasinin vazgeçilmez koşullarından biridir. Kadın ve erkeklere eşit olanak ve fırsatlar sunulmadıkça, bir toplumda gerçek demokrasinin varlığından söz etmek mümkün değildir. Türkiye Cumhuriyeti kız çocuklarının eğitiminin büyük toplumsal yarar sağlayacağını en başta kabul etmiş ve kız çocuklarının/kadınların eğitimini toplumsal kalkınma hedeflerine ulaşmada en etkili stratejilerden biri olarak hayata geçirmek konusunda kararlı adımlar atmıştır. Ancak yasa ve yönetmeliklerde kız çocuklarının eğitimini engelleyen herhangi bir engel olmamakla birlikte,

kız çocukları, erkek çocuklarıyla karşılaştırıldığında, genellikle ya örgün eğitime hiç katılmamakta ya da örgün eğitimin ilk basamaklarında eğitimden alınabilmektedirler (Gönenç ve diğerleri, 2002: 257-258).

UNICEF'e göre de okula gönderilmeyen kızların sayısı Doğu ve Güneydoğu bölgelerindeki illerimizde yoğunlaşmaktadır. Sadece Batman, Diyarbakır, Muş, Siirt, Ağrı, Bitlis, Şırnak, Hakkâri, Şanlıurfa ve Van'da okula gönderilmeyen 250 bin civarında kız çocuğu bulunmaktadır. UNICEF'in "Dünya Çocuklarının Durumu 2004" raporunda, dünyada zorunlu eğitim çağında olduğu halde okula gitmeyen 121 milyon çocuk bulunuyor. Bunların 65 milyonunu ise kız çocukları oluşturuyor. Herkes İçin Eğitim 2003/2004 Küresel İzleme Raporu'na göre de, Türkiye ilk ve ortaöğretimde toplumsal cinsiyet eşitliğini gerçekleştiremeyen ve 2015'e kadar gerçekleştirememe riski olan 12 ülke arasında yer almaktadır (Milliyet, 2005: 1).

Eğitimin bir ülkenin geleceği açısından bu kadar önemli ve hassas bir konu olması, anayasada zorunlu ve parasız olduğunun işaret edilmesine karşın, okula gitmeyen ya da kayıtlı olduğu halde okula devam etmeyen çocuklarımız vardır. Bu oran kız çocuklarında daha belirginleşmektedir (Yalın ve Diğerleri, 2004). Milli Eğitim Bakanlığının sürdürmüş olduğu projeler, okul ders kitaplarının bedava dağıtılması, caydırıcı para cezası gibi eğitimi teşvik edici önlemler alınması, bu konunun ne kadar önemli olduğuna işaret etmektedir. Bu noktada hepimize düşen görev 80 yıllık farkın kapatılması için gayret etmektir. Bu nedenle herkesin fırsat ve imkân eşitliğinden yararlanabileceği bir ortam sağlanmalı ve sırtını feodal tutumlara dayamış cinsiyet eşitsizliğine köklü çözümler bulunmalıdır. Eğitimi kültüre dönüştürecek koşullar hazırlanmalıdır. Unutulmamalıdır ki eğitim, fizyolojik ihtiyaçlar gibi insanlık için vazgeçilmez bir ihtiyaçtır.

Kısaca, ülkemizde 600.000 kız çocuğu okula gitmiyor, gidemiyor (Yalın ve diğerleri, 2004: 9). Anayasa'da güvence altına alınan zorunlu eğitim hakkından yararlanamayan kız çocuğu sayısı bu konunun önemini belirtmektedir. Bu kız çocuklarını yarının anneleri olarak düşündüğümüzde durumun iç açıcı olmadığı görülmektedir. Eğitimin ülke kalkınmasında büyük bir öneme sahip olduğu günümüz dünyasında, içinde bulunduğumuz durumdan kurtulup bu soruna çözüm üretmek; gelecek nesillerin daha iyi yetişmesi yolunda atılmış büyük bir adım olacaktır. Konuya açıklık getirmek ve rasyonel kararların alınmasına yardımcı

olmak için durumu belirleyecek araştırmalara ihtiyaç bulunduğu dűřüncesiyle bu çalışma yapılmıştır.

ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı; Zorunlu Eğitim ağında Bulunan Kız ocuklarının Okula Gitmeme Nedenlerini belirlemektir.

Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Kız çocuklarının, okula gitmeme nedenlerine iliřkin kendi gűrűřleri nelerdir?
2. Kız çocuklarının okula gitmeme nedenleri ailenin gelir düzeyine, eęitim düzeyine, ocuk sayısına gűre farklılık gűstermekte midir?
3. Velilerin çocukları okula gűndermeme nedenlerine iliřkin gűrűřleri nelerdir?

Araştırmanın nemi

Bűyle bir arařtırmanın Tűrkiye geneli için ihtiyaç olduęu dűřünülmektedir. Bununla birlikte, řırnak ili ile bařlanan bu çalıřmanın bilgi verme yanında n arařtırma nitelięi tařıyarak daha sonra Tűrkiye rneklemi ile yaygınlařtırılabileceęi tahmin edilmektedir. Bu açılardan arařtırma ile toplanan verilerin kız çocuklarının eęitimine, Milli Eęitim Bakanlıęı'nın bu konu ile ilgili alacaęı kararlarda yardımcı olacaęı dűřünülmektedir.

Sayıtlar

1. Gűrűřme cetveli ile edinilen bilgiler, örnekleme dâhil edilen bireylerin gűrűřlerini tam olarak yansıtılmaktadır.
2. Veri toplama aracı araştırmanın amacının gerçekleşebilmesi için yeterlidir.

Sınırlılıklar

1. Araştırma 2005- 2006 yılında şırnak il, Cizre, Silopi, Beytűşebab ilçe merkezinde bulunan okula devam etmeyen, ulaşılabilen kız çocukları ve velileri ile sınırlıdır.
2. Bu araştırmada şırnak iline bağlı bűtűn ilçeleri almak gerek ulaşım ve gerekse uygulama açısından kısıtlıdır.

BÖLÜM II

İLGİLİ LİTARETÜTÜN İNCELENMESİ

Bu bölümde Devlet ve Eğitim başlığı altında, sosyal devlet ilkesi, devletin amaç ve görevleri, temel insan hakları, temel hak ve özgürlükler, eğitim ve diğer sosyal kurumlar ilişkisi, eğitimin yasal temelleri, uluslar arası belge ve normlarda eğitim hakkı konuları incelenerek, eğitim hakkının anayasal temelleri üzerinde durulmaktadır. Eğitim-Okul İlişkisi başlığı altında, okul-eğitim ilişkisi, eğitimin amaçları, okulun fonksiyonları, eğitimde fırsat ve imkân eşitliği konuları üzerinde durulmaktadır. Türkiye’de Kız Çocuklarının Eğitimi ve Önemi başlığı altında, Türk tarihinde kadın, Türkiye’de kız eğitimine ilişkin gelişmeler, kız çocuklarının eğitiminin önemi, kız çocuklarının eğitimini engelleyen nedenler üzerinde durulmaktadır.

DEVLET VE EĞİTİM

1. Sosyal Devlet

Anayasanın ikinci maddesinde yer alan, Cumhuriyetin temel niteliklerinden biri de sosyal devlet ilkesidir. Özellikle yirminci yüzyılda batı demokrasilerinde ortaya çıkmış olan sosyal devlet veya refah devleti kavramı, devletin sosyal barışı ve sosyal adaleti sağlamak amacıyla sosyal ve ekonomik hayata aktif müdahalesini meşrû ve gerekli gören bir anlayışı ifade eder (Özbudun, 2002: 99- 102). Başka bir ifadeyle vatandaşların sosyal durumlarıyla ilgilenen ve onlara asgari bir yaşam düzeyi sağlamakla görevli olan devlet (Soysal, 1986: 224) şeklinde tanımlanabilir.

Anayasanın 2. Maddesinde “Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti”dir.

Batılı toplumlar insan ihtiyaçlarının tam karşılanması için gerekli sosyal tedbirleri almaya başlamışlardır. Bu anlamda sosyal devlet, Özbudun’un (2002: 99) belirttiği gibi, “devletin sosyal ve ekonomik hayata müdahalesi yoluyla, sınıf çatışmalarını yumuşatan ve millî bütünleşmeyi sağlamaya çalışan bir devlet anlayışı” olarak tanımlanabilir.

Anayasa Mahkemesi sosyal devleti şöyle tanımlamıştır:

“Sosyal Devlet... insan hak ve özgürlüklerine saygı gösteren, kişinin huzur ve refahını gerçekleştiren ve bunları güvence altına alan, kişi ile toplum yararları arasında denge kuran, emek ve sermaye ilişkilerini dengeli biçimde düzenleyen, özel teşebbüsün güvenlik ve kararlılık içinde çalışmasını sağlayan, çalışanların insanca yaşaması, çalışması ve kendisini geliştirmesi için sosyal, ekonomik ve mali önlemler alarak adaletli bir hukuk düzeni kuran ve bunu devam ettirmeyi amaç edinen devlettir” (Resmi Gazete, 2000: 57).

Sosyal devlet, sosyal adaleti, sosyal güvenliği sağlamak ve herkes için insan haysiyetine yaraşır asgarî bir hayat düzeyini gerçekleştirmekle yükümlü bir devlet olarak tanımlanmaktadır (Özbudun, 2002:102).

Yukarıdaki tanımlardan hareketle sosyal devleti, insanları milli birlik ve beraberlik içerisinde yaşatan, temel insan hak ve özgürlükleri güvence altına alan, huzur ve güven ortamını sağlayan, toplumsal ihtiyaçlara ve çağın gerektirdiği insanca yaşama hakkına cevap verebilen, en önemlisi eğitim hakkının her birey tarafından gerçekleştirilmesini sağlayan, denetleyen ve destekleyen, bir devlet biçimi olarak tanımlamak mümkündür.

Temel niteliği “koruyuculuk” olan sosyal devlet, kişilere sosyal haklar tanımayı ve bunları gerçekleştirmeyi, herkese insan onuruna yakışır asgari bir hayat seviyesi sağlamayı amaçlamaktadır. İnsan onuruna yakışır yaşam düzeyini sağlamak için en azından hakların tanınması ve gerçekleştirilmesi gerekir.

Sosyal devleti gerçekleştirmeye yönelik tedbirler şunlardır (Gözler, 2000: 154-168):

1. Sosyal devlet, herkese insan onuruna yaraşan asgari bir hayat düzeyi sağlayacak tedbirleri alır ve sosyal hakları sağlar. Asgari bir yaşam düzeyini sağlamak için, asgari bir hayat düzeyini sağlayacak çalışma, âdil ücret, sosyal güvenlik, konut, sağlık ve eğitim hakların tanınması ve gerçekleştirilmesi gerekir.
2. Sosyal devlet, gelir ve servet farklılıklarının azaltılmasına yönelik tedbirleri alır. Bu tedbirler; vergi adaleti, kamulaştırma (sosyal amaçlı), toprak reformu, devletleşirmedir.

Sosyal devleti gerçekleştirmeye yönelik tedbirlerden biri de eğitim hakların tanınması ve gerçekleştirilmesidir. Ülkemizde zorunlu eğitim hakkından yararlanamayan 600.000 kız çocuğu bulunmaktadır (Yalın ve diğerleri, 2004: 9). Türkiye cumhuriyeti sosyal devlet ilkesini kabullenmesine rağmen eğitim hakkından herkesin eşit yararlanmaması bu ilkenin tam olarak gerçekleştirilmediğini/ özümsemediğini göstermektedir.

1.1.Devletin Temel Amaç ve Görevleri

1982 Anayasasının “devletin temel amaç ve görevleri” başlıklı 5. Maddesi şöyle demektedir:

“Türk Milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır”.

1.2. Temel İnsan Hakları

1982 Anayasası, devletin insan haklarına saygılı olmasını temel bir ilke olarak düzenlemiştir. Bu ilke uyarınca, devletin varoluş nedenlerinden biri, insan haklarının korunması ve gerçekleştirilmesidir. Devlet insanın mutlu, huzurlu ve insanca yaşaması için vardır. Bunu sağlayacak imkânlar, Anayasa’da temel haklar olarak sıralanmıştır. Kişiler bu hakları kullanarak, insan onuruna yaraşır bir hayat sürdürebileceklerdir (Uygun, 1996: 34).

Temel insan hakları, genel olarak dört ana başlık altında incelenebilir. Bunlar, Temel Haklar ve Özgürlükler, Kişinin Hakları ve Ödevleri, Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler, Siyasî Haklar ve Ödevlerdir. Aşağıda bu temel insan hak ve özgürlükleri sadece anayasamızda var olan maddelerle ifade edilecektir.

1.3. Temel Haklar ve Özgürlükler

1.3.1. Temel Hak Ve Hürriyetlerin Niteliği

Anayasasının 12. Maddesinde “Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir. Temel hak ve hürriyetler, kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı ödev ve sorumluluklarını da ihtiva eder”. Burada anlatılmak istenen kişilerin haklarını kullanırken, yerine getirmeleri gereken bazı ödev ve sorumluluklarının bulunduğudır. Temel hak ve özgürlükler, Anayasa tarafından tanınmış ve güvence altına alınmış hak ve özgürlüklerdir.

1.3.2. Kişinin Hakları ve Ödevleri

Hak ve ödev sözcükleriyle anlatılmak istenen kişiler haklarını kullanırken, yerine getirmeleri gereken bir takım ödev ve sorumluluklarının bulunduğudır. Bir örnekle açıklamak gerekirse eğitim hakkından yararlanırken, vergi verme ödevini de yerine getirmeliyiz. Bunun nedeni devletin okul yapabilmesi, öğretmen maaşlarını verebilmesi ve okul ortamının materyallerini karşılayabilmesi için gelirinin olması gerekir. Bu gelir de vatandaşların ödediği vergilerdir. İlköğretim bütün vatandaşların devlet okullarında parasız yararlanacakları bir haktır. Bu hakkı vatandaşlara sağlamak devletin görevi olduğu kadar, bu haktan vatandaşların yararlanması bir ödev, bir zorunluluktur.

Kişinin Hakları ve Ödevleri, devlete bir şey yapmama, kişinin alanına müdahalede bulunmama ödevi yükler (Gözler, 2004: 102). Kişiler, bu haklar sayesinde, düşüncelerini özgürce söyleyip yazabildikleri, dini vecibelerini yerine getirebildikleri, dernek kurabildikleri ve diğer birçok edimi gerçekleştirebildikleri özel bir alana sahiptirler. Bu alanda devletin ve bireylerin müdahalesi olmadan korkusuzca yaşarlar ve bunların kullanıma dair bir takım temel güvenceler Anayasa'da düzenlenmiştir. Devlet; kişinin, toplumun ve devletin zararına olan faaliyetleri yasaklamaktadır.

1.3.3. Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler

Bu haklar, sosyal devlet anlayışının gelişimi sonucu ortaya çıkmışlardır. Bunların gerçekleşmesi için devletin olumlu bir edimde bulunması gerekir (Gözler, 2004:103). Bu haklardan bir kısmı kişiyi devlete karşı koruyan, devletin karışmasını engelleyen türdendir (Madde 48, 51, 53, 54). Diğer “sosyal ve ekonomik haklar ve ödevler” ise farklı niteliktedir. Bu hakları kullanabilmek için devletin kişiye müdahale etmemesi yeterli değildir. Bir sosyal hak olan eğitim hakkından yararlanabilmek için, kişiye müdahale etmemek ya da onu özgür bırakmak yeterli değildir. Devletin okul yaptırması, öğretmen yetiştirmesi, okul donanımını karşılaması, zorunlu eğitim çağında bulunup da okula gitmeyen ya da devam etmeyen çocukları okula kazandırmak için çalışması gerekir.

Devlet bu tür haklar söz konusu olduğunda; artık karışmama, müdahale etmeme yönündeki davranışlarını bırakacak, kişilerin maddi ve manevi varlıklarını geliştirmek, refah düzeyini artırmak, onlara sağlıklı bir yaşam sağlamak için bazı faaliyetlere girişecektir. Kuşkusuz bu faaliyetler, kişiye ait, dokunulmaz alana girip, kişinin haklarını sınırlamak yönünde olmayacaktır. Sözü edilen faaliyetler işsizlere iş sağlanması, okul çağına gelenlere eğitim hizmetinin verilmesi gibi, kişiyi koruyan düzenlemelerdir (Uygun, 1996: 37- 38).

1.3.4. Siyasî Haklar ve Ödevler

Bu haklar ve hürriyetler, kişilerin devlet yönetimine katılma ve siyasal faaliyette bulunma haklarıdır. Bu haklar ve hürriyetler; ancak Türk vatandaşları tarafından kullanılabilir. O nedenle bunlara “vatandaşlık hakları” da denebilir Bu haklar, devlete bir şey yapmama, kişinin alanına müdahalede bulunmama ödevi yükler (Gözler, 2004:104).

2. Sosyal Kurumlar ve Eğitim İlişkisi

İnsanlar ihtiyaçlarını karşılamak, sürekliliğini sağlamak ve bu işlemleri sistematikleştirmek için kurumlar oluşturmuşlardır. M. Ginsberg toplumsal yapıyı, toplumu oluşturan temel grupların ve kurumların meydana getirdiği bir kompleks olarak tanımlamıştır (Bottomore, 1998: 119). Belli başlı sosyal kurumlar, aile, okul, ekonomi, sağlık, hukuk ve siyasal kurumlardır. Bu kurumların hepsi birbirleriyle etkileşim halindedirler.

2.1. Eğitim- Toplum İlişkisi

Toplum, belirli bir sınırlar içerisinde ortak ülkülerini gerçekleştirmek için bir araya gelen veya bir arada bulunan insanlardır. Toplum üyelerinin ortak bir kültür birliği vardır, bu da onları birbirlerine bağlayan en önemli unsur olarak söylenebilir.

Eğitim toplum ilişkisi bir birinden ayrılmaz bir bütündür. Toplumun sağlıklı bir şekilde devam edebilmesi, yaşamını sürdürebilmesi ve gelişmesi için eğitim şarttır. Eğitimin de gerçekleşmesi için bir toplum olması (toplumsal yaşam) önemlidir. Cicioğlu (1987: 63) Kanad’a göre mektebin, toplumun diğer kurumlarına ilgisiz kalamayacağı gibi; aile, siyasal toplum ve diğer toplumsal kurumlarda, mektebe etki yapma hak ve görevine sahip olduğunu belirtmiştir. Toplum, insanları şekillendiren, sosyalleştiren, hayata hazırlayandır. Toplum bu görevini eğitim yoluyla gerçekleştirir. Nitekim Öztürk’ün (1974: 23) de belirttiği gibi eğitim, sosyal bir olgudur. Çünkü eğitim işi bir toplumda olup bitmektedir. Başaran (1999: 33)’a göre eğitim yoluyla toplum, üyelerini toplumsallaştırır, kültürler; onlara toplumsal rollerini öğretir. Eskiçalı (2003: 15)’ya göre eğitim, bireyleri toplumun normlarına, değerlerine ve kurumlarına uyum sağlaması yolunda toplumsallaştırır. Eğitimin toplumsal faydaları ile birey arasındaki ilişkiyi; bireyin eğitim düzeyi ile yakın çevresi ve kendisinin, şiddete yatkınlığı, kişisel kararları, meslek seçimi, eş seçimi vb. gibi tercihlerle ilişkilendirmek mümkündür (Wolfe ve Haveman, 2002’den aktaran Ereş, 2005).

Toplumsal değişme bir toplumdaki sosyo-kültürel, ekonomik ve siyasal değişmelerdir denilebilir. Tezcan (1994: 191) toplumsal değişmeyi; toplumsal yapının ve onu oluşturan toplumsal ilişkiler ağının ve bu ilişkileri belirleyen toplumsal kurumların değişmesi olarak tanımlamaktadır. Bu süreçte eğitim değişmeye yardımcı olan, gerekli ve önemli bir etkidir. Dewey'e göre eğitim, toplumsal değişmeyi başlatan, hızlandıran ve değişen sosyo-ekonomik ve politik şartlar için gerekli bilgi, beceri ve değerleri yayarak sonuçlandıran önemli bir kurumdur (Eskicumalı, 2003: 21). Öztürk'e (1974: 30) göre demokratik toplumlarda kişi hem topluma uymakla, hem de kamu yararına ve çağın gereklerine uygun olarak, toplumun gelişmesine ve değişmesine yardım etmekle yükümlüdür. Eğitimin toplumsal değişmede kısaca üstlendiği görev; toplumsal değişmelerin çocuklara gençlere ve yetişkinlere aktarılmasını, mevcut değişikliklere toplumun uyumunu sağlamakdır.

Toplumsal değişmenin yarattığı kaoslar (siyasal, ekonomik, kültürel vb.); ancak toplumsal bir bütünleşme ile giderilebilir. Toplumsal bütünleşmenin dayanağı içsel oldukça, temelleri de bir o kadar sağlam olur. Bu durumdan kasıt, manevi değerler üzerine inşa edilmiş bir bütünleşme her koşulda geçerliliğini koruyacaktır. Küreselleşen dünyada toplumları bir arada tutan değerler hızla değişebilmektedir. Geleneksel toplumlarda bütünleştirici unsur ağırlıklı olarak din iken, modern toplumlarda maddi (ekonomik) kültürün getirdiği günün şartlarına göre kabul gören değerlerdir. Eğitimin buradaki en önemli işlevi toplumsal yapının analizini iyi yapıp, ihtiyaçlar doğrultusunda bütünleştirici unsurları belirleyerek, bunları eğitim sisteminin içine almasıdır. Bilgiseven (1992: 167), etnik grupların aynı kültürü paylaşan gruplar haline getirilmesinde işe yarayacak en önemli araçlardan birinin eğitim hizmeti ve programları olduğunu söylemektedir. Etnik grupların toplumla bütünleşmeleri; dil, inanç ve adet birliklerinin temininde rol oynayan eğitim sayesinde mümkün olabilir.

Eğitimin işlevine, toplumun yapısı, ihtiyacı ve amaçları yön verir. Bu sebeple toplumdaki farklılıklar eğitimin işlevini de farklılaştırır. Eğitimin bireyleri bütünleştirmenin yanında farklılaştırma işlevi de vardır. Bireyleri bütünleştirmekten kasıt, ülkenin ortak hedefleri doğrultusunda aynı hedef ve gaye içerisinde olan bireyler yetiştirmektir. Bu durum toplumun bütünlüğünü, huzurunu ve sürekliliğini sağlar. Farklılıktan kasıt ise bireylerin kendi ihtiyaç ve yetenekleri doğrultusunda yönlendirilmesi ve kişiliğini kazanması olarak yorumlanabilir. Bu bağlamda eğitimin toplumsal işlevlerini genel olarak şöyle sıralayabiliriz.

2.1.1. Kültürel Değerlerin Birikimi ve Aktarılması

Kültür kavramı üzerine çok farklı tartışmalar yapılmış ve yorumlar getirilmiştir. Baltacıoğlu (1943: 20) kültürü; bir milletten doğan ve yalnız o millete mahsus olan, milletten millete değişen, milletten millete geçmeyen, manevi değerlerin adıdır şeklinde tanımlamıştır. Gökalp'a (2005: 145) göre kültür, yalnız bir milletin dini, ahlaki, hukuki, akli, estetik, lisanî, iktisadi ve fenni hayatların ahenkli bir bütünü, şeklinde tanımlamıştır. Sonuç olarak kültürü, bir milletin geçmişinden günümüze taşıdığı ve zamanla şekillendirdiği kendine has özellikler taşıyan maddi, manevi hayatının birikimi olarak tanımlayabiliriz.

Toplumların sürekliliğini sağlayabilmeleri için kültürlerini korumaları ve aktarmaları gerekmektedir. Bunu yapabilmenin en önemli unsuru da eğitim sisteminin toplumların değerlerini doğrultusunda biçimlenmesidir. Böylelikle genç nesiller, mevcut değerler birikimini sistematik bir şekilde alıp geliştirebilirler. Toplumların kültürleri eğitim anlayışlarını şekillendirdiği gibi, eğitim sistemleri de kültürel değerleri etkilemektedir. Bu durumda eğitim hem kültürü etkileyen hem de etkilenen bir kurumdur. Celkan'a (1993: 45) göre kültürün yaşatılması toplumların asli görevi olduğuna göre dolayısıyla eğitimin de asli görevidir.

2.1.2. Bireylerin Sosyalleştirilmesi

İnsan, doğası gereği tek başına hiç bir şey ifade etmez. Bireyin kendisini gerçekleştirdiği, ifade ettiği ve şekillendirdiği yer toplumdur. Bu yüzden bireyin yaşadığı topluma ayak uydurabilmesi, bireysel ve toplumsal kazanımlarını yaşadığı çevrenin normları doğrultusunda şekillendirmesi gerekir. Sosyalleşme tanımı bu süreci ifade eden bir kavramdır. Sosyalleşme süreci bu birey toplum etkileşimine dayanmaktadır. Bu süreçte bireyin toplumu etkilemesinden çok, toplumun bireyi şekillendirmesi daha fazladır. Sosyalleşme; özetle bireyin topluma ayak uydurabilmesi ve toplumun kültürünü özümsemesidir diyebiliriz.

Sosyalleşmenin hedeflerinden biri de topluma uyumdur. Bu süreçte, çocuğa dil öğretilir. Daha sonra çocuk sosyal öğrenme ile yetişkinlerden sosyal hayatın uyulması gereken kurallarını öğrenir. İkinci hedef ise kültürleştirmedir. Kültürleştirme, sosyalleşme sürecinin önemli bir parçası olup, var olan kültürün kabullenilmesidir. Toplumun etkisi ve baskısı ile bu süreç kendiliğinden gerçekleşmektedir. Eğitim de bu süreci istenilen yönde şekillendiren kurumdur (Celkan, 1997: 58-63).

2.1.3. Gelişime Açık Yenilikçi Bireyler Yetiştirilmesi

Gelişen ve değişen toplumlarda ortaya atılan yeni fikirler, bilimsel ve teknolojik gelişmeler, vb. olgular, ister istemez bireylere yeni tutum ve edimler kazandırır. Bu etkilenme süreci kültürler göre farklılık gösterebilmektedir. Bazı kültürler değişimlere açıktır. Fakat bazı toplumlar bu sürece cephe alabilir. Eğitimin bu noktadaki en önemli görevi, anlamlı ve olumlu değişimleri topluma kazandırması ve bireylerin önünü açmasıdır. Eğitim kültürün korunmasını sağladığı gibi bilimsel yeniliklere de açık olmalı, bireyleri yetiştirirken hem toplumsal bütünlüğü sağlamalı hem de yaratıcı, yenilikçi, gelişime açık bireyler yetiştirmelidir. Bir kültür, kendisine aykırı olan yenilik ve gelişmeleri kendi süzgecinden geçirip kabullenebilir. Böylece eğitim değişimler karşısında etkilenen, toplumu etkileyen hem de yenilikleri aktaran durumdadır.

Celkan'ın (1990: 52) Ottoway'dan aktarımına göre, eğitimin görevleri arasında toplumun kültürel değerlerinin fertlere aktarılması ile sosyal değişmeye yardımcı olmasını ifade eder. Birincisi eğitimin tutucu, ikincisi ise yaratıcı fonksiyonudur.

2.2.Eğitimin- Aile ilişkisi

Aile, temel sosyal kurumdur. Toplumun en küçük sosyal örgütü ve aynı zamanda eğitim kurumudur. Çünkü bireyin ilk duygu, davranış, düşünce ve eğitimini kazandığı yer ailesidir. Bu kazandıkları, onun hayatı boyunca kültürel ve eğitimsel formasyona temel teşkil eder (Celkan, 1993: 95). Eğitimin ilk başladığı yer ailedir. Eğitimin yeterince kurumsallaşmadığı dönemlerde bireylerin çevreye uyum sağlamalarını, hayatlarını sürdürebilmelerini ve var olan düzen içerisinde kendi rollerini öğrendikleri yer aile olmalıdır. Atatürk de eğitim görevini sadece okullara bırakmamış, aileye de büyük sorumluluklar yüklemiştir. O “Türk kadını dünyanın en aydın, en faziletli, en ahlaklı kadını olmalıdır... Kadın ve annenin görevi bedeni ile, zihni ile, azmi ile, Türklüğü koruyup yüceltecek nesiller yetiştirmektir” demiştir (Akyüz, 1993: 298).

Eğitimin özerklik kazandığı dönemlerde de ailenin eğitimin gidiş tarzı üzerine etkilerinin bulunduğu, özellikle Le Play tarafından dile getirilmiştir. Bu kanattaki sosyologlara göre eğitimde beklenen limitleri elde edebilmek için yalnız onun planlanması yetmez aile ile de paralelleştirilmeli; ailede planın içine alınmalı verilen eğitimi kösteklemeyecek duruma getirilmelidir (Aydın, 2000: 208).

Çağın getirdiği yeniliklerle, hızlı nüfus artışı ve toplumsal iş bölümü neticesinde ailenin yapısı, aile içindeki bireylerin rol ve statülerinde değişiklikler başlamıştır. Bilim ve teknolojiye hızlı gelişmeler beraberinde sanayi toplumunun oluşmasını ve makineleşmeyi getirmiştir. Bunun sonucunda geniş aileler yerini yavaş yavaş baba, anne ve çocuklardan oluşan çekirdek aileye dönüştürmeye başlamıştır. Bir arada bulunan bu aile bireyleri zamanla bütün gün birbirinden uzaklaşmış ve aile içindeki sıcak ilişkiler azalmaya başlamıştır. Kadının da iş hayatına atılması, geniş ailenin yerini çekirdek aileye bırakması sonucu çocuk bakıcılığı ve yetiştiriciliği konusunda yeni çözüm yolları bulunmasını beraberinde getirmiştir. Böylece geleneksel toplumlarda bireyin eğitimini yüklenmiş olan aile fonksiyonunu yitirmeye başlamış ve yerini zamanla okulöncesi eğitim kurumlarına (kreş, anaokulu) bırakmıştır. Çocuğa ailede verilen bilgi, beceri ve normlar artık bu yerlerde verilmektedir. Eğitim anlayışındaki bu değişimler, kız çocuklarına da eğitim hakkı sağlamış ve onun ailedeki ve toplumdaki statüsünü yeniden şekillendirmesine imkân tanımıştır.

Günümüz ailesi hem eski ailenin, hem modern ailenin özelliklerini bir arada taşımaya başlamıştır. Modern aile, bazı yönlerden eski ailenin özelliklerini devam ettirirken, yani cemaat hayatının biz şuurunu yürütürken, yeni toplum düzenine ayak uydurup mevcut sistemi devam ettirmeye de gayret etmektedir. Bu gayretin en önemli yönü eğitim fonksiyonudur. Eğitim fonksiyonu ailenin sosyal fonksiyonunun temelini teşkil eder. Eğitimsel fonksiyonu başta olmak üzere, ailenin (Celkan, 1993: 96- 97):

1. Biyolojik fonksiyon
2. Sosyalleştirme
3. Himaye etme
4. Duygusal yönden geliştirme
5. Ekonomik fonksiyon, gibi birçok fonksiyonundan bahsedilebilir.

Ailenin eğitim görevini gerçekleştirmesinde, ailenin yapısı ve çevre ile olan ilişkisi oldukça etkilidir. Aile içi ilişkiler, sosyo-ekonomik düzey, birey sayısı, annenin çalışması, okul-aile iletişimi eğitim fonksiyonunu doğrudan/dolaylı etkileyebilir. Çocukların görecekları eğitim ve süresi ebeveynlerinin eğitim ve gelir düzeyine göre farklılık gösterebilmektedir. Maddi imkânların ve eğitim düzeyinin yükselmesi, çocuklara sunulan eğitim imkânlarını da yükseltmektedir.

Aile, aynı zamanda bir okul öncesi eğitim kurumudur. Ailenin önemli görevlerinden biri de çocuğu okula hazırlamaktır. Bir çocuğun okula hazırlanması demek, bedensel, zihinsel ve duygusal bakımdan belli bir olgunluğa erişmesi demektir. Genellikle aile eğitici, okul ise öğretici bir karaktere sahiptir. Öğretimde gösterilen beceri, bir dereceye kadar da ailenin eğitici etkisine bağlıdır (Akyüz, 191: 242).

Ailenin eğitim görevleri hakkında Ziya Gökalp' in fikirleri halen günümüze ışık tutmakta ve kız çocuklarının eğitiminin önemini vurgulamaktadır. Gökalp' in bu konudaki görüşlerini Celkan (1995: 99) şöyle ifade etmektedir:

“Sosyolojik bir analiz neticesinde ailevi, siyasi ve mesleki zümrelerden oluştuğunu düşündüğü sosyal realitede, ailenin siyasi zümrelerin birer hücre, mesleki zümrelerin de organı olduğunu söyler. Gökalp eski Türk ailesinin yapısını ve ahlakını araştırır, sosyal bir kurum olarak ailenin görevlerinde demokrasi ve feminizme dikkatimizi çeker. Milletlerin ilerlemesini ailenin sağlam temellere dayanmasına bağlar. Aile kuvvetli olduğu müddetçe millet de kuvvetli olur. Ancak Ailenin temelinde kadın ve kadının eğitimi görür. Şimdiye kadar kadınlar iyi yetiştirilmediği için aile ve ona bağlı olarak da millet yükselmemiştir. Onun için kızların ve kadının eğitimi başta gelir”.

Eğitimin ve aile ilişkisini bir bütün olarak ele aldığımızda aile, bir toplumun (ülkenin) kalkınmasının, kültürel mirasın aktarılmasının, milli bilinç ve ferdiyetinin geliştirilmesinin, demokrasi bilincinin uyandırılmasının, vatan ve millet sevgisinin yerleştirilmesinin, insan haklarına saygının pekiştirilmesinin ve daha birçok önemli kazanımların temellerinin atılmaya başlandığı ilk ve en önemli kurumdur. Bu kurum içerisinde bulunan kız çocuklarının eğitime daha da önem verilmeli ve unutmamalıdır ki kız çocukları yarının anneleridir.

2.3.Ekonomik Kurumlar

Bir ülkenin gelişmişlik düzeyi ve kalkınması eğitime ayrılan bütçe ile doğru orantılıdır. Temel eğitim, kalkınma bakımından önemli bir alandır. Toplumun temel bilgileri ve mesleğe yönelimiyle ilgili ilk birikim bu yıllarda oluşmaktadır. Yapılandırmacı eğitim psikomotor becerilerin kazanılması konusunda yoğunlaşmaktadır.

Eğitim ile ekonomi arasındaki ilişkileri, eğitimin üretimi attırmadaki etkisi, üretimde ve tüketimde eğitimin etkileri, eğitim yatırımlarında ekonominin rolü, öğrenim koşullarının dağılımında ekonomik şartların etkisi, eğitim hizmetleri arzında ekonomik faktörlerin rolü, nitelikli insan gücü geliştirmede eğitimin rolü gibi konular sıralanabilir.

İktisadi açıdan devlet, zorunlu tuttuğu bir yükümlülüğün maliyetini de ödemek durumundadır. Bu nedenle devlet en azından zorunlu tuttuğu eğitimi tüm bireylerine ücretsiz olarak sağlamak zorundadır. Zorunlu eğitimi yürürlüğe koyan demokratik mekanizma aynı zamanda vergi gelirlerinin bir kısmının da eğitime harcanmasını peşinen kabul etmiş demektir (Kumcu, 2005). Yapılan araştırmalar, temel eğitimin yaygınlaşmasıyla ekonomik kalkınma arasındaki ciddi bağı kanıtlarıyla birlikte ortaya koymuştur. Kız çocuklarının eğitimi söz konusu olduğunda bu bağ daha da güçlenmektedir.

Eskicumalı' nın (2003: 18) Smelser ve Lipset'den aktardığına göre, eğitim ve ekonomik kalkınma arasındaki yakın ilişki, modernist eğitim planlamacılarının üzerinde çok durduğu bir konudur. Bunlara göre de modern eğitim, ekonomik kalkınmanın miktarını ve hızını belirleyen en önemli etkidir. Örneğin, bu görüşe göre Amerika'da 1900 ile 1956 yılları arasında ekonomik gelirin artmasındaki en önemli neden işçilerin eğitim düzeylerindeki gelişmelerdir. Eğitim, ekonomik ihtiyaçların karşılanması için gereken nitelikli işgücünün yetişmesinde, çağın gerektirdiği koşullara ve ülke politikasına göre ihtiyaçlara uygun devinimsel ve bilişsel bilgilerin aktarılmasında, mevcut kaynakların bilinçli ve en verimli şekilde kullanılmasında, mevcut sektörlerde çalışmak üzere yetiştirdiği nitelikli bireylerin yetişmesinde önemli bir role sahiptir.

Dünya Bankasının raporlarına göre, kalkınmakta olan ülkelerde yapılan araştırmalarda, eğitime yapılan yatırımın ekonomik gelişmeyi etkileyen en önemli etkenlerden biri olduğu saptanmıştır (World Bank, 1990: 3). Bir ülkenin ekonomik kalkınmasının; o ülkenin halkının, kişisel ve toplumsal gelişmesiyle sıkı sıkıya bağlı olduğunu savunarak, eğitim yoluyla geliştirilen ve toplumsal davranışlarla da kalkınmanın amacına uygun olan yeni değer yargılarının, ekonomik kalkınmayı hızlandırmak bakımından, son derece önemli olduğunu vurgulamıştır. Eğitimin kişiye sağladığı faydalardan birincisi, bireylerin gelir seviyesindeki artışlardır (Kaya, 1984'ten aktaran Sami, 2003).

Eğer bir ülkede savunma harcamaları devlet bütçesi içinde en büyük paya sahipse, geniş toplum kesimleri için büyük önem taşıyan eğitim, kültür, sağlık, sosyal güvenlik, istihdam, konut gibi temel hizmetlere ayrılan payın sınırlı olacağı, bu sınırlı bütçeyi paylaşmanın büyük zorluklar taşıyacağı açıktır. Nitekim ülkemizde nüfus artarken eğitim bütçesinin toplam bütçe içindeki payı giderek düşmektedir (TÜSİAD, 2001).

Tablo 2: GSMH İle Konsolide Bütçenin Millî Eğitim Bakanlığı Bütçesine Oranları (YTL)

YIL	GSMH	Konsolide Bütçe	MEB Bütçesi	MEB Bütçesinin	
				GSMH' ya Oranı (%)	Konsolide Bütçeye Oranı(%)
1998	53.012.780.600	14.789.475.000	1.243.108.000	2,34	8,41
1999	78.282.967.000	27.143.467.196	2.131.808.500	2,72	7,85
2000	125.970.544.000	46.713.341.000	3.350.330.000	2,66	7,17
2001	184.766.666.000	48.359.962.500	4.046.305.625	2,19	8,37
2002	280.550.667.000	98.071.000.000	7.460.991.000	2,66	7,61
2003	357.045.000.000	147.230.170.000	10.179.997.000	2,85	6,91
2004	419.692.000.000	150.508.000.000	12.366.236.188	2,95	8,22
2005	480.963.000.000	155.472.000.000	14.882.259.500	3,09	9,57

Kaynak: MEB. (2005). **Millî Eğitim İstatistikleri 2004-2005**. Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi. s. 246.

Tabloya baktığımızda eğitimin bütçe içerisinde dağılımı yıllara göre artış göstermektedir.1998'de %8 iken, 2000'de %7'ye, 2003'de %6'ya düşmüş ve 2005'de %9'a çıkmıştır. Eğitime Gayri Safi Milli Hâsıladan ayrılan pay %3 kadardır. Tüm AB ülkelerinde Eğitime Gayri Safi Milli Hâsıladan ayrılan pay % 5,2'dir (OECD, 2005).

Ülkenin yoksulluğu artıkça kadın ve erkek okuryazarlık oranı arasındaki fark da kadınlar aleyhine giderek büyümektedir. Buna karşılık yüksek gelirli ülkelerde temel eğitim olanaklarından yararlanmada kadın ve erkek arasında fark olmadığı görülmektedir (UNICEF, 2004: 17-29). Özellikle, gelişmemiş, gelişmekte olan ülkelerde kadınların okullaşma oranı erkeklere oranla düşüktür. Uzmanlar, bu duruma dikkati çekerek ülkelerin kalkınmasının, o ülkede kolektif olarak tüm bireylerin eğitilmesi ile gerçekleştirilebileceğini belirtmektedirler. Araştırmalar özellikle, kalkınmakta olan ülkelerde kadınların eğitiminin getirisinin daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır (Sami, 2003).

Türkiye'nin dünya konjonktüründeki yeri, kalkınma planları ve ulusal programda yer alan ilkeler ile uluslararası düzeyde yürütülen eğitim çalışmaları gereği, Türk eğitiminin AB eğitimine uyumlu hale gelmesi ve AB düzeyine en kısa sürede ulaşması kaçınılmaz olmuştur (Tuzcu, 2004). Kozlu (1996: 236)'ya göre eğitime ayrılacak olan kaynaklar daha çabuk ve sürekli bir gelir artışına yol açtığı, nüfusun niteliklerini ve hayat tarzını etkilediği için yatırım önceliğinin eğitime ayrılması gerektiği açıktır. 8.Beş Yıllık Kalkınma Planında yapılan

değerlendirmede: “Eğitimde gerçekleştirilen iyileşmelere karşın zorunlu temel eğitim süresi, meslekî eğitim, orta öğretim ve yüksek öğretimdeki okullaşma oranları, iş gücünün eğitim düzeyi ve niteliği bakımından AB ülkelerinin gerisinde kalmıştır” (DPT, 2000: 74). Türkiye’de sadece kaynak tahsisini artırmakla yetinmemek; hem eğitim sisteminde yapısal değişikliklere gitmek, hem de sistemin çevresi ile ilgili (medya, sivil toplum örgütleri vb.) yeni düzenlemeler yapmak gerekmektedir. Günümüzde eğitimin amacı sadece okur-yazar yetiştirmekle kalmaz; yaratıcı, girişken, küresel düşünüp yerel hareket edebilen girişimciler de yetiştirmek gerekmektedir (Özden, 2002: 6).

Sürdürülebilir bir kalkınma ile ülke içindeki ve ülkeler arasındaki barış ve istikrarın sağlanması ve böylelikle hızlı bir küreselleşmeye tanıklık eden yirmi birinci yüzyılda topluma ve ekonomiye katılımı artırmak için gerekli anahtar eğitimidir (Dakar Eylem Çerçevesi, http://disis.meb.gov.tr/BELGE/BM_dakar.htm). Bu nedenle herkesin eğitim ihtiyacı karşılanmalıdır.

Ekonomik ve toplumsal kalkınmanın gerçekleştirilebilmesi için eğitime yeterli kaynak ayrılması ve bu kaynakların önceliklere uygun olarak planlı dağıtımı ve kullanımı bugüne kadar hazırlanan 2 perspektif ve 8 kalkınma planında öngörülmüştür. Bu alanda gelişmeler sağlanmasına karşın, istenilen düzeye ulaşılamamış, diğer bir deyişle planlı kalkınma ve bu süreçte eğitimin rolü 40 yılı aşkın bir süredir Türkiye’de tam anlamıyla yerleşememiş, kavranamamıştır (Tuzcu, 2004).

Eğitim; ekonomik koşulların iyileşmesinde, ülke politikalarının istenilen şekilde uygulanmasında, vergi kavramının özümsemesinde, ulusal kalkınmada bireylerin rollerini eksiksiz yerine getirmesinde, en önemlisi bilinçli tüketim konusunda oldukça önemlidir. Ülkelerin ulusal kalkınma için yaptığı en önemli hamleler ilk önce eğitim koşullarının iyileşmesinde ve gerekli donanımla yapılandırmadan başlamıştır. Bunlara en iyi örnek Amerika ve Almanya’dır.

2.4.Siyaset Kurumları

Eğitim kurumlarının siyaset kurumu üzerindeki en önemli etkilerinden biride ideoloji oluşumuna katkı sağlamaktır. Önemli ideolojik değişimler içinde bulunmayan ülkedeki okul, siyasal meşruiyetin sürdürülmesi misyonunu yerine getirirken, ülkemiz gibi, ideolojik arayışların ağır bastığı ülkelerde yeni ideolojilerin gelişmesine etkide bulunmaktadır (Türker, 1979: 117; Aydın, 2000: 210).

Bireyler aldıkları temel eğitim sayesinde kendini yönetecek iktidarları bilinçli bir şekilde seçebilir, siyasal partilerin ekonomi politikası başta olmak üzere izlediği tüm politikaları eleştirip takdir edebilecek düzeye gelebilirler. Bu durum, bilinçli seçmen sayısının artırılması, ülke kalkınması ve bekası için oldukça önemli bir konudur. Bireylerin, ülkenin milli birlik ve beraberliğini bozacak şekilde gelişen siyasi düşüncelerden kendilerini koruması için temel eğitim almalı ve eğitimin temelleri vatan, millet, bayrak ve insan sevgisine dayandırılmalıdır. Farklı eğitim felsefesi temellerine oturtulmuş eğitim sistemleri, yetiştirecekleri bireyler için daima temel bir özellik öngörmüştür. Örneğin, siyasal rejime sadık olmak gibi...

İşte, eğitimde belirleyici olan ideolojik yaklaşım, önemli oranda eğitimin içeriğini de belirlemekte ve eğitime yön vermektedir. Eğitimdeki bu ideolojik yaklaşım, toplum başarısı ve kalkınması için olmazsa olmaz olan bazı insani özelliklerin eğitim yolu ile kazanılmasına engel de olabilmektedir. Çünkü ideolojik amaçlarla, bu özellikleri telkin eden kültür ve değerler arasında bir çatışma söz konusu ise, ideolojik yaklaşımın dışlayıcı özelliği devreye girerek, eğitim sisteminin içeriğini sınırlayabilmektedir (Çiftçi, 2005).

Öğrencilerin siyasal konularda bilgi edinmelerini, edindikleri bu bilgilerin dünya üzerindeki güncelliğini araştırmak ve tartışmak, eğitimin siyasal hayat üzerindeki etkilerinden birisidir. Bu işleyle okul siyasal etkinlik ve katılım duygusunu / düşüncesini artırmakta, insanları siyasal hayata hazırlamaktadır. Bunun için modern ulus devletler, öncelikli olarak ele aldıkları eğitim sistemleriyle belli bir vatandaş tipi üretmektedir. Demek ki siyaset eğitimi planlıyor, eğitimde siyasetin işleyişine zemin hazırlıyor (Aydın, 2000: 211).

2.5.Din ve Ahlak

Din, sadece eğitim kurumunda değil diğer kurumların da düzen ve sürekliliği ile yakından ilgilidir. İnsanlık tarihinde muhtemelen ilk formal eğitim, din kurumları tarafından gerçekleştirilmiştir. Eski Sümer ve Mısır uygarlıklarında tapınaklar eğitim kurumları görevini yapmışlardır. Esasen dinin ikinci tür işlevlerinden birisi eğitimidir. Yüzyıllar boyu toplumlar din tarafından eğitilip olgunlaştırılmışlardır. Bugün bile pek çok dini alt kurum eğitim işlevini yerine getirmeye devam etmektedir (Aydın, 2000: 210).

Çiftçi (2005), bir toplumda ahlak kavramının ne kadar önemli olduğunu ve bu kurumun ülke geleceğinde ne derece öneme sahip olduğunu şöyle ifade etmektedir:

Tarihte gelişen farklı uygarlıkların kurulmasında, fertlerde ahlâkî mükellefiyeti sağlayan farklı orijinaliteyi, yani inanç ve kültürü daima esas unsur olarak görüyoruz. Medeniyetlerin kuvvet ve sürekliliği, insanın kalp, ruh ve vicdanında bu ahlâkî mükellefiyet canlılığını sürdürebildiği ölçüde devam etmiş; dejenere olduğu, zayıfladığı ve bütünüyle ortadan kalktığı nispette insan münasebetleri maddileşmiş, fertler kopuk ve dağınık insan kalabalığı haline gelmişler, kültür ve inanç birliğinin tesis ettiği tabii barış ve düzen bozulmuş, bu bozulma nispetinde toplumda polisiye tedbir ve yasaklar boy göstermiş, neticede toplumlar kendini çağdaş kılacak meselelerini halletmek yerine bunu önleyen ve geri plana iten iç çatışmalar ve yolsuzlukların pençesine düşmüşlerdir.

Ancak, çağdaş bilim ve felsefe, günümüzde insanın ahlâkî mükellefiyetini sağlamada bütün fert ve toplumlar için geçerli evrensel bir inanç ve kültüre ulaşabilmiş değildir. Yani, bir Amerikalı, ya da Avrupalı ile bir Asyalı veya Ortadoğuluyu dürüstlüğe disipline eden kültür normları aynı değildir. O halde, fertlerin ahlâkî özelliklerinin sağlanmasında, her toplum ahlâkî mükellefiyet telkin eden kendine has kültür normlarını fertlere aşıl原因 bir eğitim yolu izleme durumundadır. İşte bu noktada, eğitimin millilik boyutu ortaya çıkmaktadır.

Şüphesiz dini etkileyen en önemli faktörlerden biri de eğitimidir. Dinin doğru ve etkili bir şekilde öğretilmesi eğitime bağlıdır. Eğitim ve din sürekli etkileşim halinde oldukları görülmektedir (Aydın,2000: 210) .

3. Sosyal Devletin Eğitim Hakkına Bakışı

Sosyal devlet, sosyal adalet ve sosyal güvenliği sağlamak ve herkes için insan haysiyetine yaraşır asgarî bir hayat düzeyini gerçekleştirmekle yükümlü bir devlet olarak tanımlanmaktadır (Özbudun, 2002: 66). Sosyal devlette, devletin vermiş olduğu hizmetten herkesin eşit bir şekilde yararlanması amacı güdülür. Sosyal devletin hukuksal temellerinin anayasamızda güvence altına alındığı görülmektedir. Bunları Anayasamızın başlangıç maddelerinin 6. paragrafında, 5. maddesinde ve 41.- 60. maddeleri arasında görmek mümkündür. Anayasamızda eğitim ve öğretim durumları 42. madde ile Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi başlığı altında düzenlenmiştir. Buna göre “Kimse, eğitim ve öğretim haklarından yoksun bırakılamaz... İlköğretim, kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve Devlet okullarında parasızdır... Devlet, maddî imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin, öğrenimlerini sürdürebilmeleri amacı ile burslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapar. Devlet, durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirleri alır”. 42. maddedeki bu hak ile Anayasanın başlangıç maddelerinin 6. paragrafında belirtilen “...onurlu bir hayat sürdürme ve maddî ve manevî varlığını bu yönde geliştirme hak ve yetkisine doğuştan sahip olduğu...” ve yine 17. maddesinde belirtilen “Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir...” maddelerini bir bütün olarak ele aldığımızda Anayasamızın idareye vatandaşın kendisini geliştirmesi için gerekli desteği sağlama yükümlülüğünü getirdiği görülmektedir. Bu da devletin eğitim-öğretim hizmetlerini sunması ile mümkündür. Önemli olan bu hizmetlerden herkesin eşit şekilde yararlanmasıdır.

Eğitim hakkını temel bir ilke olarak kabul eden toplumsal bir sistemin, herkese nitelikli eğitimi sunmak için ekonomik kaynakları ve gereken diğer kaynakları sağlaması şarttır. Burada vurgulanması gerekir ki hak merkezli bir anlayış kamusal sorumluluğu getirir. Yani, devletin eğitim olanaklarını herkese hiçbir ayırım gözetmeden (bu ayrımlar sosyal sınıf, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, politik görüş, ulus, etnik köken gibi boyutlarda ortaya çıkıyor) parasız olarak sunmasını gerektirir (Özsoy, 2004: 60). Gerçekten sosyal devlet için önemli olan, bölüşümde adaletin sağlanması, geniş kitlelerin yaşam düzeyinin yükseltilmesi ve böylece insan onurunun korunmasıdır. Sosyal adalet önlemleri de nihai amaç olmayıp, toplumda yaşayan herkese, ama özellikle ve öncelikle yoksul insanlara, insan onuruna yaraşır bir yaşam düzeyinin sağlanmasının araçları olarak kabul edilmekte ve bu kavram, sosyal hukuk devletini oluşturan temel taş olarak görülmektedir (Akad, 1992: 5).

Türkiye’de eğitim hakkına erişim son derece eşitsizdir. İstatistiksel bilgilere bakıldığında hiç de iç açıcı bir durumda olmadığımız görülmektedir. Ülkemizde zorunlu eğitim hakkından yararlanamayan 600.000 kız çocuğu bulunmaktadır (Yalın ve diğerleri, 2004: 9). 2000 yılı nüfus sayımı sonuçlarına göre Türkiye nüfusunun ortalama eğitim süresi köylerde 4, şehirlerde 5.7, ortalama 5’dir. Yüksek öğretim mezunları ise toplam nüfusun sadece %5,3’üdür (Eğitim-Sen, 2005: 39). Okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim çağında olan 6.175.843 çocuk ve genç eğitim hakkından yoksundur. Eğitimde elenme en yoğun olarak kademeler arası yani ilköğretimden ortaöğretime, ortaöğretimden yükseköğretime geçiş yıllarında olmaktadır. 2002-2003 öğretim yılı sonunda ilköğretimi bitiren 1.147.850 öğrenciden %84’ü ortaöğretime başlamıştır, devam etmeyenlerin %56’sı kızdır. İlköğretimden ortaöğretime geçiş oranının en düşük olduğu iller Şırnak %50, Van %53, Ardahan %56’dır (Eğitim-Sen, 2005: 53-56).

Görüldüğü gibi Anayasada sosyal devlet ilkesinin kabul edilmesi yetmemekte, bunları gerçekleştirecek, düzenleyecek önlemlerin devlet tarafından alınması ve kişilerin bu haklardan eşit şekilde faydalanmaları sağlanmalıdır. Ancak böylece sosyal devlet ilkesi gerçekleşmiş olur. 2006 yılına gelinmesine rağmen zorunlu eğitim çağında bulunan kız çocuklarının halen okula gitmemesi sosyal devlet ilkesinin gerçekleştirilmesi açısından düşündürücü bir durumdur.

4. Eğitimin Yasal Temelleri

Eğitim-öğretim hakkı bireylerin doğuştan kazandıkları, isteme hakkına sahip oldukları en önemli sosyal haklardan biridir. Ülkemizin, sosyal devlet ilkesi kabullenilmesi ve her bireyin eğitim hakkından yararlanabilmesi için eğitim hakkını yasal temellere dayandırmaktadır. Bu hakkı vatandaşlara sağlamak, devletin görevi olduğu kadar bu haktan vatandaşların yararlanması da bir ödev bir zorunluluktur. Uluslararası belgelerde de eğitim hakkı üzerinde durularak bu konuya evrensel bir boyut kazandırılmaya çalışılmıştır.

Eğitim hakkı ve bu hakkın kullanılması, ülkelerin demokratik düzeyleriyle doğrudan ilgilidir. Eğitimin demokratik tutum ve davranışların kazanılmasını etkilediği gibi, demokrasilerin de, insanların ilgi ve yetenekleri doğrultusunda eğitim alabilmeleri açısından önemli görevleri vardır (Töremen, 2004: 128).

4.1. Anayasada Eğitim

Anayasa, devlet otoritesi ile halk arasında imzalanmış bir antlaşmadır. Anayasa, devlet ile bireylerin temel hak ve özgürlüklerini düzenleyen kabullenilmiş yasadır. Ülkelerin mevcut düzenleri (toplumsal, ekonomik, siyasal) o an geçerli olan anayasa ile biçimlenir. Anayasa en büyük yasal kaynaktır ve hiçbir yasa anayasanın özüne aykırı olamaz. Türk eğitim sistemini oluşturan temel yasalar, kaynağını anayasadan almaktadır.

1961 Anayasası'nda Eğitimle ilgili Maddeler

Madde 19. Din eğitim ve öğretimi, ancak kişilerin kendi isteğine ve küçüklerin de kanuni temsilcilerinin isteğine bağlıdır.

Madde 21. Eğitim ve öğretim, devletin gözetimi ve denetimi altında serbesttir....

Madde 50. Halkın öğrenim ve eğitim ihtiyaçlarını sağlama devletin başta gelen ödevlerindedir. İlköğretim, kız ve erkek bütün vatandaşlar için mecburidir ve devlet okullarında parasızdır. Devlet, maddi imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin, en yüksek öğrenim derecelerine kadar çıkmalarını sağlamak amacıyla burslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapar. Devlet, durumu sebebiyle özel eğitime muhtaç olanları, topluma yararlı kılacak tedbirleri alır.

1982 Anayasası'nda Eğitimle ilgili Maddeler

Bu anayasada eğitimle ilgili mevzular genel olarak “Eğitim ve Öğrenim Hakkı ve Ödevi” başlığı adı altında 42. Madde, “Bilim ve Sanat Hürriyeti” başlığı adı altında 27. Madde, “Kanun Önünde Eşitlik” başlığı adı altında 10. Madde devlete eğitim hakkı ve eşitliğini sağlamağa yönelik görevlerini gerçekleştirme ödevlerini yüklemiştir. Ayrıca anayasamızda bulunan “Din ve Vicdan Hürriyeti” başlığı adı altında 24. Madde, “Düşünceyi Açıklama ve Yayma Hürriyeti” başlığı adı altında 26. Madde “Ailenin Korunması” başlığı adı altında 41. Madde, “Gençliğin Korunması” başlığı adı altında 58. Madde, “Yabancı Ülkelerde Çalışan Türk Vatandaşları” başlığı adı altında 62. Madde de eğitimle ilgilidir.

Madde 10. Herkes; dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.

Madde 27. Herkes, bilim ve sanatı serbestçe öğrenme ve öğretme, açıklama, yayma ve bu alanlarda her türlü araştırma hakkına sahiptir....

Madde 41. Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır. Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilâtı kurar.

Madde 42. Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz. Öğrenim hakkının kapsamı kanunla tespit edilir ve düzenlenir.

- Eğitim ve öğretim, Atatürk ilkeleri ve inkılâpları doğrultusunda, çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre, devletin gözetim ve denetimi altında yapılır. Bu esaslara aykırı eğitim ve öğretim yerleri açılmaz.
- Eğitim ve öğretim hürriyeti, Anayasaya sadakat borcunu ortadan kaldırmaz.
- İlköğretim, kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve devlet okullarında parasızdır. Özel ilk ve orta dereceli okulların bağlı olduğu esaslar, devlet okulları ile erişilmek istenen seviyeye uygun olarak, kanunla düzenlenir.
- Devlet, maddî imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin, öğrenimlerini sürdürebilmeleri amacı ile burslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapar. Devlet, durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirleri alır.
- Eğitim ve öğretim kurumlarında sadece eğitim, öğretim, araştırma ve inceleme ile ilgili faaliyetler yürütülür. Bu faaliyetler her ne suretle olursa olsun engellenemez.
- Türkçeden başka hiçbir dil, eğitim ve öğretim kurumlarında Türk vatandaşlarına ana dilleri olarak okutulamaz ve öğretilemez. Eğitim ve öğretim kurumlarında okutulacak yabancı diller ile yabancı dille eğitim ve öğretim yapan okulların tâbi olacağı esaslar kanunla düzenlenir. Milletlerarası anlaşma hükümleri saklıdır.

Madde 58. Devlet, istiklâl ve cumhuriyetimizin emanet edildiği gençlerin müsbet ilmin ışığında, Atatürk ilke ve inkılâpları doğrultusunda ve devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü ortadan kaldırmayı amaç edinen görüşlere karşı yetişme ve gelişmelerini sağlayıcı tedbirleri alır. Devlet, gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için, gerekli tedbirleri alır.

1961 Anayasası'nın "Öğrenimi Sağlama" başlığı adı altında 50. Maddesinde: "Halkın öğrenim ve eğitim ihtiyaçlarını sağlama devletin başta gelen ödevlerindedir" derken, 1982 Anayasası'nın eğitimle ilgili konuların genel olarak bulunduğu "Eğitim ve Öğrenim Hakkı ve

Ödevi” başlığı adı altında 42. Madde de bu “ödev”in kime ait olduğu net bir şekilde ifade edilmemektedir.

1982 Anayasası’nın “başta gelen ödev” ilkesini kaldırmış olması, 1961 Anayasası’na göre en önemli farklılıktır. 1982 Anayasası’na göre artık “eğitim ve öğretimi sağlama” devletin “başta gelen ödevi” olmaktan çıkıp, “sıradan” bir ödevde dönüşmüş gözüküyor. 1982 Anayasası’nın 42. maddenin 1.cümlesindeki, “Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz” hükmü, 1961 Anayasası’nın 50. maddesinde ki “başta gelen ödev” vurgusunu yapmıyor. Bu ifade ilk bakışta devlete bu konuda “başta gelen ödev” yüklemekten çok, bir “özgürlük” niteliği taşıyor. Yani, birey kendi imkânlarıyla eğitim ve öğrenim özgürlüğünü kullanacak, devlet de ona engel çıkarmayacak, gibi durum ortaya çıkıyor (Altunya, 2003: 51). Dündar’ın (2002: 141) İnan’dan aktardığına göre, Atatürk’e göre “...en önemli ve en verimli ödevimiz, milli eğitim işleridir. Milli eğitim alanında ne pahasına olursa olsun, tam bir başarıya ulaşmak gerekir. Kurtuluş ancak bu yolla olur...” eğitimle ilgili ifadeler kullanmaktadır. Ulu Önder eğitime bu kadar önem verirken 1982 Anayasası’nda bu ödevin net bir şekilde belirtilmemesi biraz düşündürücü bir durumdur.

4.2.Milli Eğitim Temel Kanunu

Anayasanın haricinde Türk Milli Eğitim sisteminin diğer önemli belirleyicileri, doğrudan eğitimle ilgili kanunlardır. Milli Eğitim Temel Kanunu, Türkiye Milli Eğitim sisteminin düzenlenmesinde esas alınan hükümleri kapsamaktadır.

Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri

I. Genellik ve eşitlik

Madde 4. Eğitim kurumları dil, ırk, cinsiyet ve din ayırımı gözetilmeksizin herkese açıktır. Eğitimde hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz.

IV. Eğitim hakkı

Madde 7. Temel eğitim görmek her Türk vatandaşının hakkıdır. Temel eğitim kurumlarından sonraki eğitim kurumlarından vatandaşlar ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde yararlanırlar.

V. Fırsat ve imkân eşitliği

Madde 8. Eğitimde kadın, erkek herkese fırsat ve imkân eşitliği sağlanır. Maddî imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin en yüksek eğitim kademelerine kadar öğrenim görmelerini sağlamak amacıyla parasız yatılılık, burs, kredi ve başka yollarla gerekli yardımlar yapılır. Özel eğitime ve korunmaya muhtaç çocukları yetiştirmek için özel tedbirler alınır. (Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973).

4.3.İlköğretim ve Eğitim Temel Kanunu

Madde 1. İlköğretim, kadın erkek bütün Türklerin milli gayelere uygun olarak bedeni, zihni ve ahlaki gelişmelerine ve yetişmelerine hizmet eden temel eğitim ve öğretimdir.

Madde 2. İlköğretim, ilköğrenim kurumlarında verilir; öğrenim çağında bulunan kız ve erkek çocuklar için mecburi, Devlet okullarında parasızdır.

Madde 3. Mecburi ilköğretim çağı, 6 - 14 yaş grubundaki çocukları kapsar. Bu çağ çocuğun 5 yaşını bitirdiği yılın eylül ayı sonunda başlar, 14 yaşını bitirip 15 yaşına girdiği yılın, öğretim yılı sonunda biter.

Madde 4. Türk vatandaşı kız ve erkek çocuklar ilköğrenimlerini resmi veya özel Türk ilköğretim okullarında yapmakla mükelleftir.

Madde 5. Mecburi öğretim çağında olup da, memleket dışında olmak, oturduğu yerde okul bulunmamak veya sağlık durumu dolayısıyla ilköğretim okuluna devam edemeyen vatandaşlardan özel olarak öğretim görenler, imtihanla ve yaşlarına göre layık oldukları ilköğretim okulu sınıflarına veya mezuniyet imtihanlarına alınırlar.

Madde 52. Her öğrenci velisi yahut vasisi veya aile başkanı çocuğunun mecburi ilköğretim kurumuna muntazaman devamını sağlamakla ve özrü yüzünden okula gidemeyen çocuğun durumunu en geç üç gün içinde okul idaresine bildirmekle yükümlüdür. Mülki amirler, ilköğretim müfettişleri ve zabıta teşkilatı ilköğrenim çağındaki çocukların mecburi ilköğretim kurumlarına devamlarını sağlamakla veli yahut vasi veya aile başkanlarına ve okul idarelerine yardımla ve her türlü tedbiri almakla vazifelidirler.

Madde 53. Okula devam etmeyen öğrencilerin devamsızlık sebepleri okul idarelerince ve ilköğretim müfettişlerince araştırılarak devama engel olan maddi ve manevi sebeplerin giderilmesine çalışılır. Bu sebeplerin giderilmesi mümkün olmadığı takdirde durum, köylerde muhtara, diğer yerlerde mülki amirlere bildirilir. Bu makamlarca gerekli tedbirler alınır. Okul idareleriyle muhtar ve mülki amirlerin bu vazifeleri devamsız öğrenciler hakkındaki kovuşturmanın her safhasında devam eder.

Madde 55. Hastalık, sel, kar, deprem ve yangın gibi okul idaresince takdir edilecek sebeplerle okula gelemeyen öğrenciler izinli sayılırlar. Bu hallerin dışında 53 üncü madde gereğince yapılacak teşebbüs ve alınacak tedbirlere rağmen;

- a) Çocuğunu okula göndermeyen;
- b) Verilen izin müddetini geçiren;
- c) Geç nakil yaptıran;
- d) Okul çevresi dışına çıkararak izini kaybettiren;

e) Çocuğunun devamsızlık durumunu özürsüz olarak zamanında okul idaresine bildirmeyen; Öğrencinin veli veya vasi veya aile başkanları, okul idaresince köylerde muhtarlığa, diğer yerlerde mülki amirliğe hemen bildirilir. Muhtarlar ve mülki amirler en geç üç gün içinde durumun veli veya vasi veya aile başkanlarına tebliğini sağlarlar. Yapılan tebliğde okulca kabul edilecek geçerli sebepler dışında çocuğun okula gönderilmemesi hâlinde idarî para cezasıyla cezalandırılacağı bildirilir.

Madde 56. Muhtarlıkça veya mülkî amirce yapılan tebliğe rağmen çocuğunu okula göndermeyen veli veya vasi veya aile başkanlarına okul idaresince tespit edilen çocuğun okula devam etmediği beher gün için *on milyon lira idarî para cezası* verilir. Bu para cezasına rağmen çocuğunu okula göndermeyen veya göndermeme sebeplerini okul idaresine bildirmeyen çocuğun veli veya vasi veya aile başkanına *üç yüz milyon lira idarî para cezası* verilir.

Madde 57. Okul idareleri ve mülki amirliklerce bu Kanuna göre usulen sorulacak sorulara cevap vermekten kaçınanlar, gerçeğe uymayan beyanda bulunanlar seksen yedi milyon lira idarî para cezası ile cezalandırılırlar.(1)

24/4/2003 tarihli ve 4854 sayılı Kanununun 1 inci maddesiyle, 57 nci maddede yer alan “bir aya kadar hafif hapis cezası” ibaresi, “seksen yedi milyon lira idarî para cezası”; 59 uncu maddenin dördüncü fıkrasında yer alan “iki aya kadar hafif hapis cezası ile birlikte 250 liradan aşağı olmamak üzere hafif para cezası” ibaresi, “yüz yetmiş dört milyon lira idarî para cezası” olarak 6/5/2003 tarihinden geçerli olmak üzere değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

Madde 59. İlköğretim çağında olup da mecburi ilköğretim kurumlarına devam etmeyenler, hiçbir resmi ve özel iş yerinde veya her ne surette olursa olsun çalışmayı gerektiren başka yerlerde ücretli veya ücretsiz çalıştırılmazlar. İlköğretim kurumlarına devam ettiklerini belgeleyenler ise, çocukların çalıştırılmasını düzenleyen kanun hükümleri uygulanmak şartıyla ancak ders zamanları dışında bu gibi yerlerde çalıştırılabilirler....

Yukarıdaki hükümlere aykırı davrananlar hakkında yüz yetmiş dört milyon lira idarî para cezası verilir.(1) Bu fiilleri tekrar edenler hakkında verilecek ceza iki kat olarak uygulanır (İlköğretim ve Eğitim Temel Kanunu,1961).

Milli Eğitim Temel Kanunu'nda, İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nda eğitim hakkı, eğitimde fırsat ve imkân eşitliği, ilköğretimin zorunluluğu (cinsiyet ayrımı olmadan) ve zorunlu eğitimin devlet okullarında parasız olması, vurgulanmak istenen esaslardandır. Fakat bu esasların gerçekleştirilmesinde güçlük çekilen bir takım konular bulunmaktadır. Bunlar,

kız çocuklarının okullaşma oranında istenilen seviyeye ulaşamaması, eğitimde fırsat ve imkân eşitsizliği gibi konular olarak sıralanabilir.

4.4.Uluslar Arası Belge ve Normlarda Eğitim Hakkı

Uluslar arası topluluğun herkese eğitim yönündeki taahhüdü ilk kez 1948 tarihli **İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi**'nde yer almış, daha sonra 1989 yılında **Çocuk Hakları Sözleşmesi**'yle bir kez daha yenilenmiştir. 1990 yılında yapılan **Çocuklar için Dünya Zirvesi**'nde bir araya gelen dünya liderleri kız ve erkek çocukların eşit olarak kaliteli eğitim görmeleri yönündeki taahhütlerini teyit etmenin ötesinde, okul kayıt oranlarında onca yıldır sürüp giden eşitsizliklerin azaltılmasına özel önem vereceklerini de belirtmişlerdir. Bu taahhütlere karşın, herkese eğitim ideali henüz gerçekleştirilmemiştir ve bu alandaki toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri de günümüzde devam etmektedir (UNICEF, 2004: 3).

Eğitimde toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasını öngören 2005 yılı hedefi, Binyıl Kalkınma Hedefleri ötesinde, ilk kez 1990 yılında Tayland'ın Jomtien kentinde yapılan **Herkes için Eğitim** Dünya Konferansı'nda saptanan ve ardından 2000 yılında Senegal'in Dakar kentinde gerçekleştirilen Dünya Eğitim Forumu'nda da teyit edilen hedeflerle bağlantılıdır. Bu toplantıda kız çocuklarının eğitimine ilk kez özel olarak dikkat çekilmiştir (UNICEF, 2004: 4). En ivedi öncelik, kız çocuklarla kadınlara eğitim imkânları sağlanması ve alınan eğitimin kalitelerinin yükseltilmesi, bu kesimlerin aktif katılımı önündeki her türlü engelin ortadan kaldırılması (UNESCO, 1990'dan aktaran UNICEF, 2004: 4).

O zamandan bu güne, Herkes İçin Eğitim (HİE) kampanyası UNESCO önderliğinde yürütülmekte, ülkelerin okul kayıtları, okullaşma oranları, eğitim eşitliğini sağlayacak politikalar izlenmekte ve geliştirilmektedir.

Dakar toplantısının ardından "Herkes İçin Eğitim" kampanyasının amaçları doğrultusunda Birleşmiş Milletler Kız Çocuklarının Eğitim Girişimi'ni oluşturmuştur. Bu girişimin amacı, kız çocuklarının eğitim görmeleri ve kız çocuklarına verilen eğitimin kalitesinin istenilen düzeye yükseltilmesi için küresel ve ulusal kampanyalar yürütülmektedir(UNESCO, 2003: 12-20). UNICEF'in eğitimde toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin 2005 yılına kadar bitirmeyi hedefleyen Binyıl Kalkınma Hedeflerini sahiplenmesi, bu girişimin öncüsü olarak sahip olduğu konumdan kaynaklanmaktadır (UNICEF, 2004: 2-4).

HİE sağlanması ve ilköğretimde toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin giderilmesini ön gören bu taahhütler, 2002 yılı Mayıs ayında BM Genel Kurulu Özel Çocuk Oturumu nedeniyle toplanan Devlet ve Hükümet Başkanları tarafından bir kez daha sahiplenilmiştir. Dünya liderleri, bütün çocukların eğitimini “Çocuklar için Uygun Bir Dünya” inşa etme hedefinin ayrılmaz bir parçası olarak göreceklarine söz vermişlerdir. Hedeflerin üzerinde o kadar durulması ve çalışmalar yapılmasına rağmen dünyada yaklaşık 121 milyon çocuk okula gidememekte ve bu çocuklardan 65 milyonunu kızlar oluşturmaktadır (UNICEF: 2004: 5-7). Eğer dünya ülkeleri bu taahhütlerini yerine getirmekte başarısız kalırsa, kız çocuklarının sayısı gittikçe artabilir, erkek çocukları da kaybedilebilir.

2000 yılı Eylül ayında çıkartılan Binyıl Bildirgesinde Birleşmiş Milletler üyesi ülkeler, Binyıl Kalkınma hedeflerine ulaşma tarihi olarak 2015 yılını belirmişlerdir. Kalkınma hedefleri arasında, herkese temel eğitim sağlanması, toplumda cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve kadınların güçlendirilmesi konuları da vardır. UNICEF eğitimde toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin 2005 yılına kadar bitirmeyi hedeflemektedir (UNICEF, 2004: 1-3)

Bu hedeflerin her birinin gerçekleştirilmesi kalkınma açısından büyük önem taşımakla birlikte, belirlenen hedeflerden ikisi uluslar arası topluluğun önderleri tarafından diğer bütün hedefler için kilit görülmektedir. Bu hedeflerden birincisi herkese temel eğitim sağlanması, ikincisi toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadınların güçlendirilmesi (UNDP, 2003: 5-8).

4.4.1. İnsan Hakları Evrensel Bildirisi

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 10 Aralık 1948 tarih ve 217 A (III) sayılı kararı ile benimsenmiş ve ilan edilmiştir. Türkiye Birleşmiş Milletler teşkilatının bir üyesi olarak 6 Nisan 1949'da bildirgeyi benimsemiştir. Bildirgeden alınan maddeler arasında eğitim hakkının yanında, eşitlik, hak ve özgürlük, sevgi, saygı ve hoşgörü ile ilgili maddelerde yer almaktadır.

Madde 1. Tüm insanlar özgür; onur ve haklar bakımından eşit doğar. Akıl ve vicdanla donatılmış olup birbirlerine karşı bir kardeşlik anlayışıyla davranır.

Madde 2. Herkes, ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal ya da başka bir görüş, ulusal ve toplumsal köken, doğuş ya da benzeri başka bir statü gibi herhangi bir ayırım gözetilmeksizin bu Bildirgede ileri sürülen tüm hak ve özgürlüklere sahiptir.

Madde 7. Herkes yasa önünde eşittir ve ayırım gözetilmeksizin yasa tarafından eşit korunma hakkı vardır. Herkes bu Bildirgeye aykırı herhangi bir ayrımcılığa ve ayırım kışkırtıcılığına karşı eşit korunma hakkına sahiptir.

Madde 18. Herkesin düşünce, vicdan ve din özgürlüğüne hakkı vardır. Bu hak, din inancını değiştirme özgürlüğünü ve din ya da inancını, tek başına ya da topluca ve açık ya da özel olarak öğretme, uygulama, tören ve ibadet yoluyla açıklama özgürlüğünü içerir.

Madde 26. Herkes eğitim hakkına sahiptir. Eğitim, en azından ilk ve temel eğitim aşamasında parasızdır. İlköğretim zorunludur....Eğitim, insan kişiliğini tam geliştirmeye ve insan haklarına ve temel özgürlüklere saygıyı güçlendirmeye yöneliktir. Eğitim, tüm uluslar, ırklar ve dinsel gruplar arasında anlayış, hoşgörü ve dostluğu özendirir ve Birleşmiş Milletlerin, barışın korunması yolundaki etkinliklerini daha da geliştirir. Ana babalar, çocuklarına verilecek eğitimi seçmede öncelikle hak sahibidir (Töre Temiz ve diğerleri, 2005: 201-202).

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun bu bildirgeyi ilan etme amaçlarından birisi de insanların bu bildirgeyi göz önünde tutarak, eğitim ve öğretim yoluyla bireylerin hak ve özgürlüklerine saygıyı geliştirmektir. Buradan da anlaşılacağı gibi bireylerin hak ve özgürlüklerini öğrenmesi ve bunlara saygı göstermesinin ön koşulu eğitimidir.

4.4.2. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına ilişkin Sözleşme) 20 Mart 1950'de Roma'da imzalanmış ve 3 Eylül 1952'de yürürlüğe girmiştir. Türkiye, bu sözleşmeyi 18 Mayıs 1954'de onaylamıştır.

Bu sözleşmede eğitim hakkı ile ilgili madde 20 Mart 1952 de imzalan Ek Protokol (1. Protokol) de yer almaktadır.

Madde 2. Kimse tahsil (eğitim öğretim) hakkından mahrum edilemez....(Alpkaya ve diğerleri, 2000: 550).

4.4.3. Çocuk Hakları Bildirgesi

20 Kasım 1959 tarihinde Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirisi olarak kabul edilmiştir. Bildiri 10 önemli ilkeden oluşmaktadır. Bildiride eşitlik, adalet, eğitim hakkı, sevgi, çocuğun korunması ve evrensel barış vb. gibi temel hususlardan bahsedilmektedir. Eğitim hakkı ve eşitlikle ilgili maddeler (Akyüz, 2000: 15):

Birinci İlke: Bu Bildirgede yer alan haklara, her çocuk, kendisinin ya da ailesinin ırkı, rengi, cinsiyeti, dili, dini, siyasi vb. her hangi bir düşüncesi; milli ve sosyal kökeni, serveti, doğumu

veya herhangi bir hali, dolayısıyla hiçbir fark veya ayrıcalık gözetilmeksizin ve istisnasız sahip olmalıdır.

Yedinci ilke: Her çocuk eğitim görmelidir. Eğitim ilköğretim aşamasında ücretsiz ve zorunlu olmalı; eşit olanaklar esasına dayanmalıdır.

4.4.4. Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi

1979 yılında Birleşmiş Milletler, Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi (CEDAW) Genel Kurul tarafından kabul edilmiş ve 1980 yılında üye ülkelerin imzasına açılmıştır. CEDAW Sözleşmesi, BM sisteminde Çocuk Hakları Sözleşmesinden sonra en geniş katılımlı sözleşme olma özelliğini taşımaktadır ve aralarında Türkiye'nin de bulunduğu yaklaşık 165 ülke tarafından imzalanmıştır. 11 Haziran 1985 tarih ve 3232 sayılı Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi 14 Ekim 1985 tarih 18898 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak 19 Ocak 1986 tarihinde yürürlüğe girmiştir ve Türkiye, CEDAW Sözleşmesine taraf devletlerden birisi olmuştur (www.die.gov.tr/tkba/pekin+5.doc).

Bu sözleşme genel anlamda kadın haklarının geliştirilmesi, cinsiyet eşitsizliğinin önüne geçilmesi, kadın ve kız çocuklarının eğitimi gibi konulardan oluşmaktadır.

Bu sözleşmede eğitimle (eğitim hakkı, kız çocuklarının eğitimi) ilgili maddeler (Alpkaya ve diğerleri, 2000: 589):

Madde 10. Taraf Devletler, özellikle aşağıdaki konularda kadın erkek eşitliği esasına dayanarak eğitimde erkeklerin eşit hakka sahip olmalarını sağlamak için kadınlara karşı ayrımı önleyen bütün uygun tedbirleri alacaktır.

e - Özellikle kadın ve erkekler arasında mevcut eğitim açığını en kısa zamanda kapatmaya yönelik yetişkin ve görevsel okuma-yazma öğretim programları dahil, sürekli eğitim programlarına katılabilmeleri için erkeklerle eşit fırsatların verilmesi,

f - Kız öğrencilerin okuldan ayrılma oranlarının düşürülmesi ve okuldan erken ayrılan kız ve kadınlar için eğitim programları düzenlenmesi.

4.4.5. Çocuk Haklarına Dair Sözleşme

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme BM Genel Kurulu'nda 20 Kasım 1989 tarihinde benimsenmiş ve 2 Eylül 1990 da yürürlüğe girmiştir. Amerika Birleşik Devletleri ve Somali dışında 191 ülke tarafından onaylanmıştır. Türkiye bu sözleşmeyi 14 Eylül 1990 imzalamış, 4058 sayılı yasayla onaylanmasını uygun bulmuş ve 27 Ocak 1995'te 22184 sayılı Resmî

Gazetede yayımlanmasıyla yürürlüğe girmiştir. Anayasa'ya göre Çocuk Haklarına Dair Sözleşme yasa hükmündedir.

Bu Sözleşme, insan haklarının ve hukukunun ayrılmaz bir parçasıdır. Sözleşme çocuklar için ortak kabullerdir. Çocuklar için ortak iyi'nin elde edilmesi bu belgede öneri biçiminde yer alır (Cılga, 2001: 108-113; Şirin, 1999: 58). Sözleşme dünya genelinde uyulması ve uygulanması gereken standartları belirleyip, ulusların sosyo-ekonomik, siyasal yapılarını da göz önünde bulundurmıştır. Böylece uluslar, sözleşmede yer alan maddelerin gerçekleşmesine yönelik kendi ulusal yollarını kullanabileceklerdir (Müftü, 2001). Sözleşme, çocukların potansiyellerinin ve yeteneklerinin gelişmesini sağlamak, programlar için bir çerçeve oluşturmak amacını da gütmektedir (Akyüz, 2000: 19). Aşağıda sözleşmede yer alan maddelerden eğitim hakkı ve eğitimde fırsat eşitliğinin yanı sıra bu konularla ilgili maddelere de değinilecektir. Buna göre (Töre Temiz ve diğerleri, 2005: 223-224):

Madde 28.

1. Taraf Devletler, çocuğun eğitim hakkını kabul ederler ve bu hakkın fırsat eşitliği temeli üzerinde tedricen gerçekleştirilmesi görüşüyle özellikle:

- a) İlköğretimi herkes için zorunlu ve parasız hale getirirler;
- b) Ortaöğretim sistemlerinin genel olduğu kadar mesleki nitelikte de olmak üzere çeşitli biçimlerde örgütlenmesini teşvik ederler ve bunların tüm çocuklara açık olmasını sağlarlar ve gerekli durumlarda mali yardım yapılması ve öğretimi parasız kılmak gibi uygun önlemleri alırlar;
- c) Uygun bütün araçları kullanarak, yüksek öğretimi yetenekleri doğrultusunda herkese açık hale getirirler;
- d) Eğitim ve meslek seçimine ilişkin bilgi ve rehberliği bütün çocuklar için elde edilir hale getirirler;
- e) Okullarda düzenli biçimde devamın sağlanması ve okulu terk etme oranlarının düşürülmesi için önlem alırlar.

2. Taraf Devletler, okul disiplininin çocuğun insan olarak taşıdığı saygınlıkla bağdaşır biçimde ve bu sözleşmeye uygun olarak yürütülmesinin sağlanması amacıyla gerekli olan tüm önlemleri alırlar.

3. Taraf devletler eğitim alanında, özellikle cehaletin ve okuma yazma bilmemenin dünyadan kaldırılmasına katkıda bulunmak ve çağdaş eğitim yöntemlerine ve bilimsel ve teknik bilgilere sahip olunmasını kolaylaştırmak amacıyla uluslararası işbirliğini güçlendirir ve

teşvik ederler. Bu konuda, gelişmekte olan ülkelerin gereksinimleri özellikle göz önünde tutulur.

Madde 29.

1. Taraf devletler çocuk eğitiminin aşağıdaki amaçlara yönelik olmasını kabul ederler;

- a) Çocuğun kişiliğinin, yeteneklerinin, zihinsel ve bedensel yeteneklerinin mümkün olduğunca geliştirilmesi;
- b) İnsan haklarına ve temel özgürlüklere, Birleşmiş Milletler Antlaşmasında benimsenen ilkelere saygısının geliştirilmesi;
- c) Çocuğun ana-babasına, kültürel kimliğine, dil ve değerlerine, çocuğun yaşadığı veya geldiği menşe ülkenin ulusal değerlerine ve kendisinininkinden farklı uygarlıklara saygısının geliştirilmesi;
- d) Çocuğun anlayışı, barış, hoşgörü, cinsler arası eşitlik ve ister etnik, ister ulusal, ister dini gruplardan, isterse yerli halktan olsun, tüm insanlar arasında dostluk ruhuyla, özgür bir toplumda, yaşantıyı, sorumlulukla üstlenecek şekilde hazırlanması;
- e) Doğal çevreye saygısının geliştirilmesi,

2. Bu maddenin veya 28. Maddenin hiçbir hükmü gerçek ve tüzel kişilerin öğretim kurumları kurmak ve yönetmek özgürlüğüne, bu maddenin birinci fıkrasında belirtilen ilkelere saygı gösterilmesi ve bu kurumlarda yapılan eğitimin devlet tarafından konulmuş olan asgari kurallara uygun olması koşuluyla, aykırı sayılacak biçimde yorumlanmayacaktır.

Çocukların kendini geliştirebilmesi, insan hakları kavramını öğrenebilmesi, saygı geliştirmesi, topluma kazandırılabilmesi onlara eğitim olanağının sağlanmasına bağlıdır. Sözleşmenin 28. maddesi cinsiyet farkı gözetilmeksizin bütün çocukların eğitim hakkına sahip olduğu belirtilmekte; eğitimin kalitesini belirleyen bir çerçeve sunulmaktadır. 29. maddesi çocuk merkezli öğretme-öğrenme modelini savunarak; çocukların eğitim sürecine aktif biçimde katılacakları, kendilerine sorunlarını çözebilecekleri, yaşam boyu öğrenerek doğru kararları verebilecekleri özgüven duygusunu geliştirecek bir yapıyı gündeme getirmektedir (UNICEF, 1999: 21-22).

4.4.6. Herkes İçin Eğitim Ulusal Hedefleri ve Dakar Eylem Formu

Herkes için Eğitim hareketi, eğitimde cinsiyet eşitsizliğinin son bulması ve kız çocuklarının okula gitmesi okullaşması için gerekli önlemleri almayı kabul etmiştir. UNESCO'nun Herkes İçin Eğitim konusundaki çalışmaları 1990 yılında Jomtien, Tayland'da

yapılan Dünya Konferansıyla başlatılmış olup, konferansta herkes için eğitim hedefleri belirlenmiştir. Buna göre (http://www.haydikizlarokula.org/evrensel_egitim_hedefleri.php):

1. Hedefler

- a) Herkese eğitim olanağı sunmak
- b) Eğitimin kalitesini yükseltmek

2. Beklenen Çıktılar

- a) Eğitime % 100 erişim
- b) En fazla 30 öğrenciden oluşan sınıflar
- c) Yeni teknolojilerle ve aktif öğrenme yöntemleriyle uyumlu temel malzemeler
- d) Yetişkin okumaz - yazmazlığının tamamen giderilmesi

3. Okul Öncesi Eğitim - Amaçlar

- a) Okul öncesi eğitimi yaygınlaştırmak
- b) Okul öncesi eğitim programlarının kalitesini yükseltmek
- c) Sosyo-ekonomik dezavantajları olan çocuklara yönelmek
- d) Çalışan annelerin çocuklarına gündüz bakım ve eğitim olanağı sunmak

4. Temel Eğitim - Amaçlar

- a) 8 yıllık kesintisiz ilköğretimi yaygınlaştırmak
- b) İlköğretimin kalitesini yükseltmek
- c) Sistemi etkin kılmak.

2000 yılında Dakar, Senegal’de bir Dünya Eğitim Forumu düzenlenmiştir. Bu forumun düzenlenmesinin amacı 1990’dan beri gerçekleştirilen çalışmaların değerlendirilmesidir. Değerlendirmeler sonucu herkes için eğitim hedeflerine istenilen ölçüde erişilemediğini göstermiş ve Forum tarafından bu hedeflere ulaşılması için yapılması gereken faaliyetleri belirten “Dakar Eylem Çerçevesi” kabul edilmiştir. Eylem çerçevesinde belirlenen hususların 2015 yılına kadar gerçekleştirilmesi planlanmaktadır (UNICEF, 2004: 4).

28 Nisan 2000 Dakar, Senegal’ de Dünya Eğitim Formu Katılımcıları özetle (Dakar Eylem Çerçevesi, http://disis.meb.gov.tr/BELGE/BM_dakar.htm):

Dünya Eğitim Formu Katılımcıları tüm insanlık için HİE (herkes için eğitim) amaç ve hedeflerine ulaşmak için yükümlülük almış ayrıca hükümetlere HİE amaç ve hedeflerinin gerçekleştirilmesi ve devamını güvence altına alma zorunluluğu yüklemiştir. Herkes temel eğitimin ve öğrenim hakkına sahiptir. Bu hak bireylerin toplumsal gelişimi ve ayrıca şahsi

gelişimi için önemlidir böylece bireyler var olan potansiyellerini geliştirme imkânı bulacakları bir eğitim alırlar.

2000 yılında 113 milyondan fazla çocuğun temel eğitimden mahrum olması, 880 milyondan fazla yetişkinin okur-yazar olmaması, cinsiyet ayrımcılığının eğitim sistemi içinde süregelmesi; insani değerlerin ve becerilerin öğrenilmesinin ve kazanılmasının, bireylerin ve toplumların ihtiyaçlarının gerisinde kalması kabul edilemez bir durumdur. Eğitim ekonomik için bireylerin ve toplumların kalkınmasında bir ön koşul niteliğindedir. Devamlı bir kalkınma, barış ve istikrarın sağlanması yirmi birinci yüzyılda topluma ve ekonomiye katılımı artırmak için gerekli anahtar eğitimidir.

Katılımcılar hedeflerin gerçekleştirilmesi yükümlülüğünü kabul etmektedir. Bu hedefler; 2015 yılına kadar erken çocukluk bakımı ve eğitiminin iyileştirilmesi ve yaygınlaştırılması, kız çocuklarına ve bütün çocuklara kaliteli, zorunlu ve parasız ilköğretim sağlamak, genç ve yetişkinlerin öğrenme ve yaşam becerileri sağlanarak öğrenme ihtiyaçlarının karşılanması, kadınlar başta olmak üzere yetişkin okur-yazarlığının artırılması, yetişkin eğitimde fırsat ve imkân eşitliğinin sürdürülmesi, 2005 yılında ilköğretim-orta öğretimdeki cinsiyet eşitsizliklerinin ortadan kaldırılması, kız çocuklarının tam okullaşması ve 2015 yılında kız ve erkek çocukların okullaşma oranında eşitliğin sağlanması, her yönüyle kaliteli eğitimin gerçekleşmesi sonucu, eğitim-öğretimde her yönüyle mükemmelliğin sağlanması.

4.4.7. Dördüncü Dünya Kadın Konferansı

4-15 Eylül 1995 tarihleri arasında Pekin'de Dördüncü Dünya Kadın Konferansı gerçekleştirilmiştir. Konferansın sonucunda Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu kabul edilmiştir. Türkiye, her iki belgeyi de kabul etmiştir. Pekin Deklarasyonu, hükümetleri kadının güçlenmesi ve ilerlemesi, cinsiyet eşitliğinin gerçekleşmesi, kız çocuklarının eğitimi konularında sorumlu saymakta (Arat, 1996: 16-17) ve Eylem Platformunun hayata geçirilmesini öngörmektedir. Eylem Platformu ise, kadının güçlendirilmesinin gündemi olarak tanımlanmaktadır. Platform kız çocukların haklarını ve gereksinimlerini özel olarak öne çıkarmaktadır. Dördüncü Dünya Kadın Konferansında, Türkiye'nin 2000 yılına kadar çözüm bulmayı taahhüt ettiği sorun alanı (www.die.gov.tr/tkba/pekin+5.doc):

1. CEDAW Sözleşmesine konulan temel çekincelerin kaldırılması
2. Zorunlu eğitimin 8 yıla çıkarılması

3. 2000 yılına kadar kadın okumaz yazmazlığının ortadan kaldırılması

4.4.8. Binyıl Kalkınma Hedefleri

2000 yılı Eylül ayında çıkartılan Binyıl Bildirgesinde Birleşmiş Milletler üyesi ülkeler, Binyıl Kalkınma hedeflerine ulaşma tarihi olarak 2015 yılını belirlediler. Kalkınma hedefleri arasında, herkese temel eğitim sağlanması, toplumda cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve kadınların güçlendirilmesi konuları da vardır (UNICEF, 2004: 1-3). Binyıl Kalkınma Hedefleri arasında eğitim ve cinsiyet eşitsizliği ile ilgili maddeler (DPT, 2005: 20-25):

Hedef 3. 2015 yılına kadar dünyanın her yerindeki kız ve erkek çocukların, ilköğretimi eksiksiz olarak tamamlamasını sağlamak.

Hedef 4. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ilk ve orta öğretimde tercihen 2005 yılına kadar ve eğitimin her düzeyinde 2015 yılına kadar ortadan kaldırmak.

4.4.9. Avrupa Birliği Temel Haklar Bildirgesi

Bildirge, AB vatandaşlarının temel haklarını ve AB'nin vatandaşlarına karşı sorumluluklarını içeriyor. Belge, 13-14 Ekim 2000'de Fransa'nın Biarritz kentinde gerçekleşen AB zirvesinde devlet başkanları tarafından kabul edildi ve 7-8 Aralık'taki "Nice Zirvesi"nde onaylandı. Buna göre (http://www.belgenet.com/arsiv/sozlesme/ab_thb.html):

Madde 1. İnsanlık onuru

İnsanlık onuru, ihlal edilemez. Saygı gösterilmeli ve korunmalıdır.

Madde 14. Eğitim hakkı

1. Herkes, eğitim görme ve mesleki ve sürekli eğitimden yararlanma hakkına sahiptir.
2. Bu hak, serbest zorunlu eğitim görme olasılığını da içerir.
3. Demokratik ilkelere ve ailelerin çocuklarının kendi dini, felsefi ve eğitim konusundaki inançlarına uygun olarak eğitim ve öğretim görmelerini sağlama hakkına saygı gösterilerek eğitim kurumları tesis etme özgürlüğüne, bu özgürlük ve hakkın kullanılmasına ilişkin ulusal mevzuata uygun olarak saygı gösterilmelidir.

Madde 23.- Erkekler ve kadınlar arasında eşitlik

1. Erkekler ve kadınlar arasında eşitlik, istihdam, çalışma ve ücret dahil olmak üzere bütün alanlarda sağlanmalıdır.
2. Eşitlik ilkesi, yeterli şekilde temsil edilmeyen cinsin lehine belirli avantajlar sağlanmasını öngören önlemlerin sürdürülmesini veya benimsenmesini engellemez.

EĞİTİM-OKUL İLİŞKİSİ

1. Eğitime Duyulan İhtiyaç

Her toplum, yapısına göre bir eğitim anlayışı geliştirir. Tarihsel sürece baktığımızda her dönemim ayrı bir eğitim anlayışı olduğunu görüyoruz. Örneğin eski çağda eğitimin temel amacı mevcut siyasal yapıyı kuvvetlendirmek, orta çağda dini otoriteyi güçlendirmek ve ilerleyen dönemlerde gelişen bilim ve teknolojinin ışığında bireyi geliştirmek ve ulusal anlamda toplumun bütünlüğünü ve refahını hedeflemek olmuştur. Bilim ve teknolojideki gelişmeler neticesinde sosyal tabakalar arasındaki çizgiler esnekleşmiş, fakat bunun sonucunda sınıfsal farklılıklar doğmuştur. İşte eğitim bu süreçte fertlerin statülerini yükselttiği çeşitli bilgi ve becerileri kazandırdığı için sınıf atlamalarında bir araç haline gelmiştir. Günümüzde de eğitime duyulan ihtiyacın temelinde genel olarak bu ve buna benzer sebepler yatmaktadır. Eğitime duyulan ihtiyacı bireysel ve toplumsal anlamda değerlendirebiliriz.

Bireysel anlamda; bireyin mevcut potansiyellerini geliştirmesi, gizil güçlerini ortaya çıkartması, okuma-yazma becerisi kazandırarak sağlıklı iletişim kurabilmesi, sağlıklı yaşayabilmesi, bireysel olarak üretken olması ve bu ürünleri kullanabilmesi, dünyayı ve yaşadığı çevreyi araştırıp-irdeleyerek karşılaştığı sorunları çözebilmesi, dünyaya geniş bir vizyondan bakabilmesi, yaratıcılığını ve bilgiyi bulma kullanma becerisini geliştirmesini, empatik düşünerek insanları anlayabilmesi ve uyum gösterebilmesi, özgüven duygusunu geliştirmesi ve en önemlisi kendini gerçekleştirebilmesinde eğitim doğrudan etkilidir. Eğitim almış birey paralelinde bir meslek sahibi olup maddi anlamda da güçlenebileceği için manevi anlamda da mutlu olabilmektedir. Bu durum günümüzde toplumda önemli bir sorun olan suç işleme oranını önemli ölçüde azaltabilir. Çünkü bireyler eğitim yoluyla insan haklarına saygıyı, tahammülü, demokratik tutum ve davranışları da kazanabilmektedir. Eğitilmiş birey yaşamı kontrol etmekte güçlük çekmez. Böylece baş edemediği, hoşlanmadığı bir durumla karşılaştığında koşulları kabullenmektense veya direkt reddetmektense bunlar karşısında irdeleyici, analiz edici ve üretici tavırlar sergiler.

Toplumun eğitime olan ihtiyaçlarının sebeplerin başında mevcut kültürel değerlerin yaşatılması, korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması hedefi vardır. Bunun yanında toplumun bütünlüğünün korunması, gelişiminin ve değişiminin sağlanması, yeniliklerin özümленerek kabullenilmesi, ülke politikasının ve kalkınmanın sağlanması, mevcut

siyasal düzenin korunması ve devam ettirilmesi vb. alanlarda eğitime mutlak şekilde ihtiyaç duyulur. Eğitim toplumun bu gereksinimlerini kurumları yoluyla karşılar.

Eğitim, kız ve erkek çocukların toplumsal yapıda kendilerine uygun görülen rolleri öğrenmeleri ve bunu yerine getirmelerini sağlayacak davranışları öğretmektedir (Gönenç ve diğerleri, 2002: 258).

Genel olarak insanlar elde ettiği imkân ve kazandığı başarıyı eğitime borçludur. Sistematik ve kaliteli bir eğitim, toplumun ve bireyin hayat standardını yükselteceği gibi uluslararası platformda da başarı, güven ve ülke menfaatlerinin gözetileceği bir ortam yaratacaktır. Eğitim sistemindeki kalite düzeyinin ise bireyin yaşadığı toplumun sosyo-ekonomik, kültürel ve siyasal gelişiminin niteliği üzerine etki ettiği kabul edilmektedir (Barr, 1998'den aktaran Ereş, 2005). Toplumun bilinçli olması mevcut kaynakların kullanılması ve tüketiminde de büyük önem taşımaktadır.

Eğitimin hem toplumsal hem de bireysel anlamda birçok ihtiyaca cevap verdiği açıktır. Özellikle gelişme ve kalkınmanın doğru bir şekilde gerçekleşmesi için toplumdaki bütün bireylerin eğitim ihtiyacı eksiksiz karşılanmalıdır. K. A. Annan (UNICEF, 2004: VII)'ın da ifade ettiği gibi "kız çocuğunu eğitmek ailenin tamamını eğitmek" demektir. Aileler toplumun en temel yapı taşı olduğuna göre bu durum ülkeler için de geçerlidir. Yapılan araştırmalar sosyal kalkınmanın gerçekleşebilmesinin en etkili yolunun kız çocuklarının eğitiminden geçtiği vurgulamaktadır". Bu bağlamda devlet eğitimi öncelikli görevi saymalı ve eğitimdeki cinsiyet eşitsizliğini sona erdirmelidir.

2. Eğitimin Amaçları

Eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik yönde davranış değiştirme sürecidir (Ertürk, 1972: 12).Varış'a (1988: 15) göre eğitim, bireyde davranış değiştirme sürecidir. Eğitim kavramının içinde yer alan öğrenme ise, yaşantı ürünü ve kalıcı izli davranış değişikliğidir. Öğretim okullarda yapılan planlı, kontrollü ve örgütlenmiş öğretim faaliyetleridir (Erden, 1998: 18-20). Eğitim belirlenen hedefler doğrultusunda bireyin değiştirilmesi ve yönlendirilmesi için ömür boyu devam eden faaliyetlerdir.

Görüldüğü üzere eğitim kavramına bireysel ve toplumsal anlamda yaklaşımlar söz konusudur.

a) Eğitimin bireysel amaçlarını genel olarak şöyle ifade edebiliriz:

1. Bireyin kendisini tanıması, yetiştirilmesi ve geliştirilmesi,
2. Yakın çevresine faydalı olması,
3. Bireyin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yönlendirilmesi,
4. İnsanın kültürel değerler üretmesini sağlayabilmesi,
5. Teknolojik ve bilimsel anlamda yükselme yolunu açması,
6. Kendini gerçekleştirmesine yardım etmesi,
7. Bireyin özgür iradesini geliştirilmesi,
8. İletişim becerisini geliştirilmesi,
9. Çevreyle uyum içinde yaşayabilmesi,
10. Bireyde sorumluluk duygusu geliştirebilmesi,
11. Bireye meslek kazandırması vb.

b) Toplumsal amaçları ise genel olarak şunlardır:

1. Bireylerin sosyalleşmesini sağlamak,
2. İstenilen vatandaş yetiştirmek,
3. Üretken bireyler yetiştirmek,
4. Milli değerleri korumak ve yüceltmek,
5. Demokratik, çağdaş, girişimci ve yeniliğe açık bireyler yetiştirmek,
6. Toplumsal sorunların çözümüne yardımcı olmak,
7. Kültür aktarımı sağlamak,
8. Yeni toplumsal değerlere uyum sağlamak,
9. Toplumsal kalkınmayı, huzuru ve bütünlüğü sağlamak vb.

Eğitimin amaçlarını bireysel ve toplumsal yönden değerlendirmek mümkün olduğu gibi başka bir açıdan da 3 grupta değerlendirebiliriz:

a) Uzak Hedefler:

Eğitimde uzak hedefler ülkenin politik felsefesini yansıtır. Eğitim hizmetlerinin nasıl gerçekleştirilmesi gerektiğinin cevabını verir ve yönünü belirler. Politik felsefe, ülkenin idealleriyle ilgilidir. Bu anlamda uzak hedefler ideal eğitimin nasıl gerçekleşeceğini belirlemektedir.

b) Genel Hedefler: İşlevlerindeki farklılaşma esasına göre iki düzeyde ele alınabilir.

– Eğitimin Genel Hedefleri: Milli Eğitim Temel Kanununun 1739 sayılı maddesinde de belirtildiği gibi ülkenin sosyal, siyasal, politik yapısı doğrultusunda oluşturulmuş amaçlardır. Bu amaçlar toplumun eğitim felsefesini yansıtır.

- Okulun Genel Hedefleri: Okulun genel hedeflerinin fonksiyonunu okulun faaliyetleri belirler. Okulun genel hedefleri, eğitimin genel hedefleri çerçevesindedir; fakat okulun amacına göre belirlenir.
- c) **Özel Hedefler** (Davranışsal Hedefler): Bireye kazandırılması gereken edimlerdir. Ders ve konu amaçlarını kapsar.

3. Okul ve Fonksiyonları

İnsanlar, toplumsal ihtiyaçlarını gidermek için bir takım sosyal kurumlar kurmuşlardır. Okul da bu sosyal kurumlardan biridir. Bireysel gelişimin ve toplumsal kalkınmanın en önemli aracı eğitimidir. Eğitim insanları her yönüyle bir bütün olarak geliştirmeyi ve hayata hazırlamayı amaçlamaktadır. Eğitim bu amacını planlı ve örgütlenmiş bir kurum olan okullar vasıtasıyla gerçekleştirmektedir. Okul, eğitim ve öğretim ihtiyacının karşılandığı sistematik bir kurumdur. Özmen (2004: 170) okulu, eğitim ve öğretimi meslek edinmiş kişilerin, belirli yaş ve nitelikteki öğrencileri, belirli bir program ve amaçlar doğrultusunda yetiştirdikleri, kendileri ve toplum için yararlı bireyler haline getirmeye çalıştıkları mekân olarak tanımlamıştır. Okulun, mekân özelliği, topluluk özelliği, kültürü, sistemi ve normları vardır. Okulların görevi, devlete ve millete olgun vatandaşlar yetiştirmek, çocukları sistemli ve planlı olmaya alıştırmak, onlara hak, adalet ve kanun fikrini aşılama, toplumsal ruhun uyanmasına yardım etmektir (Cicioğlu, 1987: 329). Okul, eğitim sürecinin belli bir dönemini karşılar. Çeşitli toplum bilimciler okula bir takım işlevler yüklemişlerdir. Öğretim, eğitim, kişilik, kültür, meslek gibi kavramlara vurgu yapılmış bu çerçevede de okulun fonksiyonları belirlenmiştir.

Ulusal eğitim sisteminde Türk insanının yetiştirilmesiyle ilgili ilkeler şöyle sıralanmaktadır:

“Bireyler, Atatürk ilke ve devrimlerine, Cumhuriyetin temel niteliklerine, ulusal kültüre ve etik değerlere sahip çıkacak bilince ulaşmış, ulusal kültürü özümsemiş, farklı kültürleri yorumlayabilen, çağdaş uygarlığa katkıda bulunabilen, ulusal davranan, evrensel düşünen, felsefi düşünce sistemini benimseyen, uygulamaya aktarabilen, düşünme, algılama ve problem çözme yeteneği gelişmiş, demokratik, özgürlükçü, manevi değerlere bağlı, yeni fikirlere açık, kişisel sorumluluk duygusuna sahip, bilim ve teknolojiyi kullanabilen, üretken, yaratıcı, bilgi çağı insanı olarak yetiştirilir” (MEB, 2001: 52).

Bu hedeflerin gerçekleştirildiği kurumların okullar olması nedeni ile okulun sistem için ne kadar önemli bir kurum olduğu ortadadır.

3.1. Okulun Fonksiyonları

Okul kavramı, bireylerin meydana getirdiği diğer sosyal topluluklardan daha farklı bir çizgiye sahiptir. Bu farklılığı doğuran en önemli unsur okulun zorlayıcı bir organizasyon olmasıdır. Okul ortamında bulunan her birey toplumun, devletin ve bireylerin ihtiyaçları doğrultusunda oluşturulmuş, eğitimden beklenen özel ve genel hedefler ışığında hareket etmelidir. Bu bağlamda okulun amaç ve fonksiyonlarını genel olarak şöyle sıralayabiliriz:

3.1.1. Bireyin Gelişmesi

İnsan sayısı kadar kişilik vardır. Bu nedenle bireyler birbirlerinden farklı özelliklere sahiptir. Bireyin ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda yaratıcı taraflarının, becerilerini keşfetmek ve bireyi o yöne doğru şekillendirmek de okulun görevidir. Böylece sağlam karakterli ve kabiliyetli nesiller yetiştirilecektir (Akyüz, 1991: 265).

3.1.2. İnsan Sevgisinin Aşılması Fonksiyonu

İnsanın kendisini tanıması, kendini keşfetmesi ve ortaya çıkarılan cevherin insanlık yararına kullanılması eğitimin dolayısıyla okulun öncelikli hedeflerindedir. Çocuklara doğru zamanda doğru şekilde eğitim verilmesi ve onların bedensel ve tinsel gelişimlerini bütünlük içerisinde tamamlamaları okulun görevlerindedir. Bu doğrultuda kendisine, ailesine, toplumuna, kültürüne ve vatanına değer veren bireyler yetiştirilebilecektir.

3.1.3. Demokratik, İdeal Vatandaş Yetiştirme Fonksiyonu

İnsanlar sosyal varlıklardır. Bu nedenle hem bireysel özelliklerini geliştirmeli hem de ideal vatandaş olabilmelidir. Temel eğitimin verildiği ilk sosyal kurum ailedir. Fakat belli zaman sonra ailenin verdiği eğitim yeterli ve istenilen yönde olmayabilir. Bu nedenle okula büyük sorumluluklar düşmektedir. Okul her şeyden önce toplumun kültürünü yansıtmalıdır. Kültürel öğeleri kendi amaçlarıyla özümseyip uygulamalıdır. Dil ailede doğar, okulda şekillenir. Okulda herkes anayasa da belirtilen resmi dille konuşmak zorunda olduğu için, okula gelen tüm öğrenciler bu dili benimser ve öğrenir. Okul bireylere kuralları öğretir ve öğrenciyi kurallara uymaya teşvik eder. Bunun yanında tarih bilgisi, milli şuur, insan sevgisi, kamu mallarının korunması, askerlik vb. alanlarda da sorumluluklarını öğretir. Okul insana devletini sevdiren, Atatürk sevgisini ve düşüncesini benimsetir, bayrağa ve millete sevgi-saygı ve güven duyguları kuvvetlenir. İnsanlara saygı ve hoşgörü bilinci yerleştirir. Kadın erkek eşitliğini öğretir. Topçu'ya (1960: 16-50) göre mektep ancak milli mekteptir. Mektep; millet kültürünün millet ruhunun bayrağıdır. Vatan topraklarında yalnız o bayrak dalgalanır.

Yabancı mekteplerin yayacağı kültürler bir memlekete medeniyet ve irfan getirmez, belki o milletin kültürünü yara içinde perişan bırakır, milli şahsiyetin millet kültürü ile vücut kazanmasını imkânsız kılar.

Ülkemiz koşullarında siyasal sistemin devamlılığı ve sağlıklı yürümesi için demokratik bireylerin yetiştirilmesi şarttır; bir ülkede ki eğitim seviyesi ne kadar yüksekse demokrasi de aynı doğrultuda benimsenmiştir (Celkan, 1993: 160-161). Demokratik siyasal sistemde eğitimin en önemli görevi insan zihninde köklü demokrasi düşüncesini yerleştirmek, demokrasiyi yaşamın doğal bir tutumu, insanın doğal bir davranış ve düşünce biçimi haline getirmektir (Töremen, 2004: 128). İdeal vatandaş, ülkedeki mevcut siyasal sisteme uyan ve üzerine düşen görevleri yerine getirmek için çalışan kişidir (Çelik, 1998: 32-33).

3.1.4. Ekonomik Fonksiyonu

Okul, bireylerin bilinçli üreticilik-tüketicilik konusunda ilk kazanımlarını sağladığı kurumdur. İnsanlar, meslek eğitimin yanında girişimcilik duygusunu aşar ve geliştirir. Milli servetlerin tanınması ve korunmasını öğretir. Bireyler okulda kazandığı bilgi ve beceriler sayesinde ülkesine verimli bir şekilde hizmet edecek kalifiye birer eleman haline gelirler.

Colorado Üniversitesi profesörlerinden Naci Mocan, eğitimin üretim üzerindeki etkisini, eğitime yatırılan paranın neredeyse dört misli, gelir olarak ekonomiye geri döndüğünü belirtmiştir. Mocan, "aynı sektörde, aynı firmada çalışan, aynı işi yapan, aynı yaşta, aynı iş tecrübesine sahip iki kişiden biri diğerinden bir yıl daha fazla eğitim görmüşse, o işçinin verimliliği ve üretimi diğerinden yüzde 10 fazla oluyor" (Münir, 2002: 9). Bunun temel sebebi ilave eğitimin, işgücü piyasasında katma değeri daha yüksek bir iş bulmasına sağladığı katkıdır (Türkmen, 2002: 31).

3.1.5. Bilgi Fonksiyonu

Okul bireyin ihtiyaç duyduğu bilgileri onun gelişim düzeyine göre sistemli bir şekilde verir. Bilgi okulda geliştirilir, korunur ve öğrencilere verilir. Fakat burada bilgi amaç değil, toplumun kalkınması ve gelişmesinde bir araçtır. Bilgi üst düzey becerilerin kazanılması için bir önkoşul niteliğindedir. Okul bu fonksiyonuyla bireyleri düşünmeye, araştırmaya sevk eder (Akyüz, 1991: 266-267).

3.1.6. Meslek Kazandırma Fonksiyonu

Okullarda yalnızca eğitim ve öğretim gerçekleştirilmemekte bununla beraber mesleki anlamda ilk kazanımlar da elde edilmektedir. Bunların boyutu eğitimin kademeleri arttıkça derinleşmektedir. Aynı zamanda okul, verdiği bilgi ve becerilerle çocuğun meslek seçimine de etki eder. Mesleki eğitimin başlangıç esası eğitimin ilk kademelerindedir; çünkü çocuğun eğilimleri bu aşamada kendini hissettirir. Bu aşama bazı meslekler için kritik bir dönemdir. Okullarda çocuklara toplumsal bazı değerler verilirken bir taraftan da toplumun ekonomik ihtiyaçlarına göre bireyler mesleklere yönlendirilmelidir. Hentig'e (Ergün, 1994: 99) göre okul, çağdaş toplumda geçerli olan iş bölümüne göre öğrencileri belli meslekler arasında uzmanlaştırmalıdır.

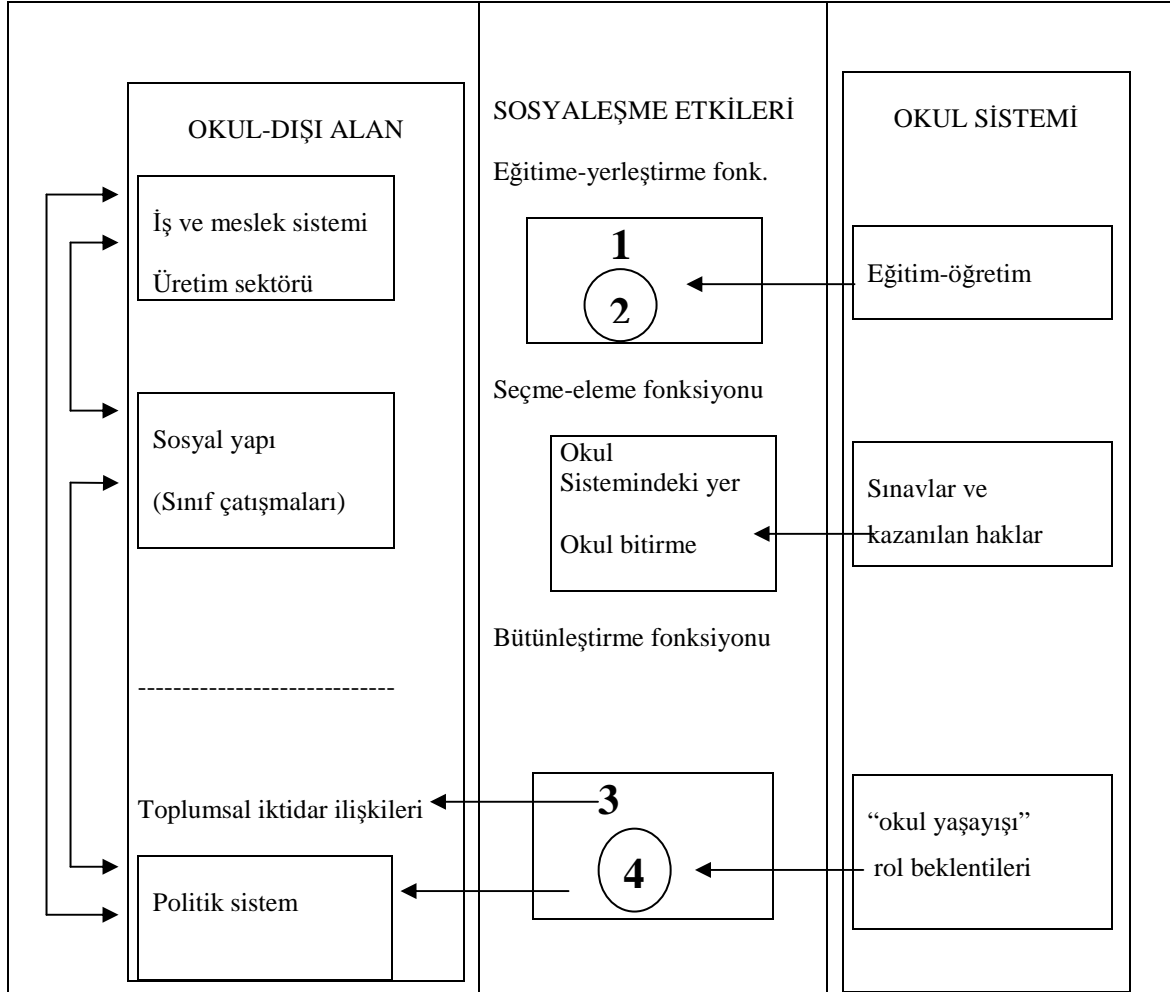
3.1.7. Toplumsal Hareketliliği Sağlama Fonksiyonu

Günümüzde okullardan öğrenci ve velileri tarafından beklenen fonksiyonların birisi de toplumsal hareketlilikle ilgilidir. Toplumsal hareketlilik fertlerin, ailelerin ve sosyal grupların toplum içinde sahip oldukları bir statüden diğer bir statüye doğru olan hareketliliklerdir (Goldhamer'den aktaran Erkal, 1995: 223).

Klasikleşmiş şekliyle toplumsal hareketlilik yatay ve dikey olmak üzere ikiye ayrılır (Akyüz, 1991: 282): Yatay toplumsal hareketlilikte bireylerin, sosyal grupların statülerinde bir değişiklik olmaz. Bir okulda müdür yardımcısı olan birinin başka bir okula müdür olarak atanması yatay hareketliliğe bir örnektir. Yatay hareketlilikte bireyler kendi tabaka ya da sınıflarında hareket ederler. Dikey hareketlilikte tabakalar veya sınıflar arasında yer değiştirme vardır (Celkan 1993: 86). Bir master öğrencisinin çalışarak profesörlüğe kadar yükselmesi dikey hareketliliğe bir örnektir. Toplumsal hareketliliğin gerçekleşebilmesi için herkesin fırsat eşitliğinden faydalanması gerekir (Ergün, 1994: 102; Erkal, 1995: 223-224; Tezcan, 1997: 164-165; Celkan, 1993: 88-89). Bunun için de bireyin kişisel yetenek ve becerileri göz önüne alınmalıdır. Toplumsal hareketliliğin önünde bölgesel farklılıklar, ekonomik koşullar ve cinsiyet ayrımcılığı söz konusu ise dikey hareketlilikten söz edemeyiz (Tezcan, 1997: 165).

Bireyler hangi tabakadan veya sınıftan olursa olsun eğitim fırsatlarından faydalanmaları onlara hareketlilik sağlar (Erkal, 1995: 224). Kişinin mezun olduğu eğitim kurumu yükseldikçe kişinin mesleki statüsü de buna bağlı olarak yükselmektedir (Ergün, 1994: 106). Toplumsal hareketlilikte birey eğitim hakkını kullanarak geleceğine yön verdiği

gibi toplumsal hareketliliğin yönü de eğitim anlayışını biçimlendirir. Çok fakir bir aileden gelen bir birey eğitim sayesinde üst sınıflara kadar çıkabilir. Bu noktada okullara çok büyük görevler düşmektedir. Celkan'a (1993: 88-89) göre okul, geçmişte de günümüzde de toplumsal hareketliliği sağlamanın en önemli merkezi ve modern toplumlarda ailenin ve bazı sosyal kurumların da görevini yüklenen, bireylere meslek kazandırıp hayata hazırlayan bir eğitim kurumudur. Okul bu fonksiyonuyla toplumsal sınıflar arası mesafeyi azaltmakta ve sosyo-kültürel ve sosyo-politik bütünleşmeyi sağlamaktadır.

Şekil 1: H. Fend' Göre Okulun Toplumsal Görevleri

Kaynak: Ergün, M. (1994). **Eğitim Sosyolojisine Giriş.** (Dördüncü Baskı). Ankara: Ocak Yayınları. s. 96

Şekildeki rakamların açıklaması:

1. Kişinin iş yapabilme gücünü belli mesleklere göre geliştirmek.
2. Kişiyi, topluma katılacak şekilde genel olarak yetiştirmek.
3. Sistemi durgunlaştıracak kurallar, değerler ve yorum sistemleri
4. Politik yönlendirmeler.

3.1.8. John Dewey' e Göre Okulun Fonksiyonu

Dewey'e göre okulun fonksiyonları basitleştirme, denge kurma ve temizlemedir. Basitleştirme, konunun öğrencilerin anlayabileceği düzeye indirilmesi ve basitten karmaşığa, bilinenden bilinmeyene, somuttan soyuta ilkelerine göre öğretim yapılmasıdır (Tezcan, 1997: 211; Çelikkaya, 1998: 100).

Denge Kurma; okulun en önemli fonksiyonlarından biri de bireyle toplum etkileşimini istenilen düzeyde gerçekleştirebilmesidir. Böylece birey toplumun beklentilerini bilecek ve toplum da bireyden isteklerinden haberdar olacaktır. Kişinin yaşadığı toplumla ve mesleğiyle uyum sağlayabilmesi olayı da denilebilir. Okulda öğretilen teorik bilgilerin uygulamalı olması gerekir (Tezcan, 1997: 211; Çelikkaya, 1998: 100).

Temizleme; çevrenin zihinsel alışkanlıkları etkileyen değersiz özelliklerini ortadan kaldırmak (Tezcan, 1997: 211), yani yanlış bilgi ve inançları yerine doğru olan bilgi ve inançları yerleştirmek okulun görevidir (Çelikkaya, 1998: 100).

4. Eğitimde Fırsat ve İmkân Eşitliği

Eğitim her bireyin cinsiyet ayrımı olmadan gerçekleştirebileceği bir haktır. Bu hak, uluslararası belgelerde vurgulanmış ve anayasamızda güvence altına alınmıştır. Eğitim politikası gerektiği gibi ve doğru biçimde uygulanırsa, bu uygulamada görev alan kişiler ne kadar işinin ehli olursa eğitiminin insanlar arası eşitsizliği (sınıf farklılıklarını) giderme amacına da bir o kadar hızlı ulaşılır. İmkân ve fırsat eşitliği kavramlarını açıklayacak olursak: İnsanların mevcut kaynaklara ulaşabilme ve onlardan faydalanabilmesinde ki eşitlik (Tezcan, 1997: 94). İmkân eşitliği, dil, din, ırk, cinsiyet ayrımı yapmadan fertlerin hepsini eğitimden yararlandırmaktır. Fırsat eşitliği ise herkesin kendi yeteneklerine zihinsel kapasitesine uygun eğitim modeli ile imkânlardan yararlanabilmesidir (Celkan, 1993: 81). Erkal'a (1995: 112) göre eğitimde fırsat eşitliği konusu bir eğitim tarzı olarak düşünülebilir. Toplumsal hareketlilikte eğitim büyük bir role sahiptir. Bu sayede bireyler mevcut statüsünü yükseltebilirler. Şişman'a (2000: 48) göre üst tabakalara doğru dikey toplumsal hareketlilikte eğitim önemli bir faktör olup, eğitimin bu etkisi bireylere tanınan fırsat ve imkân eşitliğine bağlıdır.

Eğitimde fırsat ve imkân eşitliğinin gerçekleştirilmesi tüm toplumlarda temel amaç haline gelmiş fakat toplumlardaki sınıfsal farklılıklar bu duruma büyük ölçüde engel olmuş,

günümüzde de engel olmaya devam etmektedir (Kemerlioğlu, 1996:106). Bu farklılıkları doğuran başlıca sebepler ailenin sosyo-kültürel ve ekonomik yapısı, bölgesel farklılıklar, bireysel farklılıklar, devletin politikası ve ekonomisi, toplumsal sebepler, (cinsiyet ayrımı, dil, ırk, nüfus) sayılabilir (Tezcan, 1997: 99-111; Celkan, 1993: 81-85; Kemerlioğlu, 1996:106-109; Erkal, 1995:112-116; Ergün,1994: 225, Öztürk, 1974: 147-153).

Eğitimin her zaman toplumsal hareketlilik sağladığını söyleyemeyiz. Çünkü hareketlilik sağlayabilmesi için eğitim yatırımlarının dengeli olması gerekir. Eğitim sosyal hareketliliğin gerçekleştirilmesinde önemli bir faktör olmasına rağmen aynı eğitim seviyesine sahip fertlerin her zaman aynı hareketlilik imkânlarına sahip olmadıklarını görürüz (Erkal, 1995:112). Bunun nedeni fırsat ve imkân eşitliğini etkileyen faktörlerin bireyin kişisel yeteneklerinin önüne geçmesidir. Örneğin aynı köyde yaşayan aynı sınıfa giden, aynı yaştaki, aynı cinsiyetteki çobanın oğlu ile muhtarın oğlunu aynı imkânlara sahip olmasına karşın aynı fırsatlardan yararlanma gücüne sahip değildir. Nedeni ise ailenin sosyo kültürel ve ekonomik yapısı. Çobanın oğlu genelde babasının yanında olması sebebiyle derslerine ayırdığı zaman ile muhtarın oğlunun ki aynı değildir. Bu örnekler tabakalar arası farklılıklar gözetilerek çoğaltılabilir. Bu durumda devletin üzerine düşen görev bu farklılıkları asgari düzeye indirmek olmalıdır. Çünkü toplumun her tabakasından üstün yetenekli kişiler çıkabilir bu kişilere gereken fırsat ve imkân eşitliği sağlanmalıdır. Erkal'a (1984: 25) göre fırsat ve imkân eşitliğinden anlaşılması gereken bu imkânın herkese veya her talep edene verilmesi değil zekâ ve kabiliyetiyle bunu hak edenlere verilmesi yönündedir.

4.1. Eğitimde Fırsat ve İmkân Eşitliğini Engelleyen Sebepler

Eğitimde fırsat ve imkân eşitliğini sağlamayı etkileyen birçok faktör bulunmaktadır.

Bunların bazıları:

4.1.1. Ekonomik Sebepler

Ekonomik sebepleri, aile ve devlet olmak üzere iki boyutta inceleyebiliriz.

4.1.1.1. Ailenin Sosyal Statüsü ve Gelir Düzeyi

Ailelerin gelir düzeyi ve meslekleri eğitimde fırsat ve imkân eşitliğini gerçekleştirilmesinde oldukça etkilidir. Gelir ne kadar düşükse doğurganlık oranı da o kadar yüksektir (Tezcan, 1997: 99). Bu yüzden zaten geliri düşük aile çocuğunu okula göndermekte zorluk çekecektir. Bunun yanında gönderse bile ailesi zengin olan çocukların eğitimden faydalanması gibi bir şansının olduğunu söylemek hayli zordur. Bazı mesleklerin saygınlığı oldukça yüksektir ve gelirleri de aynı paraleldedir. Bu noktada ailenin mesleki statüsü ne

kadar yüksekse çocuğuna vereceği eğitim fırsatı o kadar yüksek olacaktır. Örneğin zengin bir ailenin çocuğu özel okulda eğitimine başlayıp, özel üniversitede bitirebilme şansına sahiptir.

Tablo 3: Eğitim Durumu ve Gelir Seviyesi Arasındaki ilişki

Öğrenim Durumu	Ortalama Gelir
Okuryazar değil	2,91
Okuryazar olup bir okul bitirmeyen	3,15
İlkokul	38,37
Ortaokul	10,32
Lise	16,97
Lise dengi meslek okulu	4,86
Yüksek okul ve fakülte	19,64

Kaynak: DİE. (2004). **Türkiye İstatistik Yıllığı**. Ankara: DİE Matbaası. s. 368.

Tabloya baktığımızda bireyin eğitim seviyesi yükseldikçe gelirinin de yükseldiği görülmektedir. Tabloda ortalama geliri en fazla olanların ilkokul mezunları görülmesinin nedeni ortalama nüfus içinde ilkokul mezunlarının sayısının fazla olmasında kaynaklanmaktadır. Yüksek okul ve fakülte bitirenlerin gelir seviyesi en yüksek düzeydedir.

4.1.1.2. Devlet Ekonomisi

Eğitimde fırsat eşitliğini sağlama devletin başta gelen görevlerinden biri olmalıdır. Nitekim anayasamızın 42. Maddesinde bu konuya değinilmektedir. Ülkenin ekonomik imkânları sınırlı olsa bile eğitime yeterli ölçüde bütçe ayrılmalı, bölge okulları, burs, kredi ve beslenme olanaklarını arttırıp maddi imkânları yetersiz öğrenciler desteklemelidir.

Tablo 4: Yıllara Göre Milli Eğitim Bakanlığı'na Ayrılan Bütçe YTL

YILLAR	M.E.B BÜTÇESİ
1997	512.234.445
1998	1.243.108.000
1999	2.131.808.500
2000	3.350.330.000
2001	4.046.305.625
2002	7.460.991.000
2003	10.179.997.000
2004	12.366.236.188
2005	14.882.259.500

Kaynak: MEB. (2005). **Milli Eğitim İstatistikleri 2004-2005**. Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi. s. 246

Tabloya baktığımızda MEB'e ayrılan bütçenin yıllara göre sürekli artış içinde olduğu görülmektedir. Bu artışla birlikte devletin eğitime verdiği önemin de attığını söyleyebiliriz.

4.1.2. Coğrafi Sebepler

Eğitimde fırsat ve imkân eşitsizliğine neden olan faktörlerden biri de coğrafi sebepler başlığı altında değerlendirebileceğimiz yerleşme düzeni, bölgesel farklılaşma ve nüfustur.

Toplumumuzun büyük bir kesimi uzun yıllar ekonomisi tarıma dayandığı için kırsal alanlarda yaşamıştır. Fakat günümüzde kırsal alandan kentlere sürekli artan göç sebebiyle aynı durumdan söz edemeyiz. Ama buna rağmen yine de kırsal alanda yaşayan nüfusun eğitimde fırsat ve imkân eşitliğinden faydalandığını söyleyemeyiz. Bunun sebepleri arasında yerleşim yerlerinin dağınık ve fazla olması, coğrafi şartların zor olduğu hatta ulaşımın kısmen imkânsız olduğu yerleşim bölgelerinin (köy) bulunması, devletin eğitim imkânlarını ulaştırmasında sorun olmaktadır.

Tablo 5: Kent ve Kır Nüfusunun Tamamladığı veya Devam Ettiği Eğitim Düzeyi

	Yerleşim Yeri	Eğitimi Yok İlköğretimi Bitirmemiş	İlköğretim Birinci Kademe	İlköğretim İkinci Kademe	Lise ve Üzeri	Cevapsız	Ortanca Eğitim Süresi
ERKEK	Kent	19.8	36.3	15.4	28.1	0.4	5.4
	Kır	30.5	45.6	13.2	10.1	0.7	4.5
KADIN	Kent	33.8	36.4	10.8	18.8	0.2	4.5
	Kır	48.8	40.1	6.6	4.4	0.2	4.0

Kaynak: Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. (2004). **Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 2003.**

Ankara: Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü, Devlet Planlama Teşkilatı ve Avrupa Birliği. s. 23-24.

Tabloyu incelediğimizde yerleşim yerlerine göre eğitimde farklılaşma görülmektedir. Kırsal alanlarda yaşayanların kentsel alanlarda yaşayanlara göre eğitime katılımları düşük ve eğitim süreleri daha azdır. Kırsal alanda cinsiyete göre eğitim süresindeki fark, kentsel alana göre daha azdır. Kadınların eğitim süresi kentsel ve kırsal alanda erkeklere oranla daha azdır.

Tablo 6: Türkiye’de Eğitim Durumuna Göre Yoksulluk Oranı (%)

Eğitim Durumu	Nüfus Payı	Yoksulluk Oranı		
		Genel	Kent	Kır
Toplam	100.00	26.96	21.95	34.45
6 yaşından küçük	10.04	33.17	31.18	36.79
Okuryazar değil	11.27	41.07	35.88	46.42
Okuryazar olup okul bitirmeyen	19.32	34.60	29.96	41.13
İlkokul	33.57	26.12	21.81	31.08
Ortaokul	6.11	18.77	13.80	30.11
Lise	11.19	9.82	7.06	17.65
Yüksek okul	3.79	1.57	1.07	4.37

Kaynak: DİE. (2005). **Türkiye İstatistik Yıllığı**. Ankara: DİE Matbaası. s.376

Tabloyu incelediğimizde nüfusun yaklaşık %27'sinin yoksul olduğu anlaşılıyor. Yoksulluk oranı eğitim düzeyi yükseldikçe azalmaktadır; fakat kırsal nüfusun kenttekilere göre daha yoksul oldukları görülmektedir. Kentlere oranla kırsal kesimde yoksulluk oranının artmasında eğitim hizmetlerinin yeterince gitmediğini söyleyebiliriz. Bu durum imkân eşitsizliğine en güzel örnektir. Buna karşılık kentte yaşamının bireyin sosyo-ekonomik gelişmesine katkı sağladığını söyleyebiliriz.

Bunun yanında ailelerin gelir düzeyinin düşük olması, öğretmen ve materyal yetersizliği, ailelerin çocukların iş gücünden faydalanmaları (tarlada çalışmaları, hayvanları otlatmaları, evde annelerine yardımcı olmaları vb.), kız çocuklarının okula gönderilmemesi, okula devamsızlık eğitimde imkân eşitsizliğini meydana getiren sebepler arasındadır. Coğrafi sebeplerden kaynaklanan imkân eşitsizliği okullaşma oranının istenilen seviyeye yükselmesini kısmen engellemektedir.

Tablo 7: İlköğretimde Bölgeler Arası Okullaşma Oranları

NUTS 1 Bölgesi*	İlköğretimde Net Okullaşma Oranı			Eğitimde Cinsiyet Farklılığı Endeksi
	Erkek	Kadın	Toplam	
İstanbul	94.6	92.3	93.4	0.95
Batı Marmara	94.7	91.7	93.1	0.92
Ege	92.2	95.6	93.8	0.99
Doğu Marmara	95.1	88.9	92.0	0.89
Batı Anadolu	91.2	91.2	91.2	0.94
Akdeniz	91.7	90.0	90.8	0.95
Orta Anadolu	92.4	94.8	93.6	1.00
Batı Karadeniz	90.6	92.0	91.3	1.04
Doğu Karadeniz	92.0	88.2	90.2	0.93
Kuzeydoğu Anadolu	88.1	78.9	83.6	0.89
Ortadoğu Anadolu	81.6	73.3	77.6	0.78
Güneydoğu Anadolu	85.4	70.9	78.5	0.78
Toplam	90.6	87.0	88.8	0.92

Kaynak: Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. (2004). **Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 2003**. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü, Devlet Planlama Teşkilatı ve Avrupa Birliği. s. 26.

*NUTS: Avrupa birliği ülkelerinin kullandığı, istatistik bölge sınıflandırmasıdır. Türkiye de 12 bölgeden oluşan bölge sınıflandırmasıdır (Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, 2004: 170).

Tabloyu incelediğimizde, eğitim hizmetlerinden faydalanmada bölgeler arasında farklılıklar görülmektedir. Bunun sebepleri arasında eğitim hizmetlerinin dağılımında özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde ciddi bir oranda yetersizliğin bulunduğu görülmektedir. Bu durum bu bölgelerde yaşayan çocukların diğer bölgelerde ki çocuklara oranla genel sınavlarda daha başarısız olmalarına yol açabilir. İlköğretim çağı nüfusu için net okullaşma oranı % 89'dur. Okullaşma oranlarına bölgeler temelinde bakıldığında, Doğu ile diğer bölgeler arasında ciddi farklılıklar bulunduğu görülmektedir. Eğitimde cinsiyet farklılığı endeks değerinin 1.00'den küçük olması, kızların erkeklerden daha az oranda okula devam ettiğini göstermektedir. Doğu'da yaşayan kız çocuklarının daha dezavantajlı bir konumda olduklarını göstermektedir.

Tablo 8: Bölge ve Eğitim Düzeyine Göre Toplam Doğurganlık Hızı

Temel Özellik	Toplam Doğurganlık Hızı¹
Bölge	
Batı	1.88
Güney	2.30
Orta	1.86
Kuzey	1.94
Doğu	3.65
Seçilmiş NUTS 1 Bölgesi	
İstanbul	1.83
Güneydoğu Anadolu	4.19
Eğitim	
Eğitimi yok/ ilkokul Bitirmemiş	3.65
İlköğretim birinci kademe	2.39
İlköğretim ikinci kademe	1.77
Lise ve üzeri	1.39
Toplam	2.23
¹ 15 - 49 yaşlarındaki kadınlara ait hızlar	

Kaynak: Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. (2004). **Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 2003**. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü, Devlet Planlama Teşkilatı ve Avrupa Birliği. s. 48

Tabloda doğurganlık hızı ile eğitim arasında açık bir ilişki olduğu görülmektedir. İlkokulu bitirmemiş kadınlarda doğurganlık hızı 3.65, eğitim seviyesinin yükselmesi ile birlikte doğurganlık hızı azalmakta, lise ve üzeri eğitim düzeyine sahip kadınların toplam doğurganlık hızı ise 1.4'dür. Eğitim seviyesinin artmasıyla birlikte doğurganlık hızı düşüş göstermektedir.

Doğurganlık oranının özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde daha fazla olması ayrıca yukarıda da değindiğimiz gibi eğitim hizmetlerinin bu bölgelerde istenilen düzeyde olmaması zorunlu eğitim çağında olan çocuk sayısını artırmakta ve bu durum hem ailenin hem de devletin ekonomik yükünü artırmakta, okul, öğretmen, materyal eksikliği yaratmaktadır. Ayrıca aşırı nüfus artışı eğitim ve öğretim kalitesinin düşmesine ve ülkenin kalkınma hızının yavaşlamasına sebep olmaktadır (Celkan, 1993: 83; Tezcan, 1997:107-108).

4.1.3. Toplumsal Sebepler

Eğitimde eşitliğin önüne geçen en önemli etkenlerden biri de toplumsal sebeplerdir. Bunlar genel olarak din, dil, ırk, cinsiyet ayrımı, eğitim hizmetlerindeki yetersizliktir (Tezcan,1997: 102-108). Ülkemizde ise din ve ırk bakımından bu konular söz konusu

değildir. Bunun nedeni ırk ayrımının olmaması ve nüfusun çoğunluğunun Müslüman olmasıdır (Celkan, 1993: 82).

4.1.3.1. Cinsiyet Ayrımı

Kadınlar ve erkekler arasında fırsat eşitsizliği eğitimde karşılaşılan en önemli sorunlardan biridir. Gelişmemiş ve gelişmekte olan bütün ülkelerde bu sorun görülebilmektedir. Cumhuriyetle birlikte ülkemizdeki kız çocuklarının eğitimine büyük önem verilmiş ve bu konu Anayasamızın Eğitim ve Öğrenim Hakkı ve Ödevi başlıklı 42. maddesinde güvence altına alınmıştır. Fakat buna rağmen nüfusun eğitim durumuna bakıldığında kadınlar ve erkekler arasındaki farklılıklar görülebilmektedir.

Tablo 9: Türkiye’de Nüfusun Eğitim Durumu

Eğitim Durumu	25 yaş ve üstü (%)				6 yaş ve üstü(%)	
	1990		2000		2000	
	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
Okuma yazma bilmeyen	13	40	7	27	7,02	27,39
Okuma yazma bilen fakat okul bitirmeyen	5	5	5	8	5,26	7,52
İlkokul	55	42	50	45	50,29	45,27
Ortaokul	8	3	11	5	11,19	5,31
Lise	11	6	16	9	16,01	9,12
Yüksek Öğretim	7	3	10	5	10,23	5,39
Bilinmeyen	1	1	1	1	-	-

Kaynak: DİE. (2005). Türkiye İstatistik Yıllığı. Ankara: DİE Matbaası. s.42

Tablo incelendiğinde nüfusun eğitim durumunda artış görülmektedir. Kadınların, erkeklere oranla eğitim süresindeki artışı daha hızlıdır. Zorunlu eğitim çağında bulunan çocukların hepsinin bu ödevini yerine getirmediği görülebilmektedir. Bu oran kız çocuklarında biraz daha belirginleşiyor.

Bunun sebeplerini şöyle açıklayabiliriz: Kadınlara karşı yapılan bastırılma faaliyetleri, geleneklerin ve dinin bu duruma meşru sebep olarak gösterilmesi, kadınların tarlada ve ev işlerinde çalıştırılması, ailelerin özellikle ergenlik çağındaki kızlarını okula göndermekten çekinmesi ve toplu taşıma araçlarına güvenmemeleri başlıca sebepler arasındadır (Yalın, A. ve Diğerleri, 2004: 16-17). Kız çocuklarına eğitimde fırsat ve imkân eşitliği sağlamak için uluslararası birçok belgede bu konuya değinilmiş ve kız çocuklarının eğitimin önemi anlatılmıştır. Fakat eğitimdeki toplumsal cinsiyet eşitsizliği hem yoksullar hem de yoksul olmayanlar için geçerlidir. Ancak bu eşitsizlik yoksulluk içindeki çocuklar söz konusu olduğunda daha da artmaktadır (UNICEF, 2004: 26).

Oysa ülkemizde fırsatlardan yararlanamayanların başında kadınlar gelmektedir. Günümüzde kadınlar eşitlik ve kendi kararlarını alabilme yetisine sahip olmak istiyorlar (Hablemitoğlu, 2004: 148). Bu istekler Türkiye'nin uluslararası anlaşmalardan kaynaklanan bir zorunluluğu olduğu gibi, ulusal bütünlüğün ve adaletin sağlanmasının koşuludur.

4.1.3.2. Dil Ayrımı

Anayasanın 3. Maddesinde de belirtildiği gibi ülkemizin resmi dili Türkçedir. Fakat konuşma dilinde bölgesel farklılıklar görülebilmektedir. Özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde halkın bir kısmının yerel ağızla konuşması ilk etapta fırsat ve imkân eşitliğini olumsuz etkilese de bu sorun çocukların okula başlamalarıyla birlikte sona ermektedir. Fakat Türkçe konuşulan bölgedeki çocuklarla karşılaştırıldığında bu bölgedeki çocuklar bilgi ve beceri elde etmeleri gereken dönemde, daha yeni Türkçe konuşabilme yeteneği kazandıkları için bu durum fırsat eşitsizliğine neden olmaktadır. Bu nedenle çocuk ilerdeki öğrenim aşamalarında bu durumdan dolayı sorun yaşamaktadır (Tezcan, 1997: 105). Türkçe bilmeyen nüfusun artması (TÜSİAD, 1990: 27), bu konu üzerinde durulması gerektiğini düşündürmektedir. Bu problemi ortadan kaldırmak için yerel ağızla konuşulan bölgelerde bir takım tedbirler almak gerektedir.

4.1.3.3. Eğitim Hizmetlerindeki Yetersizlik

Eğitimde fırsat eşitsizliği bazen de eğitim sisteminin kendisinden kaynaklanır (Celkan, 1993: 83). Öğrenci sayısının fazla olmasına karşın, öğretmen sayısındaki yetersizlik eğitimde bir takım sorunlara yol açmaktadır. Bu durum da fırsat eşitliğini engellemektedir. Örneğin köy okullarındaki birleştirilmiş sınıflarda öğretmenin her öğrenciyle birebir ilgilenme süresinin normal öğrenim gören okuldaki öğrenci süresine göre daha az olabildiğini söyleyebiliriz. Ayrıca bu bölgelere genellikle mesleğe yeni başlamış öğretmenlerin gönderilmesi ve deneyimli öğretmenlerin şehir merkezlerinde görev almaları eğitim ve öğretimdeki kaliteyi etkilemektedir. Bunun yanında ülkemizde özel eğitime muhtaç öğrencilere sağlanan eğitim hizmetleri şehirlerde yoğunlaşırken kırsal kesimlerde bu yoğunluk görülememektedir. Fırsat eşitliğini sağlamanın bir gereği de bu çocukların özür guruplarına uygun şekilde eğitim almalarını sağlamak ve topluma kazandırmaktır. Bu sorunların hepsi eğitimde fırsat ve imkân eşitliğini sağlamayı engellemektedir.

4.1.4. Siyasal Sebepler

Celkan'a (1993: 83) ve Tezcan'a (1997: 108-109) göre eğitimde fırsat eşitliğini engelleyen en önemli faktörlerden biri siyasal faktörlerdir. İktidar değişiklikleri ve siyasi partilerin fazlalığı beraberinde eğitime dair ayrı politikaları getirmiştir. Her partinin dolayısıyla iktidarın eğitim sistemine dair ayrı bir politikası vardır; bu politika iktidarın ömrü ile sınırlıdır dolayısıyla ulusal eğitim politikası sürekli değişikliğe ve uygulamalarda aksaklıklara sebep olur. Bu durum sadece az gelişmiş ülkeler için geçerli değil bütün ülkeler için geçerlidir. Örneğin, kız çocuklarının eğitimine önem veren bu alanda çalışan ve projeler üretip kızların okullaşması için çaba sarf eden bir iktidarın seçim sonrası yönetimi başka bir iktidara devretmesiyle bu çalışmalar askıya alınıp durdurulabiliyor. Bu da Milli Eğitim Bakanlığı'nın siyasetle olan ilişkisinin avantaj mı yoksa dezavantaj mı olduğu sorusuna bir cevap olabilir.

4.1.5. Bireysel Farklılıklar

Her birey farklı yetenek, zekâ ve beceriye sahip olduğu için eğitimde fırsat eşitsizliğine neden olan diğer faktörler ortadan kaldırılrsa bile, bireysel farklılıklardan dolayı fırsat eşitsizliği her zaman kaçınılmaz olacaktır. Bu durumun yaratacağı eşitsizlikleri ortadan kaldırabilmek ya da en aza indirebilmek için eğitim hizmetlerinin bireylerin farklılıkları gözetilerek hazırlanması ve uygulanması gerekir (Tezcan, 1997: 110-111). Bu durumda koşullar yetersiz bile olsa öğretmenler her bireyin ihtiyacına cevap verebilmelidir. Ayrıca teknolojik gelişmelerinde eğitimle iç içe olması ve eğitimde kullanılması gerekmektedir.

TÜRKİYE'DE KIZ ÇOCUKLARININ EĞİTİMİ VE ÖNEMİ

1. Türk Tarihinde Kadın

Günümüzde kadının konumu hakkında birtakım genellemeler yaparken eski kültürel değerlerin bugünkü duruma olan avantaj ve dezavantajlarını görmezden gelemeyiz. Bugün için eski Türk topluluklarında kadının nasıl bir statüye sahip olduğuna bakalım.

Eski Türk topluluklarının yaşam biçimleri üzerine araştırma yapmış bir araştırmacı şu genellemeleri yapmıştır. Buna göre Türk kadını, hem evinde ev işleriyle ilgilenen hem de dışarıda erkeğiyle birlikte avlanıp geçimini temin eden ve gerektiğinde kendisini düşmana karşı savunacak donanımlara sahiptir. Erkekler gibi Türk kadınları da ölünce atlarıyla birlikte gömülürdü. Türk toplumunda ahlaki değerler çok önem verilir ve ortada bir zina durumu söz konusu ise zinayı yapan erkekte olsa cezalandırıldı. Kadınlar kocalarının veya oğullarının yokluğunda devleti idare ederlerdi (Esin, 1991: 472'ten aktaran Kırkpınar, 2001: 55).

Ziya Gökalp (2005: 208- 216) Türkçülüğün Esasları eserinde eski Türklerde annenin akrabalarının ve babanın akrabalarının birbirine eşit olduğunu ve evin kocanın mekânı değil ortak mal olduğunu söylemiştir. Ayrıca Gökalp ilk feministlerin Türkler olduğunu ve kadınların hükümdar olabilene dek yükselebildiklerini belirtmiştir. Bu yüksek ahlakın İran ve Yunan medeniyetleri etkisiyle gerilemeye başladığını belirtmiştir. Kadının eşit statüsü eski Türk göçebelerinin Anadolu'ya yerleşmesiyle Arap ve Fars gelenekleri ve haremleriyle Bizans'ın etkisi altında değişmiştir (Heyd 1979: 112).

İslamiyet'ten önce Türk aile yapısında kadınla erkek eşit tutulurdu bu nedenle kızlara önem verilir ve tek evlilik yapılırdı (Karal, 1980'den aktaran Kırkpınar, 2001: 54). Görüldüğü üzere eski Türklerde kadının toplumdaki yeri ve konumu oldukça yüksektir ve toplumsal eşitsizlikten söz edilemeyecek kadar demokrasi kavramı yerleşmiştir. Bunun yanında devlet yönetiminde sözü olması iktisadi hayatta varlığını göstermekte ve yalnızca ev işlerinden sorumlu olmadığının en büyük göstergesidir.

Türklerin islamiyeti kabul etmesiyle birlikte dinin toplumların yapısı üzerindeki etkisi açıkça görülmektedir. İslamiyetin doğuşu Arap toplumunda olduğu ve ilk zamanlar dinin yayılmasında Araplar görev aldığı için dinin yanında kendi kültürlerini de yaymışlardır. Dini kabul eden toplumlar ister istemez bu kültürün bazı özelliklerini de benimsemişlerdir. Kırkpınar'a (2001: 58-62) göre Türklerin islamiyeti kabul etmesiyle kadının sosyal statüsü de

değişmiştir. Çünkü Arap toplumlarında İslamiyet'ten önce kadın ikinci planda idi. İslamiyetin gelmesiyle kadına verilen önem belli bir düzeyde artış göstermiş fakat kadına değer veren Türkler de ise bir gerilemeye sebep olmuştur.

İslamiyetin kabulü ile Selçuklular ve Osmanlı da kadının toplumsal statüsünün belirlenmesine dinsel ahlakın önemli bir etken olduğu görülmektedir. Fakat Selçukluların toplumsal yapısına baktığımızda Osmanlılarda olduğu gibi İslami hayat tarzının toplumsal yaşama tam olarak geçmediği görülmektedir. Her ne kadar İslamiyet kabul edilmiş olsa da toplumsal eylemlerin bir kısmında İslamiyet öncesi yaşam tarzının etkilerinin hissedildiği görülmektedir (Ocak, 1982'den aktaran Kırkpınar, 2001: 81-82). Osmanlı devletinde tarihsel süreç dikkate alınacak olursa kadının konumunun zamanla değiştiğini görmekteyiz. Dinin etkileri arttıkça eski Türklerden kalma geleneklerde azalmıştır. İnan'a (1968: 24-37) göre Osmanlı döneminde kadınlara sosyal hayatta bir takım sınırlamalar getirilmiştir. Bunlar arasında sokağa her istedikleri zaman çıkamamaları, faytona binememe vb. sınırlamalar söz konusudur; bu durum da bize gösteriyor ki kadınlar sosyal hayattan arındırılmak istenmektedir.

Osmanlı'da şehir de yaşayan kadınla köyde yaşayan kadınların statüleri farklıdır. Köylerde kadınla erkek birlikte bir takım sosyal paylaşımlarda bulunurken, dinin etkisi ile şehirlerde bu durum azalmıştır. Şehirde kadının örtünme biçimi, sosyal ve ekonomik statüsü kırsal alandaki kadınlara göre oldukça farklıdır. Şehirde kadınlar daha çok evin sorumlulukları ile ilgilenirken kırsal alanda kadın kocası ile birlikte tarlada çalışıyor, bunun yanında evdeki sorumluluklarını da yerine getiriyordu (Kuran,1986'dan aktaran Kırkpınar, 2001: 85). 19. yüzyılın ikinci yarısına kadar kadının sosyal statüsü aşağı yukarı böyle idi.

Tanzimatın ilanı ile birlikte kadının sosyal statüsünde bir takım değişiklikler görülmektedir. Batıdaki feminist düşünce ülkemizdeki aydınları da etkilemiş ve birçok yazar bu konu ile ilgili eserler vermiştir. Avrupa'daki feminizmin etkisinde kalan Tefik Fikret, şiirlerinde geleneksel ve dinci ahlakı eleştirmiştir. Bu ahlâkın yerine hümanist ahlâkı koymak ister. Fikret'e göre Batı radikalliği, ahlâkın kaynağını geleneklerden ve dinden sıyırmaya çalışmasında yatmaktadır (Berkes, 1978: 338). Fikret, Kırık Saz adlı şiir kitabında kadınlarla ilgili olarak şöyle demektedir: "Elbet değil nasibi mezellet kadınlığın, elbet sefil olursa kadın alçalır beşer". Bu sözler o zaman için feministlerin parolası olmuştur. Aynı şekilde "Bir Kız Mektebi İçin" şiirinde "kızlarını okutmayan millet, oğullarını manevî öksüzlüğe mahkûm

etmiş; hüsrana ağlasın demektir.” Bu, kadın eğitimi konusunda çokça kullanılan bir cümle olmuştur (Taşkıran, 1973: 49-50; Çaha,1996: 96).

Batının olduğu gibi taklit edilmesini ve bağınaz dinciliği eleştiren Gökalp, bunun yerine ulusal kültür düşüncesini ortaya atmış ve savunmuştur. Ulusal kültürü, toplumsal kalkınma ve gelişmenin teminatı olarak görmekteydi. Gökalp’a göre Türk ulusu, kendi değerlerini ve inancını batı ile bağdaştırdığı ölçüde batılılaşacaktır. Ulusal kültürün meydana gelmesi için Türk kültürünü Arap kültürünün dine mal edilen olumsuz yanlarından sıyırmak, özümüze dönmek ve İslamiyet’ten önceki hayatı canlandırmak lazımdır. Binaenaleyh kadının mevcut durumunu anlayabilmek için de eski Türk geleneklerini incelemek gerekmektedir. Eski Türklerde cinsiyet eşitliğinin olması da kadınların batıya uyumunu kolaylaştırmıştır.

Halide Edip Adıvar, Yeni Turan romanında kadınların; ulusal değerlere sahip çıkan, modern, eğitilmiş ve ahlaklı olması gerektiğini savunmaktadır. Adıvar da toplumun temelini kadını yerleştiriyor ve toplumsal kalkınmayı kadının statüsüne bağlıyordu; ancak kadının asıl amacı vatanın kalkınmasına hizmet etmek olmalıydı diyor (Adıvar 1982: 17-18).

Cumhuriyetin ilanı ile birlikte Türkiye de birçok alanda olduğu gibi kadın hakları alanında da çok hızlı ve köklü değişimler olmuştur. Türk kadınlarının toplumsal statüsünün köklü biçimde değiştirmek ve onları sorumlu, kendine güvenen vatandaş haline getirmek Atatürk’ün başlıca uğraşlarından birisi olmuştur. Atatürk cinsiyet ayrımcılığını tamamen yanlış buluyor ve herkesin eğitim öğretim alanında eşit olanaklardan faydalanmasını savunuyordu (Unat, 1979: 1 den Aktaran Kırkpınar, 2001: 134-135).

Atatürk Türk toplumunun muhasır medeniyetler seviyesine çıkması için gelenekçilik anlayışının ortadan kalkmasını, yerine çağdaş kuralları, kurumları, örgüt sisteminin adapte etmeyi ve yeni kuşakların böyle yetişmesi gerektiğini düşünmektedir. Cumhuriyet dönemi gelişmeleri bu paralel de gerçekleşmiştir. Atatürk, toplumunun temeli olarak gördüğü aileye ve ailenin de direği olarak gördüğü kadına çok büyük önem vermiştir (Doğramacı, 1995: 295-301; Kırkpınar, 2001: 133-134; Oğuzkan, 1983’ten aktaran Çoban, 2000). 1923 yılında İzmir de yaptığı bir konuşmada “Şuna inanmak lâzımdır ki, dünya üzerinde gördüğümüz her şey kadının eseridir demektir” (Göksel, 1984: 213-225).

Atatürk’e göre “kadın denilen varlık kendiliğinden yüksek bir varlıktır. Onun yoksulluğu olamaz.... Bizce Türk tarihinde olduğu gibi bugünde en muhterem mevkiinde, her

şeyin üstünde, yüksek ve şerefli bir varlıktır” (Kocatürk, 1985: 354). Atatürk, aileye, bireyler arası ilişkilerine ve bu bireylerin huzur ve mutluluğuna eğilerek onları eğitimde ve iktisatta çağdaş medeniyetler seviyesinin üzerine çıkarmaya çalışmıştır. Atatürk kadının toplumsal statüsü hakkında “Daha esenlikle, daha dürüst olarak yürüteceğimiz yol vardır. Bu yol, Türk kadınına çalışmamıza ortak yapmak, ilmî, ahlâkî, sosyal, ekonomik yaşamda erkeğin ortağı, arkadaşı, yardımcısı ve destekleyicisi yapmak yoludur” (Tezcan, 1992’den aktaran Çoban, 2000).

Atatürk, toplumsal kalkınmanın cinsiyet ayrımı olmadan kadınlı-erkekli olacağını savunmuş ve bunlardan birinin eksikliğinin büyük bir yanlış olacağını şöyle ifade etmektedir:

“Bir toplum, bir millet erkek ve kadın denilen iki cins insandan oluşur. Mümkün müdür ki, bir kitlenin bir parçasını ilerletelim, diğerini görmemezlikten gelemiz de kitlenin tümü ilerlemeye imkân bulabilsin?..... Şüphe yok ki, ilerleme adımları, dediğim gibi iki cins tarafından beraber arkadaşça atılmak, ilerlemek ve yenileşme sahasına birlikte geçmek lazımdır. İşte, böyle olursa inkılâp başarılı olur”(MEB, 1984: 136).

Atatürk, kadının her alanda erkekle birlikte çalışması gerektiğini, ulusal kalkınmanın ancak böyle gerçekleşeceğini savunmuştur. Toplumsal yapının sağlam temeller üzerine kurulması ve sürekliliğinin sağlanması için kadının önemi üzerinde durmuş ve bunların hepsinin gerçekleşmesi için kadın eğitiminin şart olduğunu vurgulamıştır.

Kırsal kesimin genelinde olduğu gibi ele alınan kadınları ailelerinde elde edilen gelirin kullanılmasında, çocukların sorumluluk ve alışkanlıklarının belirlenmesinde ve ev ile ilgili konularda alınacak kararlar genelde aile reisi olarak erkeğin denetimindedir ve erkek aile de mutlak otorite sahibi olarak kendini göstermektedir. Türkiye de kırsal kesimde kadının otorite yetkisi ve kararlara katılımı sınırlıdır (Yıldırak ve diğerleri, 2002: 16).

2. Türkiye’de Kadın Eğitime İlişkin Gelişmeler

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda da belirtildiği gibi herkesin cinsiyet farkı gözetilmeksizin eğitim fırsat ve imkânlarından yararlanması gerekir. Sosyal devlet ilkesinin Anayasanın 10. ve 40. maddelerinde benimsendiği görülmektedir. Kız çocuklarının zorunlu eğitimine ilişkin ilk çalışmalar 1869 yılında Maarif-i Umumiye Nizamnamesi ile başlamıştır. Bu dönemde ilköğretim erkek ve kız çocukları için zorunlu kılınmıştır. Tanzimattan sonra bu konuya daha fazla önem verilmiş, özel kız okulları açılmış ve Kanun-i Esasi (1876) ile birlikte devletin gözetiminde herkese eğitim hak olarak tanınmıştır. 1908 yılında ilk kez kız ortaokulu

İstanbul da açılmıştır. 1913 yılında ilköğretimin zorunlu ve devlet okullarında parasız olacağı belirtilmiştir. 1915 yılında İnas Darülfünunu açılmış ve burada kızlara serbest dersler verilmeye başlanmıştır (Hablemitoğlu, 2004: 111).

Cumhuriyetle birlikte eğitime dair yeni düzenlemelere gidilmiştir. İlk olarak 1924 yılında çıkarılan Tevhidi Tedrisat kanunu ile eğitim-öğretim birliği sağlanmış; paralelinde Teşkilat-ı Esasiye Kanunu ile ilköğretimin devlet okullarında parasız ve zorunlu olduğu kabul edilmiştir. Sonrasında tüm okullar Milli Eğitim Bakanlığına bağlanmış ve herkesin imkân ve fırsat eşitliğinden yararlanması devletin öncelikli görevlerinden biri olmuştur. 1925-26 yıllarında çalışan ve Maarif Teşkilatı Hakkında Layihayı hazırlayan “Üçüncü Heyet-i İlmiye” ye göre:

- Kızların eğitimindeki eksiklikler azaltılmalıdır,
- Tek okul düzeni kurulmalıdır,
- Üretici eğitime ağırlık verilmelidir,
- Kız- erkek bir arada eğitim görmelidir (DPT, 1983: 20).

Daha sonra 1927-1928 eğitim öğretim yılında, ilkokula dayalı 5 yıllık Kız Enstitüleri açılmıştır. Bu dönemde kız çocuklarının eğitimi ile ilgili ciddi temeller atılıyor; fakat sonrasında uygulamada bazı sorunların olduğu görülebilmektedir. Alınan kararların uygulama alanı bulamaması, devletin kanunlarda bu konu üzerinde durmasına rağmen caydırıcı cezaların bulunmaması, devletin ekonomik yetersizliği, bölgesel farklılıklar ve köylere tam ulaşımın zor olması, ikinci dünya savaşı vb. sebeplerden dolayı kız çocuklarının eğitimi için amaçlanan hedeflere tam olarak ulaşamamıştır.

1946 yılında düzenlenen III. Milli Eğitim Şurası’nda kız enstitülerinin amacı şu şekilde açıklanmıştır (MEB, 1946: 309):

“Kadınların evlerini sağlık, düzen, ekonomi ve zevk kurallarına göre çekip çevirme yollarını gösteren, teorik ve pratik bilgiler vererek ileride neşeli, mutlu bir yuva kurmalarını sağlamak ve dolayısıyla onları ülkenin sosyal kalkınmasına yardımcı hale getirmek”.

Gürol’a (1996: 1) göre 1960’lı yıllara kadar örgün ve yaygın eğitim okullarının (kızlar açısından) temel amacı ideal vatandaş ve iyi ev kadını yetiştirmek olmuştur. 1953’te düzenlenen V. Milli Eğitim Şurası’nda ki ana konu ilköğretim sorunu olmuştur. Ulusal anlamda cinsiyet ayrımı yapılmaksızın tam okullaşmanın hedeflendiği 1963 yılında

düzenlenen I. Beş Yıllık Kalkınma Planı (BYKP) ile birlikte 7+1 yıllık eğitime geçilmesi hedeflenmiştir. Ancak 1969 yılında 5 yıllık ilköğretim düzeyinde okullaşma %69'a ulaşmıştır. Daha sonra III. BYKP düzenlenmiş, temel eğitimin 8 yıla çıkarılması hedeflenmiş ayrıca 1977'de okullaşma oranının %100 olması hedeflenmiştir. Fakat baktığımızda III. BYKP sonunda % 87,5 okullaşma oranına ulaşılabilmektedir (DPT, 2001: 23).

1981'deki X. Milli Eğitim Şura'sında temel eğitimin 8 yıla çıkarılması, eğitime başlama yaşının 6 olması, taşınmalı eğitime ve yatılı eğitime önem verilmesi gibi konular, karara bağlanmıştır (MEB, 1998: 129). 1990 yılında okuma yazma bilmeyenlerin oranı %19,5'dir ve bu oranın cinsiyetlere göre dağılımında kadın okuma-yazma bilmeme oranı %28'dir (DPT, 2001: 25). Okuma- yazma bilmeme oranı, ilköğretimde "genellik ve eşitlik" hedefine ne kadar ulaşılabildiğinin açık bir göstergesi olarak kabul edilebilir.

Türkiye'deki temel eğitim, 1997'den önce 5 yıllık zorunlu eğitim olarak ifade ediliyordu. 1997 yılında zorunlu eğitim 8 yıl olmuş ve temel eğitim olarak sınıflandırılmıştır. 1997 yılından önce orta öğretimin (6. sınıftan 8. sınıfa kadar) zorunlu olmaması nedeniyle kız çocuklarının okullaşma oranı düşüktür (DPT, 2005: 20-21).

Tablo 10: İlköğretimde Net Okullaşma Oranı

Yıllar	Kadın	Erkek	Toplam
1990	68,60	80,63	74,75
1991	69,36	81,15	75,40
1992	69,43	80,92	75,32
1993	71,03	80,39	75,83
1994	71,11	80,18	75,75
1995	70,64	79,79	75,33
1996	70,83	79,96	75,50
1997	75,61	86,28	81,08
1998	75,78	91,00	83,59
1999	85,53	95,15	90,45
2000	87,78	93,62	90,80
2001	87,04	92,37	89,79
2002	88,40	92,46	90,50
2003	90,21	93,57	91,95
2004	92,16	94,83	93,55

Kaynak: DPT. (2005). **Bin Yıl Kalkınma Hedefleri Raporu Türkiye 2005**. Ankara: Koza Yayın Dağıtım ve Ticaret A.Ş. s. 20.

Tabloyu incelediğimizde 1990-1996 ile 1997-2001 yılları arasında erkeklerin ve kızların okullaşma oranlarında önemli artışlar gözlenmektedir. 1997'den sonra net okullaşma oranı, kızlarda %17, erkeklerde %4 ve toplamda %10 artmıştır. Orta öğretimin zorunlu hale getirilmesi ve kız çocuklarının okullaşma oranındaki artışla birlikte toplumsal cinsiyet dağılımındaki açık kapanmaya başlamıştır.

Yatılı İlköğretim Bölge Okulu ve Pansiyonlu İlköğretim Okulu, okullaşma oranını arttırmak ve eğitim yatırım maliyetini düşürmek amacı ile 1989'dan itibaren uygulamaya geçirilmiştir. Her iki okul türünde de kız öğrenci oranı erkek öğrencilerden daha düşüktür ve doğu bölgelerine gidildikçe, kız öğrenci oranı daha da azalmaktadır (MEB, 2001: 73-75).

Tarihsel süreçte kız çocuklarının eğitime ilişkin kararların alınması ve bunların uygulanması ile ilgili çalışmalar 80 yıl öncesinde benimsenmiştir. Bu nokta da kız çocuğunun eğitimin önemini anlaşılması Cumhuriyetimizle beraber başlamıştır. Ancak günümüzde bu sorunun halen gündem de olması Hablemitoğlu'na (2004: 113-114) göre:

- Bazı kültürel kalıpların demokrasinin yaşama geçirilmesinin önünde olması,
- Eğitim kurumlarımızda ve yerleşik alışkanlıklarımızda köktenci reformun gerçekleştirilememesi,
- Eğitimin sürekli denetleyip, yenileyecek eğitim mekanizmalarının oluşturulmaması,
- İnanç ve iman konularının çağdaş yaşamı organize eden normlardan ayrılamamasıdır.

Kız çocuklarının eğitimin önemini anlaşılması 80 yıl öncesinden başlaması ve bu konu için çalışmalar yapılmasına karşın halen bu sorun devam etmekte ve çözümü için çalışmalar yapılmaktadır. Buradan da anlaşılacağı üzere bu sorunun önüne geçilememesinde ulusal anlamda bir kararlılığın olmaması ve siyasal iktidarın insafına kalan bir durum olması hayli düşündürücüdür.

3. Kız Çocuklarının Eğitiminin Önemi

Eğitimin ülke kalkınmasında ve gelişmesinde oldukça önemli bir etken olduğunun kabul edilmesi ülkeleri bu konuda yatırım yapma ve eğitim sistemlerini modernize etme yollarına götürmüştür. Ülkemiz tarihinde de bunun açık örnekleri görülebilmektedir.

Atatürk de eğitimin öneminin farkında olup geleceğe yönelik bazı problemlerin çözümünde eğitimin büyük yer tutacağını bilincinde idi. Bu yüzden Cumhuriyetle birlikte dönemin gereklerine uygun bir eğitim felsefesi ve politikası belirlenmiş ve bu konuda çok ciddi adımlar atılmıştır (Akyüz,1993: 298). Özellikle kız çocuklarının eğitimine ilişkin yasal bir takım yaptırımlar getirilmiş, eğitime dair bütün reformlardan kız çocuklarının da erkeklerle aynı oranda faydalanması hedeflenmiştir (Kırkpınar, 2001: 294-295).

Tablo 11: Okur-Yazar Olmayan Ve Okur-Yazar Oranı (%), 1935-2000. 6 ve Daha Yukarı Yaştaki Nüfus

Sayım Yılı	Okur-Yazar Olmayan Oranı			Okur-Yazar Oranı		
	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek
1935	80,8	90,2	70,7	19,2	9,8	29,3
1940	75,5	87,1	63,8	24,5	12,9	36,2
1945	69,8	83,2	56,3	30,2	16,8	43,7
1950	67,5	80,6	54,5	32,5	19,4	45,5
1955	59	74,4	44,1	41	25,6	55,9
1960	60,5	75,2	46,4	39,5	24,8	53,6
1965	51,2	67,2	35,9	48,8	32,8	64,1
1970	43,8	58,2	29,7	56,2	41,8	70,3
1975	36,3	49,5	23,8	63,7	50,5	76,2
1980	32,5	45,3	20	67,5	54,7	80
1985	22,6	31,8	13,5	77,4	68,2	86,5
1990	19,5	28	11,2	80,5	72	88,8
2000	12,7	19,4	6,1	87,3	80,6	93,9

Kaynak: DİE.(2001). *Türkiye İstatistik Yılıhı*. Ankara: DİE Matbaası. s.65.

Tabloya baktığımızda günümüze kadar kız çocuklarının okuma-yazma oranında artış gözlenmektedir. Fakat kadınlarla erkekler arasındaki fark her zaman devam etmiştir. Bu durum da eğitimde ciddi bir kadın sorununun var olduğunu göstermektedir (Otaran ve diğerleri, 2003: 3-5). Ülkemizde yaklaşık 600.000 kız çocuğu okula gitmiyor/ gidemiyor (Yalın ve diğerleri, 2004: 9).

Eğitim çocukların, ucuz iş gücü olarak kullanılma, suiistimal ve şiddete maruz kalma gibi konularda bilinçli olmasını sağlayacaktır. Kız çocukların bu tür durumlarla karşılaşma olasılıkları daha fazla olabildiği için, eğitimin önemi kız çocukları için daha fazladır (UNICEF, 2004: 19).

3.1.Kız çocuklarının Eğitiminin Bireysel ve Toplumsal Kazanımları

Kız çocuklarının eğitimini bireysel ve toplumsal kazanımlar olarak iki kategoride toplayabiliriz.

3.1.1. Bireysel Kazanımlar

Eğitim hakkı insanların en temel haklarından biridir. Nitekim anayasa da ve uluslar arası belge ve normlarda bu konu üzerinde sıkça durulmakta ve ülkeler bunları gerçekleştirmek namına antlaşma, belge ve normlara imzalar atmaktadırlar. Bu nedenle kadınlar da eğitim alarak hayat standartlarını arttırıp, donamlı hale gelme hakkına sahiptirler.

Kız çocuklarının zorunlu eğitim çağında okullaşması yarının annelerinin eğitilmiş olması anlamına gelmektedir. Bu nedenle aile- eğitim kurumu ilişkisi sağlıklı bir şekilde sürebilir. Eğitim kadınların özgüvenini artırabileceği için kadın kendi ayakları üzerinde durabilmeyi öğrenecek ve bir başkasına bağlı kalmadan yaşamını devam ettirebilme gücüne sahip olabilecektir. Ayrıca eğitim düzeyi arttıkça kadının ekonomik anlamda güçlenebilecek, hem kendisinin hem de ailesinin hayat standardını yükseltebilecek bilgi ve beceriye sahip hale gelecektir. Ayrıca kadınların eğitilmiş olması Hablemitoğlu'na (2004: 119) göre beslenme ve sağlık düzeyinin artışı bilgi ve beceriye ulaşmada kolaylık, kamusal yaşama katılmada kolaylık olarak söz edilebilir. Eğitilmiş kadınların iş ve kültürel olanaklardan daha rahat yararlanabilmeleri, hareketlilik artışına sebep olur (Otaran ve diğerleri, 2003: 15). Kız çocuklarının eğitilmesi yarının annelerinin eğitilmesi anlamına gelir ki buda sağlıklı nesillerin yetişmesinde annenin öneminin anlaşılmasında oldukça önemlidir. Annenin eğitim düzeyi, bir çocuğun okula gidip gitmeyeceğini belirleme açısından kuşkusuz önemli bir etmendir. Mümkün olduğu kadar çok sayıda kız çocuğunu, başka bir deyişle geleceğin annelerini okullaştırma bu nedenle önemlidir (Çocuklar için İlerleme, 2005).

3.1.2. Toplumsal Kazanımlar

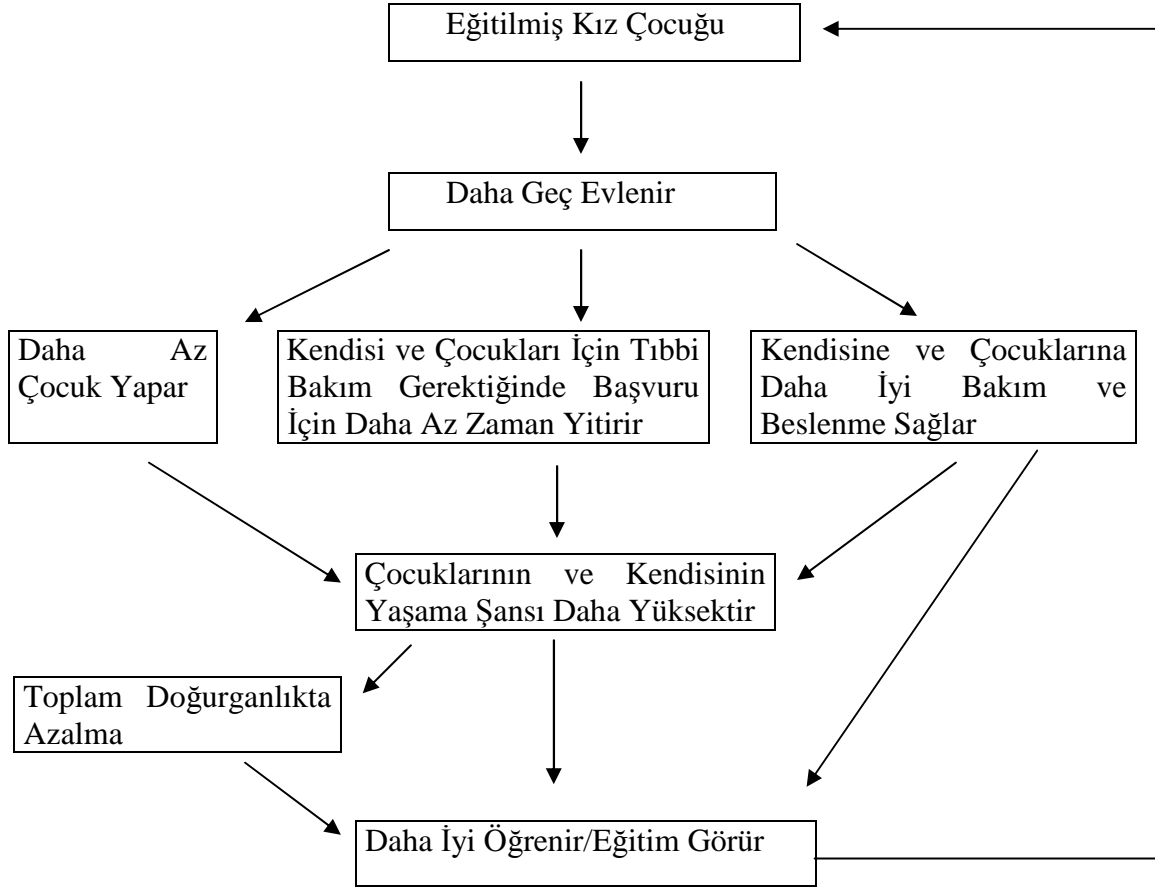
Toplumun gelişmesinin öncelikli koşullarından biri eğitimidir. Çağdaş toplumlar bu konunun önemini yıllar önce anlamış ve harekete geçmişlerdir. Bu nedenle eğitime önem veren ülkelerin ekonomisi güçlü, gayri safi milli hâsılası yüksek, refah düzeyi ve hayat standartlarının yüksek olduğu görülebilmektedir.

Kızların eğitim görmesi sağlıklı toplumlar yaratır. UNICEF'in 55 ülke de yaptığı araştırma sonuçlarından biri de, eğitim görmüş annelerin kendi çocuklarını okula gönderme olasılıkları daha fazladır ve bu anneler ne kadar uzun süre eğitim görmüşlerse, çocuklarının eğitimden sağladıkları yararlarında o kadar artmaktadır (UNICEF, 2004: 16). Zamanında okula gitmiş annelerin doğumda ölme riskleri daha azdır. Okulun yapılan doğum sayısını azaltıcı etkisi, 1.000 kadın alındığında, fazladan her yıl eğitimin 2 anne ölümünü önlemesi anlamına gelir (Dünya Bankası, 2002). Hacettepe Nüfus Etüdüleri Enstitüsünün verilerine göre, Türkiye'de evlilik yaşı ve eğitim arasındaki doğru bir orantı vardır. En az ortaokul mezunu kadınlarda evlilik yaşı 23.5, eğitimi olmayanlarda ise 17.5'dir. Eğitimli kadınların daha az çocuk sahibi olma isteği ve imkânlarla ulaşma şansları daha yüksektir (Yaşın, 2005: 7).

Eğitimli kadınlar kendi adlarına karar alabilirler ve ailelerini yönlendirebilirler. Kadınların yönetimlere, ailelere, toplumlara, ekonomiye ve sunulan hizmetlere katılmaları ve bu alanlardaki gelişmeler üzerinde etkili olmaları herkesin yararına (UNICEF, 2004: 17). Kız çocuklarının ilköğretim kayıt oranı arttıkça, kişi başına gayri safi ulusal hâsıla da artmaktadır (King and Andrew 2001'den aktaran UNICEF, 2004: 18). Böylece kadının sosyal yaşama aktif katılımı, cinsiyet eşitsizliklerine karşı mücadele etme gücü, ailenin gelişmesi, ekonomiye katkısı sağlanmış olacaktır (Hablemitoğlu, 2004: 83-85). Kadınların eğitim düzeyini erkeklerle eşit duruma gelecek biçimde yükseltmekte başarısız ülkeler ise, kalkınma çabalarının maliyetini yükseltmekte, bedelini de daha yavaş büyüme ve azalan gelir düzeyi biçiminde ödemektedir (Dollar ve Gatti, 1999'dan aktaran UNICEF, 2004: 18).

Kız çocuklarının eğitimli olması bölgeler arası dengesizlikleri de azaltacaktır. Çünkü genelde ülkenin az gelişmiş bölgelerinde okuma-yazma oranı daha azdır. Okuma-yazma oranı arttıkça kadın, çağ dışı (töre cinayetleri, kuma vb.) uygulamalar karşısında daha bilinçli bir tavır sergileyecek ve toplumun çağdaşlaşmasına katkıda bulunacaktır (Otaran ve diğerleri, 2003: 14).

Kız çocuklarının eğitiminin faydaları süreklilik arz etmektedir. Bu faydalarını, bireysel ve toplumsal olarak söylemek mümkündür. Zorunlu eğitim almış kızlar sağlıklı çocuklara sahip olmaktadır. Annenin eğitimli olması, çocuklarının da eğitim alma şansını yükseltir. Doğurganlık azalmakta ve mevcut çocuklarıyla daha iyi ilgilenebilmektedir. Şekil 2. bu durumu özetlemektedir.

Şekil 2: Kız Çocuklarının Eğitiminin Kuşaklar üzerindeki Etkisi

Kaynak: UNICEF 1999'tan aktaran Fazlıoğlu ve Dersan. (2004). **Eğitimde Yeni Ufuklar II: "Eğitim Hakkı Ve Okula Gidemeyen Çocuklar"**. Sempozyum Tebliği, (3-4 Aralık). Gap Bölgesinde Yoksul Çocukları Eğitime Kazandırma Yönünde Katılımcı Proje Uygulamaları. Ankara: www.gap.gov.tr/Turkish/Sosprj/yoksulc.pdf.

Kız çocuklarının eğitilmesinin toplumsal anlamda kazanımları arasında uluslararası antlaşmalar ve belgeler de verilen sözlerin gerçekleşmesi açısından da oldukça önemlidir.

Bunlar arasında; 1949 da taraf olunan İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'nin 26. Maddesi, 1954'de kabul edilen Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 2. Maddesi, 1959 yılında Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirisi'nin Yedinci ilkesi, 1986 da yürürlüğe giren Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi'nin 10. Maddesi, 1995'te yürürlüğe giren Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin 28. Maddesi, Türkiye'nin 1995 yılında imza attığı Birleşmiş Milletler Dördüncü Dünya Kadın Konferansı (Pekin) sonucunda kabul edilen Pekin Deklarasyonu ve Eylem Planı'nda, Türkiye'nin 2000 yılına kadar çözüm bulmayı taahhüt ettiği dört temel sorun alanından kadın eğitimi ile ilgili olan maddesi, doğrudan ilgilidir. Ülkemizin imza attığı bu antlaşma ve belgelerdeki taahhütleri yerine getirmesi ulusal anlamda eşitlik ve kalkınma için önemli olduğu gibi uluslararası arenadaki prestiji içinde oldukça önemlidir.

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Gönenç ve diğerleri (2002), araştırmasında kız çocuklarının eğitimin önündeki engelleri araştırmıştır. Araştırmada regresyon analizi yapılmıştır. Araştırmada temel hipotezi sınamak için 3 model çalışması denenmiş ve model çalışmalarının ilk aşamasında, her bir bağımsız değişkenin, bağımlı değişken üzerindeki tek başına etkisi ölçülmüştür. Bu aşamada denenen bütün modellerde, modellerin tümü ve katsayılar anlamlı çıkmıştır. Ayrıca, her bir bağımsız değişkenin alt kategorilerinin, bağımlı değişken üzerindeki görece etkisini ölçen katsayılar da hesaplanmıştır. Araştırmada denek sayısında bahsedilmemiştir. Araştırmanın sonucunda eğitim alamamış veya yarıda bırakmış kız çocuklarının önlerinde sadece ev kadınlığı modeli bulunduğu, kız çocuğun içinde bulunduğu bu durumun yaygın nedeni, kültür ve adetler çevresinde yerleşik kazanmış ön yargılar olduğu, yoksulluğun çocuk gelişimi açısından belirleyici bir etmen olmadığı durumlarda bile, cins ayrımcılığı kız çocuklarına eşit olanaklar tanınmasını engellediği görülmüştür. Ayrıca, kız çocuklarının okula gitmemelerinin en önemli nedenleri, okula ilgi duyulmaması, okul masraflarının yüksek olması, kız çocukların ev işleri yapmak ve kardeşlerine bakmak zorunda olması, uygun okulun olmaması, olarak belirlenmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı-İlköğretim Genel Müdürlüğü ve UNICEF (2003), “Haydi Kızlar Okula” kız çocuklarının okullaşmasına destek kampanyasını başlatmıştır. Kampanyanın öncelikli amacı, kız çocuklarının ilköğretimde okullaşma oranını erkek çocuklarının okullaşma oranı ile eşit hale getirmektir. 2003 yılında eğitim alanındaki cinsiyet eşitsizliğinin en yoğun olduğu 10 ilde başlatılan kampanyaya, 2004 yılında 23 il, 2005 yılında 20 ilin katılmasıyla, il sayısı 53’e çıkarılmıştır. Haziran 2003 yılında başlayan bu kampanya kapsamında il 10 ile yapılan ziyaret, alan çalışanlarının, ikna konusunda güçlüklerle karşılaştıklarını ve yeterli donanıma sahip olmadıklarını ortaya koymuştur. Bunun üzerine Milli Eğitim Bakanlığı ve UNICEF, 2004 Ocak tarihinde kampanyaya “Eğitici Eğitimi” bileşenini eklemeye karar vermiştir. UNICEF ve M.E.B tarafından merkez eğitim ekibi kurulmuştur. Yalın ve diğerleri (2005), Haydi Kızlar Okula Kampanyasını dahilinde kız çocuklarının eğitiminin önündeki engelleri araştırmıştır. Araştırmanın sonucunda kız çocuklarının maddi imkânsızlıklar, okul ve derslik yetersizlikleri, okulların genellikle yerleşim yerlerinden uzakta olması ve birçok ailenin özellikle kız çocuklarının uzak okullara gitmesini istememesi, çocukları evde çalıştırarak aile ekonomisini katkıda bulunması, birçok ailenin kızlarının evlenmesini eğitimden daha önemli sayması, YİBO ve PİO’ların olmayışı

ya da olanların koşullarının yetersiz olması, anne-babanın eğitim seviyesinin düşük olması nedeniyle eğitime önem vermemesi, ergenlik çağındaki kızların okula gönderilmemesi, evde annesine yardım etmesi ve kardeşlerine bakması, gibi nedenlerle kız çocuklarının okula gitmediği görülmüştür.

Görüldüğü gibi kız çocuklarının okula gitmeme/gönderilememe nedenleriyle ilgili fazla araştırma bulunmamaktadır.

BÖLÜM III

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu bölümde araştırmanın evreni ve örneklemini tanımlanmış, veri toplama aracı, verilerin toplanması, analiz ve kullanılan istatistiksel işlemler üzerinde durulmuştur.

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Araştırma “betimsel survey-betimsel tarama” modeline dayalı olarak yapılmıştır. Bu model olayların, objelerin, varlıkların, kuramların ve çeşitli alanların “ne” olduğunu betimlemeye, açıklamaya çalışan araştırmalarda kullanılmaktadır (Kaptan, 1991: 59). Mevcut kız çocukların ve velilerin görüşlerini belirlemeye çalıştığımız için betimsel bir araştırmadır.

3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın evreni, 2005- 2006 yılında Şırnak il, Cizre, Silopi, Beytüşebab ilçe merkezinde ulaşılabilen okula devam etmeyen 200 kız çocuğu ve kız çocuğunu okula göndermeyen 202 veli oluşmaktadır. **Örneklem** ise, araştırmanın evreni aynı zamanda örneklem grubunu oluşturmaktadır.

3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Görüşme cetveli için gerekli veriler, ilgili literatürün taranması ve görüşme cetveli olmak üzere iki kaynaktan toplanmıştır. Araştırma problemini tanımlamak ve kız çocuklarının eğitimi ile ilgili durumu incelemek için öncelikle ilgili kaynaklar taranmıştır. Bu kaynaklardan yararlanarak görüşme cetveli geliştirilmiştir.

Geliştirilen görüşme cetveli, Cizre ilçe merkezinde bulunan bir grup okula gitmeyen kız çocuğuna ve veliye uygulanmıştır. Son uygulamalarda bu kişilere görüşme cetveli uygulanmamıştır. Gerekli düzenlemeler tekrar yapılarak geliştirilen görüşme cetveli, Fırat Üniversitesinde ilgili alan uzmanı kişilere dil, anlatım ve içerik yönünden incelenmesi amacıyla verilmiştir. Tekrar gerekli düzeltmeler ve değişiklikler yapıldıktan sonra son şeklini alan görüşme cetveli çoğaltılmıştır.

Görüşme cetveli kız çocuklarına ve velilere olmak üzere iki ana gruptan oluşmaktadır. Hem veliye hem de kız çocuklarına uygulanan görüşme cetveli de iki bölüm bulunmaktadır (Ek 1, 2). Kız çocuklarına uygulanan görüşme cetvelinin birinci bölümü, kişisel bilgilere yönelik toplam sekiz maddeden; ikinci bölüm, kız çocuğunun okula gitmeme nedenlerini belirlemeye yönelik otuz iki maddeden oluşmaktadır. Veliye uygulanan görüşme cetvelinde birinci bölümü, kişisel bilgilere yönelik toplam beş maddeyi; ikinci bölüm kız çocuğunun okula gitmeme nedenlerini belirlemeye yönelik otuz üç maddeyi içermektedir. Veli ve kız çocuklarının anlayabilmesi için maddeler evet, kısmen, hayır olmak üzere üçlü derecelendirme biçiminde hazırlanmıştır. Her iki görüşme cetvelinde de son soru açık uçlu yöneltilmiştir.

3.4. VERİLERİN TOPLANMASI

Veri toplamak amacıyla geliştirilen görüşme cetvelin deneklere uygulanabilmesi için Milli Eğitim Bakanlığı'ndan gerekli izin alınmıştır (Ek 3). Görüşme cetvelleri kız çocuklarına ve velilere araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Kız çocuğu ile görüşülmesine izin vermeyen 7 veli görüşme cetvelini kendisi uygulamayı tercih etmiştir. Velilerin yarısından fazlası da kız çocuğuna görüşme cetvelinin uygulanmasına izin vermemiştir. Ortak görüşme cetveli sayısı 35 tanedir. Kız çocuklarına 200, veliye 202 görüşme cetveli uygulanmıştır. Veliye uygulanan görüşme cetvelinden 4, kız çocuklarına uygulanan görüşme cetvelinden 6 tanesi tutarsızlıklarından dolayı işleme alınmamıştır. İşleme alınan görüşme cetveli oranı % 97,38'dir (Tablo 12).

Tablo 12: Görüşme cetveline Cevap Veren Deneklerin Dağılımı

Denekler	Uygulanan Görüşme cetveli	İşleme Alınan	
		f	%
Veli	192	188	50,5
Kız Çocukları	190	184	49,5
Toplam	382	372	100,0

3.5. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ ve YORUMLANMASI

Görüşme cetvelinin uygulanmasında elde edilen veriler kodlanarak bilgisayara işlenmiş ve gerekli analizler yapılmıştır. Verilerin analizinde **SPSS for Windows 13.0** paket programından faydalanılarak frekans ve aritmetik ortalama ve chi-squari (x^2) analizi yapılmıştır. Görüşme cetvelinin çözümlenmesini ve yorumlanmasını aşamasında görüşme cetveli maddeleri birbiriyle ilişki durumuna göre gruplandırılmıştır. Buna göre birinci bölüm, demografik bilgilere ilişkin maddeler; ikinci bölüm, ailesel, çevresel ve ekonomik nedenlere ilişkin maddeler; üçüncü bölüm, okul ve öğretmenden kaynaklanan nedenlere ilişkin maddeler; dördüncü bölüm, okula ilişkin düşünce, fikir, önyargı, inanç ve tutumlarına ilişkin maddeler; beşinci bölüm, M.E.B çalışmalarına, projelere ve haydi kızlar okula kampanyasına ilişkin maddeler şeklinde gruplandırılmıştır.

Verilerin analizinde **SPSS for Windows 13.0** paket programından faydalanılarak görüşme cetvelinin tüm maddelerine ilişkin frekans dağılımları çıkarılmış ve yüzdeleri hesaplanmıştır. Baba-anne-kız çocuğu eğitim durumu, gelir, çocuk sayısına ilişkin görüşler arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla ve chi-squari (x^2) tekniği kullanılmıştır. Ancak x^2 tekniğinin kullanılmadığı ya da verilerin dağılımı nedeniyle değeri hesaplanamayan maddelerde yüzdelerle yetinilmiştir. Her maddeye ilişkin bilgiler tablolar halinde verilmiştir. x^2 tekniğinin kullanıldığı tablolarda 0.05 düzeyinde anlamlı farklılığın olduğu maddeler seçilmiştir. Veriler girilirken Evet (1), Kısmen (2), Hayır (3) olarak girilmiştir. 1.00-1.66 Evet, 1.67-2.34 Kısmen, 2.35-3.00 arası Hayır olarak kabul edilmiştir. \bar{x} - 2.00'ın üstü hayır, altı evet olarak yorumlanmıştır.

Yorum yapılırken, önce madde hakkında yüzdelerle bakılarak velilerin ve kız çocuklarının ne düşündükleri belirtilmiş, açıklama yapılmıştır. Sonra, baba-anne-kız çocuğu eğitim durumu, gelir, çocuk sayısına ilişkin görüşler arasındaki anlamlı farklılığın olduğu maddelerde ayrıntılı açıklama yapılmıştır. Veliye ve kız çocuğuna ilişkin tablolar Bulgular ve Yorum Bölümünde verilmiştir; baba-anne-kız çocuğu eğitim durumu, gelir, çocuk sayısına ilişkin tablolar Ek 4'te verilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Amacı zorunlu eğitim çağında bulunan kız çocuklarının okula gitmeme nedenlerini belirlemek olan araştırmanın bu bölümünde araştırmaya katılan deneklere ilişkin kişisel bilgiler ile araştırmanın amacına yönelik bulgulara yer verilmiştir.

4.1. Demografik Bilgilere İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmaya katılan kız çocuklarının ve velilerin demografik bilgilerine ilişkin bulgular ve yorumlar aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

4.1.1. Kız Çocuklarının Yaş Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan kız çocuklarının yaş değişkenine ilişkin bulgular Tablo 13'de verilmiştir.

Tablo 13: Kız Çocuklarının Yaş Değişkenine İlişkin Bulgular

Kız Çocuklarının Yaş Grubu	f	%
6-12 Yaş	33	17,9
13-15 Yaş	151	82,1
Toplam	184	100,0

Tablo 13 incelediğinde araştırmaya katılan kız çocuklarının % 82,1'inin 13-15 yaş; % 17,9'unun 6-12 yaşa sahip olduğu görülmektedir.

4.1.2. Kız Çocuklarının Kardeş Sayısına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan kız çocuklarının kardeş sayısına ilişkin bulgular Tablo 14'de verilmiştir.

Tablo 14: Kız Çocuklarının Kardeş Sayısına İlişkin Bulgular

Kız Çocuklarının Kardeş Sayısı	f	%
1-2 Kardeş	6	3,3
3-4 Kardeş	25	13,6
5-6 Kardeş	34	18,5
7-8 Kardeş	57	31,0
9-10 Kardeş	47	25,5
11 ve üzeri Kardeş	15	8,2
Toplam	184	100,0

Tablo 14 incelediğinde araştırmaya katılan kız çocuklarının % 31,0'inin 7-8 kardeşe; % 25,5'inin 9-10 kardeşe; % 18,5'inin 5-6 kardeşe; % 13,6'sının 3-4 kardeşe; % 8,2'inin 11 ve üzeri kardeşe ve % 3,3'ünün 1-2 kardeşe sahip olduğu görülmektedir.

4.1.3. Kız Çocuklarının Babalarının Eğitim Durumlarına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan kız çocuklarının babalarının eğitim durumlarına ilişkin bulgular Tablo 15’de verilmiştir.

Tablo 15: Kız Çocuklarının Babalarının Eğitim Durumlarına İlişkin Bulgular

Kız Çocuklarının Babalarının Eğitim Durumu	f	%
Okuryazar değil	53	28,8
Okuryazar	34	18,5
İlkokul mezunu	62	33,7
Ortaokul mezunu	24	13,0
Lise mezunu	8	4,3
Üniversite mezunu	3	1,6
Toplam	184	100,0

Tablo 15 incelediğinde araştırmaya katılan kız çocuklarının babalarının % 33,7’sinin ilkokul mezunu oldukları; % 28,8’inin okuryazar olmadıkları; % 18,5’inin okuryazar oldukları; % 13,0’ünün ortaokul mezunu oldukları; % 4,3’ünün lise mezunu oldukları ve % 1,6’sının üniversite mezunu oldukları görülmektedir. Bu verilere göre babaların eğitim durumunun çok düşük olduğunu söyleyebilir.

4.1.4. Kız Çocuklarının Annelerinin Eğitim Durumlarına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan kız çocuklarının annelerinin eğitim durumlarına ilişkin bulgular Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16: Kız Çocuklarının Annelerinin Eğitim Durumlarına İlişkin Bulgular

Kız Çocuklarının Annelerinin Eğitim Durumu	f	%
Okuryazar değil	122	66,3
Okuryazar	26	14,1
İlkokul mezunu	21	11,4
Ortaokul mezunu	12	6,5
Lise mezunu	3	1,6
Toplam	184	100,0

Tablo 16 incelediğinde araştırmaya katılan kız çocuklarının annelerinin % 66,3’ünün okuryazar olmadıkları; % 14,1’inin okuryazar oldukları; % 11,4’ünün ilkokul mezunu oldukları; % 6,5’inin ortaokul mezunu oldukları ve % 1,6’sının lise mezunu oldukları görülmektedir.

4.1.5.Kız Çocuklarının Babalarının Mesleklerine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan kız çocuklarının babalarının mesleklerine ilişkin bulgular Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17: Kız Çocuklarının Babalarının Mesleklerine İlişkin Bulgular

Kız çocuklarının Babalarının Meslekleri	f	%
Çiftçi	26	14,1
Esnaf	19	10,3
Memur	9	4,9
Şoför	66	35,9
İşçi	19	9,2
İşsiz	19	10,3
Serbest Meslek	28	15,2
Toplam	184	100,0

Tablo 17 incelediğinde araştırmaya katılan kız çocuklarının babalarının % 35,9’unun şoför; % 15,2’sinin serbest meslek sahibi; % 14,1’inin çiftçi; % 10,3’ünün esnaf ve işsiz; % 9,2’sinin işçi ; % 4,9’unun memur olduğu görülmektedir.

4.1.6. Kız Çocuklarının Velilerinin Gelir Durumlarına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan kız çocuklarının velilerinin gelir durumlarına ilişkin bulgular Tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 18: Kız Çocuklarının Velilerinin Gelir Durumlarına İlişkin Bulgular

Kız Çocuklarının Velilerinin Gelir Durumu	f	%
0 – 499 YTL	140	76,1
500 - 999 YTL	41	22,3
1000 - 1499 YTL	2	1,1
1500 - 1999 YTL	-	-
2000 ve üzeri YTL	1	0,5
Toplam	184	100,0

Tablo 18 incelediğinde araştırmaya katılan kız çocuklarının velilerinin % 76,1’inin 0-499 YTL gelire; % 22,3’ünün 500 - 999 YTL gelire; % 1,1’inin 1000 - 1499 YTL gelire ve % 0,5’inin 2000 YTL ve üzeri gelire sahip oldukları görülmektedir.

4.1.7. Kız Çocuklarının Eğitim Durumuna İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan kız çocuklarının eğitim durumlarına ilişkin bulgular Tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 19: Kız Çocuklarının Eğitim Durumlarına İlişkin Bulgular

Kız Çocuklarının Eğitim Durumu	f	%
İlkokul terk	37	20,1
İlkokul mezunu	46	25,0
Ortaokul terk	53	28,8
Okula hiç gitmedim	48	26,1
Toplam	184	100,0

Tablo 19 incelendiğinde araştırmaya katılan kız çocuklarının % 28,8’inin ortaokulda okuldan ayrıldığı, % 26,1’inin hiç okula gitmediği, % 25,0’inin ilkokul mezunu olduğu ve % 20,1’inin ise ilkokulda iken okuldan ayrıldığı görülmektedir.

4.1.8. Velilerin Yaş Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan velilerin yaş değişkenine ilişkin bulgular Tablo 20’de verilmiştir.

Tablo 20: Velilerin Yaş Değişkenine İlişkin Bulgular

Veli Yaş Grubu	f	%
20-29 Yaş	27	14,4
30-39 Yaş	42	22,3
40-49 Yaş	53	28,2
50-59 Yaş	41	21,8
60-69 Yaş	17	9,0
70 ve üzeri Yaş	8	1,3
Toplam	188	100,0

Tablo 20 incelendiğinde araştırmaya katılan velilerin % 28,2’sinin 40-49 yaş; % 22,3’ünün 30-39 yaş; % 21,8’inin 50-59 yaş; % 14,4’inin 20-29 yaş; % 9’unun 60-69 yaş ve % 1,3’ünün 70 ve üstü yaşa sahip olduğu görülmektedir.

4.1.9. Velilerin Sahip Oldukları Çocuk Sayısına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan velilerin sahip oldukları çocuk sayısına ilişkin bulgular Tablo 21’de verilmiştir.

Tablo 21: Velilerin Sahip Oldukları Çocuk Sayısına İlişkin Bulgular

Veli Çocuk Sayısı	f	%
1-2 Çocuk	16	8,5
3-4 Çocuk	23	12,2
5-6 Çocuk	27	14,4
7-8 Çocuk	57	30,3
9-10 Çocuk	53	28,2
11 ve üzeri Çocuk	12	6,4
Toplam	188	100,0

Tablo 21 incelendiğinde araştırmaya katılan velilerin % 30,3’sinin 7-8 çocuğa; % 28,2’sinin 9-10 çocuğa; % 14,4’ünün 5-6 çocuğa; % 12,2’sinin 3-4 çocuğa; % 8,5’inin 1-2 çocuğa ve % 6,4’ünün 11 ve üzeri çocuğa sahip olduğu görülmektedir.

4.1.10. Velilerin Eğitim Durumlarına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan velilerin sahip oldukları eğitim durumlarına ilişkin bulgular Tablo 22’de verilmiştir.

Tablo 22: Velilerin Eğitim Durumlarına İlişkin Bulgular

Veli Eğitim Durumu	f	%
Okuryazar değil	51	27,1
Okuryazar	29	15,4
İlkokul mezunu	70	37,2
Ortaokul mezunu	17	9,0
Lise mezunu	12	6,4
Yüksekokul mezunu	3	1,6
Üniversite mezunu	6	3,2
Toplam	188	100,0

Tablo 22 incelendiğinde araştırmaya katılan velilerin % 37,2’sinin ilkököl mezunu oldukları; % 27,1’inin okuryazar olmadıkları; % 15,4’ünün okuryazar oldukları; % 9,0’unun ortaokul mezunu oldukları; % 6,4’ünün lise mezunu oldukları; % 3,2’sinin üniversite mezunu oldukları ve % 1,6’sının yüksek okul mezunu oldukları görülmektedir.

4.1.11. Velilerin Mesleklerine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan velilerin mesleklerine ilişkin bulgular Tablo 23’de verilmiştir.

Tablo 23: Velilerin Mesleklerine İlişkin Bulgular

Veli Meslekleri	f	%
Çiftçi	59	31,4
Esnaf	13	6,9
Memur	14	7,4
Şoför	61	32,4
Emekli	4	2,1
İşçi	16	8,5
İşsiz	10	5,3
Serbest Meslek	11	5,9
Toplam	188	100,0

Tablo 23 incelendiğinde araştırmaya katılan velilerin % 32,4’ünün şoför; % 31,4’ünün çiftçi; % 8,5’inin işçi; % 7,4 ünün memur; % 6,9’unun esnaf ; % 5,9’unun serbest meslek sahibi; % 5,3’ünün işsiz ve % 2,1’inin de emekli olduğu görülmektedir.

4.1.12. Velilerin Gelir Durumlarına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan velilerin sahip oldukları gelir durumlarına ilişkin bulgular Tablo 24’de verilmiştir.

Tablo 24: Velilerin Gelir Durumlarına İlişkin Bulgular

Veli Gelir Durumu	f	%
0 - 499 YTL	120	63,8
500 - 999 YTL	54	28,7
1000 - 1499 YTL	11	5,9
1500 - 1999 YTL	2	1,1
2000 ve üzeri YTL	1	0,5
Toplam	188	100,0

Tablo 24 incelendiğinde araştırmaya katılan velilerin % 63,8’inin 0 - 499 YTL gelire; % 28,7’sinin 500 - 999 YTL gelire; % 5,9’unun 1000 - 1499 YTL gelire; % 1,1’inin 1500 - 1999 YTL gelire ve % 0,5’inin 2000 ve üzeri YTL gelire sahip oldukları görülmektedir.

4.2. Okula Gitmeme Nedenlerine İlişkin Görüşlere Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Araştırmaya katılan kız çocuklarının okula gitmeme ve velilerin okula göndermeme nedenlerine ilişkin görüşlerine yönelik bulgular ve yorumlar aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

4.2.1. Kız Çocuklarının Okula Gitmeme Nedenlerinden Ailesel, Çevresel ve Ekonomik Nedenlere İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmaya katılan kız çocuklarının okula gitmeme nedenlerinden ailesel, çevresel ve ekonomik nedenlere ilişkin bulgular Tablo 25’de verilmiştir.

Tablo 25: Kız Çocuklarının Okula Gitmeme Nedenlerinden Ailesel, Çevresel ve Ekonomik Nedenler

M. No	Madde Yönergesi	Evet		Kısmen		Hayır		\bar{X}	ss
		f	%	f	%	f	%		
8	Babam okula göndermediği için gidemiyorum.	113	61,4	19	10,3	52	28,3	1,66	0,88
11	Maddi imkânsızlıklardan dolayı okula gidemiyorum.	88	47,8	35	19,0	61	33,2	1,85	0,89
17	Evde kardeşime baktığım için okula gitmiyorum.	77	41,8	28	15,2	79	42,9	2,01	0,92
18	Annem hasta ve evin tüm yükü bende olduğu için okula gitmiyorum.	59	32,1	39	21,2	86	46,7	2,14	0,87
19	Annemin okula gitmemesinden dolayı okula gitmiyorum.	21	11,4	23	12,5	140	76,1	2,64	0,67
20	Okula gitmem için beni destekleyen kimse olmadığından okula gidemiyorum.	91	49,5	34	18,5	59	32,1	1,82	0,88
21	Arkadaşlarının okula gitmemesinden dolayı okula gitmek istemiyorum.	31	16,8	33	17,9	120	65,2	2,48	0,76
23	Büyüdüğüm için ailem okula göndermiyor.	94	51,1	26	14,1	64	34,8	1,83	0,91
25	Çeyiz yaptığım için okula gitmiyorum.	24	13,0	22	12,0	138	75,0	2,61	0,70
30	Özürlü/ hasta olduğum için okula gitmiyorum.	28	15,2	14	7,6	142	77,2	2,61	0,73

Tablo 25 incelendiğinde, 8. maddeyi kız çocuklarının % 61,4 ile kabul ettikleri, % 10,3 ile kısmen kabul ettikleri ve % 28,3 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Bu maddenin aritmetik ortalama dağılımına baktığımızda ($\bar{x}=1,66$) evete yakın olmayla birlikte kısmen katılma düzeyinde görüş belirtildiği anlaşılmaktadır. Buna göre “*Babam okula göndermediği için gidemiyorum*” maddesini kız çocuklarının okula gitmemeleri açısından önemli bir neden olduğu söylenebilir.

11. maddeyi kız çocuklarının % 47,8 ile kabul ettikleri, % 19,0 ile kısmen kabul ettikleri ve % 33,2 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Bu görüş maddesinin aritmetik ortalama dağılımına baktığımızda ($\bar{x}=1,85$) ile evete yakın olmayla birlikte kısmen katılma düzeyinde görüş belirtildiği anlaşılmaktadır. Buna göre “*Maddi imkânsızlıklardan dolayı*

okula gidemiyorum” maddesinin kız çocuklarının okula gitmeme nedenlerinden biri olduğu söylenebilir.

17. maddeyi kız çocuklarının % 41,8 ile kabul ettikleri, % 15,2 ile kısmen kabul ettikleri ve % 42,9 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Bu maddenin aritmetik ortalama dağılımına baktığımızda ($\bar{x}=2,01$) kısmen katılma düzeyinde görüş belirtildiği anlaşılmaktadır. Buna göre “*Evde kardeşime baktığım için okula gitmiyorum*” maddesinin kız çocuklarının okula gitmeme nedenlerinden biri olmadığı söylenebilir.

18. maddeyi kız çocuklarının % 32,1 ile kabul ettikleri, % 21,2 ile kısmen kabul ettikleri ve % 46,7 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Bu maddenin aritmetik ortalama dağılımına baktığımızda ($\bar{x}=2,14$) ile kısmen katılma düzeyinde görüş belirtildiği anlaşılmaktadır. Buna göre “*Annem hasta ve evin tüm yükü bende olduğu için okula gitmiyorum*” maddesinin kız çocuklarının okula gitmeme nedenlerinden biri olmadığı söylenebilir.

19. maddeyi kız çocuklarının % 11,4 ile kabul ettikleri, % 12,5 ile kısmen kabul ettikleri ve % 76,1 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Bu madde de ($\bar{x}=2,64$) aritmetik ortalama ile hayır düzeyinde görüş belirtildiği görülmektedir. Buna göre “*Annemin okula gitmemesinden dolayı okula gitmiyorum*” maddesinin kız çocuklarının okula gitmeme nedenlerinden biri olmadığı söylenebilir.

20. maddeyi kız çocuklarının % 49,5 ile kabul ettikleri, % 18,5 ile kısmen kabul ettikleri ve % 32,1 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Aritmetik ortalama dağılımına baktığımızda ($\bar{x}=1,82$) ile kısmen katılma düzeyinde görüş belirtildiği anlaşılmaktadır. Buna göre “*Okula gitmem için beni destekleyen kimse olmadığından okula gidemiyorum*” maddesinin kız çocuklarının okula gitmeme nedenlerinden biri olduğu söylenebilir.

21. maddeyi kız çocuklarının % 16,8 ile kabul ettikleri, % 17,9 ile kısmen kabul ettikleri ve % 65,2 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Bu madde de ($\bar{x}=2,48$) aritmetik ortalama ile hayır düzeyinde görüş belirtildiği görülmektedir. Buna göre “*Arkadaşlarımın okula gitmemesinden dolayı okula gitmek istemiyorum*” maddesi kız çocuklarının okula gitmeme sebeplerinden biri olmadığı söylenebilir.

23. maddeyi kız çocuklarının % 51,1 ile kabul ettikleri, % 14,1 ile kısmen kabul ettikleri ve % 34,8 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Bu görüş maddesinin aritmetik ortalama dağılımına baktığımızda ($\bar{x}=1,83$) ile evete yakın olmayla birlikte kısmen katılma düzeyinde görüş belirtildiği anlaşılmaktadır. Buna göre “*Büyüdüğüm için ailem okula göndermiyor*” maddesinin kız çocuklarının okula gitmeme nedenlerinden biri olduğu söylenebilir.

25. maddeyi kız çocuklarının % 13,0 ile kabul ettikleri, % 12,0 ile kısmen kabul ettikleri ve % 75,0 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Bu maddenin aritmetik ortalamasına baktığımızda ($\bar{x}=2,61$) ile hayır düzeyinde görüş belirtildiği anlaşılmaktadır. Buna göre “Çeyiz yaptığım için okula gitmiyorum” maddesinin kız çocuklarının okula gitmeme nedenlerinden biri olmadığı söylenebilir.

30. maddeyi kız çocuklarının % 15,2 ile kabul ettikleri, % 7,6 ile kısmen kabul ettikleri ve % 77,2 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Aritmetik ortalama dağılımına baktığımızda ($\bar{x}=2,61$) ile hayır düzeyinde görüş belirtildiği anlaşılmaktadır. Buna göre “Özürlü/ hasta olduğum için okula gitmiyorum” maddesinin kız çocuklarının okula gitmemelerini büyük ölçüde etkileyen bir faktör olduğu söylenemez. Fakat görüşme cetveli uygulanan kız çocuklarının %15,2 sinin özürlü/hasta oldukları için okula gitmemeleri bu durumun önemini vurgulamaktadır.

4.2.2. Velilerin Kız Çocuklarını Okula Göndermeme Nedenlerinden Ailesel, Çevresel ve Ekonomik Nedenlere İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmaya katılan velilerin kız çocuklarını okula göndermeme nedenlerinden ailesel, çevresel ve ekonomik nedenlere ilişkin bulgular Tablo 26’da verilmiştir.

Tablo 26: Velilerin Okula Göndermeme Nedenlerinden Ailesel, Çevresel ve Ekonomik Nedenler

M. No	Madde Yönergesi	Evet		Kısmen		Hayır		\bar{X}	ss
		f	%	f	%	f	%		
6	Maddi imkânsızlıklar nedeniyle okula göndermiyorum	103	54,8	39	20,7	46	24,5	1,69	0,83
9	Kızım büyüdüğü için okula göndermiyorum.	96	51,1	39	20,7	53	28,2	1,77	0,86
10	Evlenme yaşı yaklaştığı / geldiği için okula göndermiyorum.	74	39,4	22	11,7	92	48,9	2,09	0,93
11	Okula gitmelerine gerek yok evlenince kocaları bakar diye göndermiyorum.	56	29,8	22	11,7	110	58,5	2,28	0,89
14	Okusa ne olacak okuyan erkekler bile iş bulamıyor diye okula göndermiyorum.	73	38,8	41	21,8	74	39,4	2,00	0,88
15	Evde annesine yardım ettiği için okula göndermiyorum.	89	47,3	40	21,3	59	31,4	1,84	0,87
16	Tarlada çalışması gerek bu nedenle okula göndermiyorum.	47	25,0	24	12,8	117	62,2	2,37	0,85
21	Ben okula gönderiyorum fakat kızım okula gitmek istemiyor.	45	23,9	49	26,1	94	50,0	2,26	0,82
26	Kızım özürlü / hasta olduğu için okula göndermiyorum.	20	10,6	23	12,2	145	77,1	2,66	0,66
31	Erkek çocuğunuzu okula gönderiyor musunuz?	153	81,4	12	6,4	23	12,2	1,30	0,67

Tablo 26 incelendiğinde, 6. maddeyi velilerin % 54,8 ile kabul ettikleri, % 20,7 ile kısmen kabul ettikleri ve % 24,5 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Bu görüş maddesinin gene aritmetik ortalama dağılımına baktığımızda ($\bar{x}=1,69$) ile evete yakın olmayla birlikte kısmen katılma düzeyinde görüş belirtildiği anlaşılmaktadır. Buna göre “*Maddi imkânsızlıklar nedeniyle okula gönderemiyorum*” maddesinin velilerin kız çocuklarını okula göndermemeleri açısından önemli bir neden olduğu söylenebilir.

9. maddeyi velilerin % 51,1 ile kabul ettikleri, % 20,7 ile kısmen kabul ettikleri ve % 28,2 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Bu maddenin aritmetik ortalama dağılımına baktığımızda ($\bar{x}=1,77$) ile evete yakın olmayla birlikte kısmen katılma düzeyinde görüş belirtildiği anlaşılmaktadır. Buna göre “*Kızım büyüdüğü için okula göndermiyorum*” maddesinin velilerin kız çocuklarını okula göndermemeleri açısından önemli bir neden olduğu söylenebilir.

10. maddeyi velilerin % 34,9 ile kabul ettikleri, % 11,7 ile kısmen kabul ettikleri ve % 48,9 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Bu maddesinin aritmetik ortalama dağılımına baktığımızda ($\bar{x}=2,09$) ile kısmen katılma düzeyinde görüş belirtildiği anlaşılmaktadır. Buna göre “*Evlenme yaşı yaklaştığı / geldiği için okula göndermiyorum*” maddesinin velilerin kız çocuklarını okula göndermeme nedenlerinden biri olmadığı söylenebilir

11. maddeyi velilerin % 29,8 ile kabul ettikleri, % 11,7 ile kısmen kabul ettikleri ve % 58,5 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Bu madde de ($\bar{x}=2,28$) aritmetik ortalama ile hayır’a yakın olmakla birlikte kısmen katılma düzeyinde görüş belirtildiği görülmektedir. Buna göre “*Okula gitmelerine gerek yok evlenince kocaları bakar diye göndermiyorum*” maddesinin velilerin kız çocuklarını okula göndermeme nedenlerinden biri olmadığı söylenebilir

14. maddeyi velilerin % 38,8 ile kabul ettikleri, % 21,8 ile kısmen kabul ettikleri ve % 39,4 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Bu maddesinin aritmetik ortalama dağılımına baktığımızda ($\bar{x}=2,00$) ile kısmen katılma düzeyinde görüş belirtildiği anlaşılmaktadır. Buna göre “*Okusa ne olacak okuyan erkekler bile iş bulamıyor diye okula göndermiyorum*” maddesinin velilerin kız çocuklarını okula göndermeme nedenlerinden biri olduğu söylenebilir

15. maddeyi velilerin % 47,3 ile kabul ettikleri, % 21,3 ile kısmen kabul ettikleri ve % 31,4 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Bu maddenin aritmetik ortalama dağılımına baktığımızda ($\bar{x}=1,84$) ile kısmen katılma düzeyinde görüş belirtildiği anlaşılmaktadır. Buna göre “*Evde annesine yardım ettiği için okula göndermiyorum*” maddesinin velilerin kız çocuklarını okula göndermeme nedenlerinden biri olduğu söylenebilir.

16. maddeyi velilerin % 25,0 ile kabul ettikleri, % 12,8 ile kısmen kabul ettikleri ve % 62,2 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Bu madde de ($\bar{x}=2,37$) aritmetik ortalama ile kısmen'e yakın olmakla birlikte hayır katılma düzeyinde görüş belirtildiği görülmektedir. Buna göre "*Tarlada çalışması gerek bu nedenle okula göndermiyorum*" maddesinin velilerin kız çocuklarını okula göndermeme nedenlerinden biri olmadığı söylenebilir.

21. maddeyi velilerin % 23,9 ile kabul ettikleri, % 26,1 ile kısmen kabul ettikleri ve % 50,0 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Bu madde de ($\bar{x}=2,26$) aritmetik ortalama ile hayır'a yakın olmakla birlikte kısmen katılma düzeyinde görüş belirtildiği görülmektedir. Buna göre "*Ben okula gönderiyorum fakat kızım okula gitmek istemiyor*" maddesinin velilerin kız çocuklarını okula göndermeme nedenlerinden biri olmadığı söylenebilir.

26. maddeyi velilerin % 10,6 ile kabul ettikleri, % 12,2 ile kısmen kabul ettikleri ve % 77,1 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Aritmetik ortalama dağılımına baktığımızda ($\bar{x}=2,66$) ile hayır düzeyinde görüş belirtildiği anlaşılmaktadır. Buna göre "*Kızım özürlü / hasta olduğu için okula göndermiyorum*" maddesinin velilerin kız çocuklarını okula göndermeme nedenlerinden biri olmadığı söylenebilir.

31. maddeyi velilerin % 81,4 ile kabul ettiklerini, % 6,4 ile kısmen kabul ettikleri ve % 12,2 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Bu maddenin aritmetik ortalama dağılımına baktığımızda ($\bar{x}=1,30$) ile evet düzeyinde görüş belirtildiği anlaşılmaktadır. Bu durum kız çocuklarına yeteri kadar önem verilmediğini ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğini göstermektedir.

4.3. Okula Gitmeme Nedenlerinden Okul ve Öğretmen Kaynaklanan Nedenlere İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmaya katılan kız çocuklarının okula gitmeme ve velilerin okula göndermeme nedenlerinden okul ve öğretmen kaynaklanan nedenlere ilişkin bulgular ve yorumlar aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

4.3.1. Kız Çocuklarının Okula Gitmeme Nedenlerinden Okul ve Öğretmen Kaynaklanan Nedenlere İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmaya katılan kız çocuklarının okula gitmeme nedenlerinden okul ve öğretmen kaynaklanan nedenlere ilişkin bulgular Tablo 27’de verilmiştir.

Tablo 27: Kız Çocuklarının Okula Gitmeme Nedenlerinden Okul ve Öğretmen Kaynaklanan Nedenler

M. No	Madde Yönergesi	Evet		Kısmen		Hayır		\bar{X}	ss
		f	%	f	%	f	%		
9	Okuldan korktuğum için gitmiyorum.	11	6,0	14	7,6	159	86,4	2,80	0,52
10	Öğretmenlerden korktuğum için okula gitmiyorum.	18	9,8	11	6,0	155	84,2	2,74	0,62
13	Okulda kendime yakın arkadaş bulamadığım için gitmiyorum.	15	8,2	16	8,7	153	83,2	2,75	0,59
24	Dersler zor olduğu için okula devam etmek istemiyorum.	23	12,5	20	10,9	141	76,6	2,64	0,69
26	Öğretmenle anlaşamıyorum bu nedenle okula gitmiyorum.	13	7,1	9	4,9	162	88,0	2,80	0,54
27	Öğretmenin söylediklerini anlamıyorum bu nedenle okula gitmiyorum.	18	9,8	21	11,4	145	78,8	2,69	0,64
33	Okulu ve öğretmenleri sevmediğimden dolayı okula gitmiyorum.	18	9,8	13	7,1	153	83,2	2,73	0,62
34	Okul da öğretmenlerden dayak yediğim için okula gitmiyorum.	16	8,7	10	5,4	158	85,9	2,77	0,59

Tablo 27 incelendiğinde, 9. maddeyi kız çocuklarının % 6,0 ile kabul ettiklerini, %7,6 ile kısmen kabul ettikleri ve % 86,4 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Bu görüş maddesinin aritmetik ortalama dağılımına baktığımızda ($\bar{x}=2,80$) ile kabul etmedikleri anlaşılmaktadır. Buna göre “Okuldan korktuğum için gitmiyorum” maddesinin kız çocuklarının okula gitmeme nedenlerinden biri olmadığı söylenebilir.

10. maddeyi kız çocuklarının % 9,8 ile kabul ettikleri, % 6,0 ile kısmen kabul ettikleri ve % 84,2 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Bu maddenin aritmetik ortalamasına baktığımızda ($\bar{x}=2,74$) ile kabul etmedikleri görülmektedir. Bu nedenle “Öğretmenlerden korktuğum için okula gitmiyorum” maddesinin kız çocuklarının okula gitmeme sebeplerinden biri olmadığı söylenebilir.

13. maddeyi kız çocuklarının % 8,2 ile kabul ettiklerini, % 8,7 ile kısmen kabul ettikleri ve % 83,2 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Bu maddenin aritmetik ortalamasına baktığımızda ($\bar{x}=2,75$) ile kabul etmedikleri görülmektedir. Bu nedenle “*Okulda kendime yakın arkadaş bulamadığım için gitmiyorum*” maddesinin kız çocuklarının okula gitmeme sebeplerinden biri olmadığı söylenebilir.

24. maddeyi kız çocuklarının % 12,5 ile kabul ettikleri, % 10,9 ile kısmen kabul ettikleri ve % 76,6 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Bu madde de ($\bar{x}=2,64$) aritmetik ortalama ile hayır düzeyinde görüş belirtildiği görülmektedir. Buna göre “*Dersler zor olduğu için okula devam etmek istemiyorum*” maddesinin kız çocuklarının okula gitmeme nedenlerinden biri olmadığı söylenebilir.

26. maddeyi kız çocuklarının % 7,1 ile kabul ettiklerini, % 4,9 ile kısmen kabul ettikleri ve % 88,0 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Bu görüş maddesinin aritmetik ortalama dağılımına baktığımızda ($\bar{x}=2,80$) ile kabul etmedikleri anlaşılmaktadır. Buna göre “*Öğretmenle anlaşamıyorum bu nedenle okula gitmiyorum*” maddesinin kız çocuklarının okula gitmeme nedenlerinden biri olmadığı söylenebilir.

27. maddeyi kız çocuklarının % 9,8 ile kabul ettikleri, % 11,4 ile kısmen kabul ettikleri ve % 78,8 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Bu madde de ($\bar{x}=2,69$) aritmetik ortalama ile hayır düzeyinde görüş belirtildiği görülmektedir. Buna göre “*Öğretmenin söylediklerini anlamıyorum bu nedenle okula gitmiyorum*” maddesinin kız çocuklarının okula gitmeme sebeplerinden biri olmadığı söylenebilir.

33. maddeyi kız çocuklarının % 9,8 ile kabul ettikleri, % 7,1 ile kısmen kabul ettikleri ve % 83,2 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Bu maddenin aritmetik ortalamasına baktığımızda ($\bar{x}=2,73$) ile hayır düzeyinde görüş belirtildiği görülmektedir. Buna göre “*Okulu ve öğretmenleri sevmediğimden dolayı okula gitmiyorum*” maddesinin kız çocuklarının okula gitmeme nedenlerinden biri olmadığı söylenebilir.

34. maddeyi kız çocuklarının % 8,7 ile kabul ettikleri, % 5,4 ile kısmen kabul ettikleri ve % 85,9 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Bu görüş maddesinin aritmetik ortalama dağılımına baktığımızda ($\bar{x}=2,77$) ile hayır düzeyinde görüş belirtildiği görülmektedir. Buna göre “*Okul da öğretmenlerden dayak yediğim için okula gitmiyorum*” maddesinin kız çocuklarının okula gitmeme sebeplerinden biri olmadığı söylenebilir.

4.3.2. Velilerin Kız Çocuklarını Okula Göndermeme Nedenlerinden Okul ve Öğretmenden Kaynaklanan Nedenlere İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmaya katılan velilerin kız çocuklarını okula göndermeme nedenlerinden okul ve öğretmenden kaynaklanan nedenlere ilişkin bulgular Tablo 28’de verilmiştir.

Tablo 28: Velilerin Kız Çocuklarını Okula Göndermeme Nedenlerinden Okul ve Öğretmenden Kaynaklanan Nedenler

M. No	Madde Yönergesi	Evet		Kısmen		Hayır		\bar{X}	ss
		f	%	f	%	f	%		
7	Evimize yakın okul olmadığından gönderemiyorum.	35	18,6	17	9,0	136	72,3	2,53	0,79
17	Okulda zaten öğretmenler ilgilenmiyor, her yıl öğretmeni değişiyor diye okula göndermiyorum.	16	8,5	22	11,7	150	79,8	2,71	0,61
19	Okul da öğretmenlerinden dayak yediği için okula göndermiyorum.	10	5,3	14	7,4	164	87,2	2,81	0,50
27	Öğretmenleriyle anlaşamaz diye okula göndermiyorum.	14	7,4	17	9,0	157	83,5	2,76	0,57
28	Okulda kayıt parası aldıkları için göndermiyorum.	23	12,2	19	10,1	146	77,7	2,65	0,68
29	Okulu ve öğretmenleri sevmediğimden dolayı okula göndermiyorum.	13	6,9	7	3,7	168	89,4	2,82	0,53

Tablo 28 incelendiğinde, 7. maddeyi velilerin % 18,6 ile kabul ettikleri, % 9,0 ile kısmen kabul ettikleri ve % 72,3 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Bu madde de ($\bar{x}=2,53$) aritmetik ortalama ile hayır düzeyinde görüş belirtildiği görülmektedir. Buna göre “*Evimize yakın okul olmadığından gönderemiyorum*” maddesinin velilerin kız çocuklarını okula göndermeme nedenlerinden biri olmadığı söylenebilir.

17. maddeyi velilerin % 8,5 ile kabul ettikleri, % 11,7 ile kısmen kabul ettikleri ve % 79,8 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Aritmetik ortalama dağılımına baktığımızda ($\bar{x}=2,71$) ile hayır düzeyinde görüş belirtildiği anlaşılmaktadır. Buna göre “*Okulda zaten öğretmenler ilgilenmiyor, her yıl öğretmeni değişiyor diye okula göndermiyorum*” maddesinin velilerin kız çocuklarını okula göndermeme sebeplerinden biri olmadığı söylenebilir.

19. maddeyi velilerin % 5,3 ile kabul ettikleri, % 7,4 ile kısmen kabul ettikleri ve % 87,2 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Bu madde de ($\bar{x}=2,81$) aritmetik ortalama ile hayır düzeyinde görüş belirtildiği görülmektedir. Buna göre “*Okul da öğretmenlerinden dayak yediği için okula göndermiyorum*” maddesinin velilerin kız çocuklarını okula göndermeme nedenlerinden biri olmadığı söylenebilir.

27. maddeyi velilerin % 7,4 ile kabul ettikleri, % 9,0 ile kısmen kabul ettikleri ve % 83,5 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Bu maddenin aritmetik ortalama dağılımına baktığımızda ($\bar{x}=2,76$) ile hayır düzeyinde görüş belirtildiği anlaşılmaktadır. Buna göre “*Öğretmenleriyle anlaşamaz diye okula göndermiyorum*” maddesinin velilerin kız çocuklarını okula göndermeme nedenlerinden biri olmadığı söylenebilir.

28. maddeyi velilerin % 12,2 ile kabul ettikleri, % 10,1 ile kısmen kabul ettikleri ve % 77,7 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Aritmetik ortalama dağılımına baktığımızda ($\bar{x}=2,65$) ile hayır düzeyinde görüş belirtildiği anlaşılmaktadır. Buna göre “*Okulda kayıt parası aldıkları için göndermiyorum*” maddesinin velilerin kız çocuklarını okula göndermeme sebeplerinden biri olmadığı söylenebilir.

29. maddeyi velilerin % 6,9 ile kabul ettikleri, % 3,7 ile kısmen kabul ettikleri ve % 89,4 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Aritmetik ortalama dağılımına baktığımızda ($\bar{x}=2,66$) ile hayır düzeyinde görüş belirtildiği anlaşılmaktadır. Buna göre “*Okulu ve öğretmenleri sevmediğimden dolayı okula göndermiyorum*” maddesinin velilerin kız çocuklarını okula göndermeme nedenlerinden biri olmadığı söylenebilir.

4.4. Okula Gitmeme Nedenlerinden Okula İlişkin Düşünce, Fikir, Önyargı, İnanç ve Tutumlara Dair Bulgular ve Yorumlar

Araştırmaya katılan kız çocuklarının okula gitmeme ve velilerin kız çocuklarını okula göndermeme nedenlerinden okula ilişkin düşünce, fikir, önyargı, inanç ve tutumlarına dair bulgular ve yorumlar aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

4.4.1. Kız Çocuklarının Okula İlişkin Düşünce, Fikir, Önyargı, İnanç ve Tutumları

Araştırmaya katılan kız çocuklarının okula gitmeme nedenlerinden okula ilişkin düşünce, fikir, önyargı, inanç ve tutumlarına dair bulgular Tablo 29’da verilmiştir.

Tablo 29: Kız Çocuklarının Okula Gitmeme Nedenlerinden Okula İlişkin Düşünce, Fikir, Önyargı, İnanç ve Tutumlar

M. No	Madde Yönergesi	Evet		Kısmen		Hayır		\bar{X}	ss
		f	%	f	%	f	%		
12	Okuyup ne yapacağım, evlenince kocam bana bakar diye okula gitmiyorum.	38	20,7	16	8,7	130	70,7	2,50	0,81
14	Benim aklım almaz, okumak erkek işi diye gitmiyorum.	16	8,7	16	8,7	152	82,6	2,73	0,60
15	Kızların okuması/okula gitmesi günahdır diye okula gitmiyorum.	24	13,0	26	14,1	134	72,8	2,59	0,70
16	Okuma yazmayı öğrendim bu kadarı bana yeter diye okula gitmiyorum.	46	25,0	28	15,2	110	59,8	2,34	0,85
22	Okul evimize uzak; kız başıma gidemem diye düşünüyorum.	38	20,7	26	14,1	120	65,2	2,44	0,81
28	Okuma-yazma dışında okulda öğrendiklerimizin hiçbir faydasını görmüyorum.	39	21,2	12	6,5	133	72,3	2,51	0,82
29	Öğretmenlere güvenmiyorum/inanmıyorum.	22	12,0	9	4,9	153	83,2	2,71	0,66
31	Okula başladıktan birkaç yıl sonra ailem okuldan alır diye gitmiyorum.	49	26,6	37	20,1	98	53,3	2,26	0,85
32	Okula gidersem çevredekiler ve akrabalarım beni kınar diye okula gitmiyorum.	64	34,8	40	21,7	80	43,5	2,08	0,88

Tablo 29 incelendiğinde, 12. maddeyi kız çocuklarının % 20,7 ile kabul ettiklerini, % 8,7 ile kısmen kabul ettikleri ve % 70,7 ile kabule etmedikleri görülmektedir. Bu görüş maddesinin aritmetik ortalama dağılımına baktığımızda ($\bar{x}=2,50$) ile hayır düzeyinde görüş belirtildiği anlaşılmaktadır. Buna göre “Okuyup ne yapacağım, evlenince kocam bana bakar diye okula gitmiyorum” maddesinin kız çocuklarının okula gitmeme nedenlerinden biri olmadığı söylenebilir.

14. maddeyi kız çocuklarının % 8,7 ile kabul ettikleri, % 8,7 ile kısmen kabul ettikleri ve % 82,6 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Bu madde de ($\bar{x}=2,73$) aritmetik ortalama ile hayır düzeyinde görüş belirtildiği görülmektedir. Buna göre “Benim aklım almaz, okumak erkek işi diye gitmiyorum” maddesinin kız çocuklarının okula gitmeme nedenlerinden biri olmadığı söylenebilir.

15. maddeyi kız çocuklarının % 13,0 ile kabul ettikleri, % 14,1 ile kısmen kabul ettikleri ve % 72,8 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Aritmetik ortalama dağılımına baktığımızda ($\bar{x}=2,59$) ile hayır düzeyinde görüş belirtildiği görülmektedir. Buna göre “Kızların okuması/okula gitmesi günahdır diye okula gitmiyorum” maddesinin kız çocuklarının okula gitmeme nedenlerinden biri olmadığı söylenebilir.

16. maddeyi kız çocuklarının % 25,0 ile kabul ettikleri, % 15,2 ile kısmen kabul ettikleri ve % 59,8 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Bu maddenin aritmetik ortalamasına baktığımızda ($\bar{x}=2,34$) ile hayıra yakın olmakla birlikte kısmen düzeyinde görüş belirtildiği görülmektedir. Buna göre “*Okuma yazmayı öğrendim bu kadarı bana yeter diye okula gitmiyorum*” maddesinin kız çocuklarının okula gitmeme sebeplerinden biri olmadığı söylenebilir.

22. maddeyi kız çocuklarının % 20,7 ile kabul ettikleri, % 14,1 ile kısmen kabul ettikleri ve % 65,2 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Bu maddenin aritmetik ortalamasına baktığımızda ($\bar{x}=2,44$) ile kısmen e yakın olmakla birlikte hayır düzeyinde görüş belirtildiği anlaşılmaktadır. Buna göre “*Okul evimize uzak; kız başıma gidemem diye düşünüyorum*” maddesinin kız çocuklarının okula gitmeme nedenlerinden biri olmadığı söylenebilir.

28. maddeyi kız çocuklarının % 21,2 ile kabul ettikleri, % 6,5 ile kısmen kabul ettikleri ve % 72,3 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Bu madde de ($\bar{x}=2,51$) aritmetik ortalama ile hayır düzeyinde görüş belirtildiği görülmektedir. Buna göre “*Okuma-yazma dışında okulda öğrendiklerimizin hiçbir faydasını görmüyorum*” maddesinin kız çocuklarının okula gitmeme nedenlerinden biri olmadığı söylenebilir.

29. maddeyi kız çocuklarının % 12,0 ile kabul ettikleri, % 4,9 ile kısmen kabul ettikleri ve % 83,2 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Bu maddesinin aritmetik ortalama dağılımına baktığımızda ($\bar{x}=2,71$) ile hayır düzeyinde görüş belirtildiği görülmektedir. Buna göre “*Öğretmenlere güvenmiyorum/inanmıyorum*” maddesinin kız çocuklarının okula gitmeme nedenlerinden biri olmadığı söylenebilir.

31. maddeyi kız çocuklarının % 26,6 ile kabul ettikleri, % 20,1 ile kısmen kabul ettikleri ve % 53,3 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Bu maddenin aritmetik ortalama dağılımına baktığımızda ($\bar{x}=2,26$) ile kısmen katılma düzeyinde görüş belirtildiği anlaşılmaktadır. Buna göre “*Okula başladıktan birkaç yıl sonra ailem okuldan alır diye gitmiyorum*” maddesinin kız çocuklarının okula gitmeme nedenlerinden biri olmadığı söyleyebilir.

32. maddeyi kız çocuklarının % 34,8 ile kabul ettikleri, % 21,7 ile kısmen kabul ettikleri ve % 43,5 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Bu maddenin aritmetik ortalama dağılımına baktığımızda ($\bar{x}=2,08$) ile kısmen katılma düzeyinde görüş belirtildiği anlaşılmaktadır. Buna göre “*Okula gidersem çevredekiler ve akrabalarım beni kınar diye okula gitmiyorum*” maddesinin kız çocuklarının okula gitmeme nedenlerinden biri olmadığı söylenebilir.

4.4.2. Velilerin Okula İlişkin Düşünce, Fikir, Önyargı, İnanç ve Tutumları

Araştırmaya katılan velilerin kız çocuklarını okula göndermeme nedenlerinden okula ilişkin düşünce, fikir, önyargı, inanç ve tutumlarına dair bulgular Tablo 30’da verilmiştir.

Tablo 30: Velilerin Kız Çocuklarını Okula Göndermeme Nedenlerinden Okula İlişkin Düşünce, Fikir, Önyargı, İnanç ve Tutumlar

M. No	Madde Yönergesi	Evet		Kısmen		Hayır		\bar{x}	ss
		f	%	f	%	f	%		
8	Kız çocuklarının okumasını gereksiz buluyorum.	58	30,9	35	18,6	95	50,5	2,19	0,88
12	Okuma-yazma öğrendi; bu kadarını yeterli buluyorum.	86	45,7	33	17,6	69	36,7	1,90	0,90
13	Okudu okuyacağı kadar daha fazla okumasına gerek yok diye düşünüyorum.	79	42,0	25	13,3	84	44,7	2,02	0,93
18	Kızların okumasının dinimizce günah olduğunu düşünerek okula göndermiyorum.	39	20,7	27	14,4	122	64,9	2,44	0,81
20	Ben okula gitmesine izin verdim diyelim; büyüklerimiz müsaade etmezler diye göndermiyorum.	37	19,7	44	23,4	107	56,9	2,37	0,79
22	Okuduktan sonra bizi ve yaşadığı koşulları beğenmez diye okula göndermiyorum.	17	9,0	30	16,0	141	75,0	2,65	0,63
23	Okulda yanlış arkadaşlıklar kurar diye okula göndermiyorum.	45	23,9	33	17,6	110	58,5	2,34	0,84
24	Okulda erkeklerle yaklaşır diye okula göndermiyorum.	47	25,0	29	15,4	112	59,6	2,34	0,85
25	Okulda zararlı alışkanlıklar edinir diye okula göndermiyorum.	41	21,8	31	16,5	116	61,7	2,39	0,82

Tablo 30 incelendiğinde, 8. maddeyi velilerin % 30,9 ile kabul ettiklerini, % 18,6 ile kısmen kabul ettikleri ve % 50,5 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Aritmetik ortalama dağılımına baktığımızda ($\bar{x}=2,19$) ile kısmen katılma düzeyinde görüş belirtildiği anlaşılmaktadır. Buna göre “*Kız çocuklarının okumasını gereksiz buluyorum*” maddesinin velilerin kız çocuklarını okula göndermeme nedenlerinden biri olmadığı söylenebilir.

12. maddeyi velilerin % 45,7 ile kabul ettikleri, % 17,6 ile kısmen kabul ettikleri ve % 36,7’inin ise kabul etmedikleri görülmektedir. Bu maddesinin aritmetik ortalama dağılımına baktığımızda ($\bar{x}=1,90$) ile kısmen katılma düzeyinde görüş belirtildiği anlaşılmaktadır. Buna göre “*Okuma-yazma öğrendi; bu kadarını yeterli buluyorum*” maddesinin velilerin kız çocuklarını okula göndermeme nedenlerinden biri olduğu söylenebilir

13. maddeyi velilerin % 42,0 ile kabul ettiklerini, % 13,3 ile kısmen kabul ettikleri ve % 44,7 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Bu maddeye ($\bar{x}=2,02$) aritmetik ortalaması ile kısmen katılma düzeyinde görüş belirtildiği anlaşılmaktadır. Buna göre “*Okudu okuyacağı kadar daha fazla okumasına gerek yok diye düşünüyorum*” maddesinin velilerin kız çocuklarını okula göndermeme nedenlerinden biri olmadığı söylenebilir.

18. maddeyi velilerin % 20,7 ile kabul ettikleri, % 14,4 ile kısmen kabul ettikleri ve % 64,9 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Aritmetik ortalama dağılımına baktığımızda ($\bar{x}=2,44$) ile hayır düzeyinde görüş belirtildiği anlaşılmaktadır. Buna göre “*Kızların okumasının dinimizce günah olduğunu düşünerek okula göndermiyorum*” maddesinin velilerin kız çocuklarını okula göndermeme nedenlerinden biri olmadığı söylenebilir.

20. maddeyi velilerin % 19,7 ile kabul ettikleri, % 23,4 ile kısmen kabul ettikleri ve % 56,9 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Bu maddenin aritmetik ortalama dağılımına baktığımızda ($\bar{x}=2,37$) ile kısmen katılma düzeyine yakın olmakla birlikte, hayır düzeyinde görüş belirtildiği anlaşılmaktadır. Buna göre “*Ben okula gitmesine izin verdim diyelim; büyüklerimiz müsaade etmezler diye göndermiyorum*” maddesinin velilerin kız çocuklarını okula göndermeme nedenlerinden biri olmadığı söylenebilir.

22. maddeyi velilerin % 9,0 ile kabul ettikleri, % 16,0 ile kısmen kabul ettikleri ve % 75,0 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Aritmetik ortalama dağılımına baktığımızda ($\bar{x}=2,65$) ile hayır düzeyinde görüş belirtildiği anlaşılmaktadır. Buna göre “*Okuduktan sonra bizi ve yaşadığı koşulları beğenmez diye okula göndermiyorum*” maddesinin velilerin kız çocuklarını okula göndermeme nedenlerinden biri olmadığı söylenebilir.

23. maddeyi velilerin % 23,9 ile kabul ettikleri, % 17,6 ile kısmen kabul ettikleri ve % 58,5 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Bu maddenin aritmetik ortalama dağılımına baktığımızda ($\bar{x}=2,34$) ile hayıra yakın olmakla birlikte kısmen katılma düzeyinde görüş belirtildiği anlaşılmaktadır. Buna göre “*Okulda yanlış arkadaşlıklar kurar diye okula göndermiyorum*” maddesinin velilerin kız çocuklarını okula göndermeme nedenlerinden biri olmadığı söylenebilir.

24. maddeyi velilerin % 25,0 ile kabul ettikleri, % 15,4 ile kısmen kabul ettikleri ve % 59,6 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Aritmetik ortalama dağılımına baktığımızda ($\bar{x}=2,34$) ile hayıra yakın olmakla birlikte kısmen katılma düzeyinde görüş belirtildiği anlaşılmaktadır. Buna göre “*Okulda erkeklerle yakınlaşır diye okula göndermiyorum*” maddesinin velilerin kız çocuklarını okula göndermeme nedenlerinden biri olmadığı söylenebilir.

25. maddeyi velilerin % 21,8 ile kabul ettikleri, % 16,5 ile kısmen kabul ettikleri ve % 61,7 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Aritmetik ortalama dağılımına baktığımızda ($\bar{x}=2,39$) ile kısmen katılma düzeyinde yakın olmakla birlikte hayır düzeyinde görüş belirtildiği anlaşılmaktadır. Buna göre “*Okulda zararlı alışkanlıklar edinir diye okula göndermiyorum*” maddesinin velilerin kız çocuklarını okula göndermeme nedenlerinden biri olmadığı söylenebilir.

4.5. M.E.B Çalışmalarına, Projelere ve Haydi Kızlar Okula Kampanyasına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmaya katılan kız çocuklarının ve velilerin M.E.B çalışmalarına, projelere ve haydi kızlar okula kampanyasına ilişkin görüşlerine dair bulgular ve yorumlar aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

4.5.1. Kız Çocuklarının M.E.B Çalışmalarına, Projelere ve Haydi Kızlar Okula Kampanyasına İlişkin Görüşleri

Araştırmaya katılan kız çocuklarının M.E.B çalışmalarına, projelere ve haydi kızlar okula kampanyasına ilişkin görüşlerine dair bulgular Tablo 31’de verilmiştir.

Tablo 31: Kız Çocuklarının M.E.B Çalışmalarına, Projelere ve Haydi Kızlar Okula Kampanyasına İlişkin Görüşlerine Dair Bulgular

M. No	Madde Yönergesi	Evet		Kısmen		Hayır		\bar{X}	ss
		f	%	f	%	f	%		
35	Ders kitaplarının bedava dağıtıldığından haberiniz var mı?	118	64,1	26	14,1	40	21,7	1,57	0,82
36	Okula gitmediğin için aileni suçluyor musun?	67	36,4	44	23,9	73	39,7	2,03	0,87
37	Kız çocuklarının okuması için yapılan çalışmalardan haberiniz var mı?	86	46,7	43	23,4	55	29,9	1,83	0,86
38	Okula gitmeniz karşılığında devletin ailenize verdiği paradan haberiniz var mı?	70	38,0	27	14,7	87	47,3	2,09	0,92
39	Şimdi okula gitmek ister misiniz?	104	56,5	22	12,0	58	31,5	1,75	0,90

Tablo 31 incelediğinde, 35. maddeyi kız çocuklarının % 64,1 ile kabul ettiklerini, % 14,1 ile kısmen kabul ettikleri ve % 21,7 ile kabule etmedikleri görülmektedir. Bu maddesinin aritmetik ortalama dağılımına baktığımızda ($\bar{x}=1,57$) ile evet katılma düzeyinde görüş belirtildiği anlaşılmaktadır. Bu durum, kız çocuklarının ders kitaplarının bedava dağıtıldığından haberdar olduklarını gösterebilmektedir.

36. maddeyi kız çocuklarının % 34,8 ile kabul ettikleri, % 21,7 ile kısmen kabul ettikleri ve % 43,5 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Bu maddenin aritmetik ortalama dağılımına baktığımızda ($\bar{x}=2,08$) ile kısmen katılma düzeyinde görüş belirtildiği anlaşılmaktadır. Buna göre okula gitmeyen kız çocukları ailelerini suçlamadıkları söylenebilir.

37. maddeyi incelediğimizde kız çocuklarının % 46,7 ile kabul ettikleri, % 23,4 ile kısmen kabul ettikleri ve % 29,9 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Aritmetik ortalama dağılımına baktığımızda ($\bar{x}=1,83$) ile kısmen katılma düzeyinde görüş belirtildiği anlaşılmaktadır. Buna göre kız çocuklarının, okula gitmeyen kız çocukları için yapılan projelerden, kampanyalardan haberdar oldukları söylenebilir.

38. maddeyi kız çocuklarının % 38,0 ile kabul ettikleri, % 14,7 ile kısmen kabul ettikleri ve % 47,3 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Bu maddenin aritmetik ortalama dağılımına baktığımızda ($\bar{x}=2,09$) ile kısmen katılma düzeyinde görüş belirtildiği anlaşılmaktadır. Buna göre kız çocuklarının devlet tarafından verilen paradan kısmen haberdar olmadıkları söylenebilir.

39. maddeyi kız çocuklarının % 56,5 ile kabul ettikleri, % 12,0 ile kısmen kabul ettikleri ve % 31,5 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Aritmetik ortalama dağılımına baktığımızda ($\bar{x}=1,75$) ile evet e yakın olmayla birlikte kısmen katılma düzeyinde görüş belirtildiği anlaşılmaktadır. Buna göre bazı kız çocuklarının okula gitmek istediği görülmektedir.

4.5.2. Velilerin M.E.B Çalışmalarına, Projelere ve Haydi Kızlar Okula Kampanyasına İlişkin Görüşleri

Araştırmaya katılan velilerin M.E.B çalışmalarına, projelere ve haydi kızlar okula kampanyasına ilişkin görüşlerine dair bulgular Tablo 32’de verilmiştir.

Tablo 32: Velilerin M.E.B Çalışmalarına, Projelere ve Haydi Kızlar Okula Kampanyasına İlişkin Görüşlerine Dair Bulgular

M. No	Madde Yönergesi	Evet		Kısmen		Hayır		\bar{X}	ss
		f	%	f	%	f	%		
30	Sizce okula erkek çocuğunu gönderen veli kız çocuğunu da göndermeli mi?	85	45,2	40	21,3	63	33,5	1,88	0,88
32	Ders kitaplarının ücretsiz dağıtıldığından haberiniz var mı?	146	77,7	14	7,4	28	14,4	1,37	0,73
33	Kız çocuklarının okula gitmesi için yapılan kampanyalardan haberiniz var mı?	68	36,2	60	31,9	60	31,9	1,95	0,82
34	Devletin kız çocuklarının okula gitmesi için verdiği teşvik parasını yeterli buluyor musunuz?	42	22,3	57	30,3	89	47,3	2,25	0,79
35	Sınıfların karma olmaması durumunda (sadece kızların olduğu bir sınıfta) çocuğunuzu okula gönderir misiniz?	59	31,4	64	34,0	65	34,6	2,03	0,81
36	Kız çocuğunun okula gitmesi için yapılan çalışmaları yeterli buluyor musunuz?	52	22,7	65	34,6	71	37,8	2,10	0,80
37	Okul masraflarının hepsini devletin karşılaması durumunda kızınızı okula gönderir misiniz?	107	56,9	34	18,1	47	25,0	1,68	0,84

Tablo 32 incelendiğinde, 30. maddeyi velilerin % 45,2 ile kabul ettikleri, % 21,3 ile kısmen kabul ettikleri ve % 33,5 inin ise kabul etmedikleri görülmektedir. Bu maddesinin aritmetik ortalama dağılımına baktığımızda ($\bar{x}=1,88$) ile kısmen katılma düzeyinde görüş belirtildiği anlaşılmaktadır. Bu durum velilerin kız ile erkek çocukları arasında ayırım yaptığını gösterebilmektedir.

32. maddeyi velilerin % 77,7 ile kabul ettikleri, % 7,4 ile kısmen kabul ettikleri ve % 14,4 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Aritmetik ortalama dağılımına baktığımızda ($\bar{x}=1,37$) ile evet düzeyinde görüş belirtildiği anlaşılmaktadır. Velilerin ders kitaplarının ücretsiz dağıtıldığından haberdar oldukları görülmektedir.

33. maddeyi velilerin % 36,2 ile kabul ettikleri, % 31,9 ile kısmen kabul ettikleri ve % 31,9 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Bu maddesinin aritmetik ortalama dağılımına baktığımızda ($\bar{x}=1,95$) ile kısmen katılma düzeyinde görüş belirtildiği anlaşılmaktadır. Bu durum bize yapılan kampanyalarının hedeflenen düzeye ulaştığını göstermektedir.

34. maddeyi velilerin % 22,3 ile kabul ettikleri, % 30,3 ile kısmen kabul ettikleri ve % 47,3 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Aritmetik ortalama dağılımına baktığımızda ($\bar{x}=2,25$) ile kısmen katılma düzeyinde görüş belirtildiği anlaşılmaktadır. Bu maddenin velilerin kız çocuklarını okula göndermemelerini etkileyen bir sebep olduğu söylenebilir.

35. maddeyi velilerin % 31,4 ile kabul ettiklerini, % 34,0 ile kısmen kabul ettikleri ve % 34,6 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Bu maddesinin aritmetik ortalama dağılımına baktığımızda ($\bar{x}=2,03$) ile kısmen katılma düzeyinde görüş belirtildiği anlaşılmaktadır. Buna göre “*Sınıfların karma olmaması durumunda çocuğunuzu okula gönderir misiniz*” maddesinin velilerin kız çocuklarını okula göndermeme nedenlerinden biri olmadığı söylenebilir.

36. madde de kız çocuklarının okula gitmesi için yapılan çalışmaları yeterli bulma düzeyini velilerin % 22,7 ile kabul ettikleri, % 34,6 ile kısmen kabul ettikleri ve % 37,8 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Bu maddesinin aritmetik ortalama dağılımına baktığımızda ($\bar{x}=2,10$) ile kısmen katılma düzeyinde görüş belirtildiği anlaşılmaktadır. Bu durum bize yapılan çalışmaların veliler tarafından istenilen düzeyde olmadığını göstermektedir.

37. madde olan okul masraflarının hepsinin devlet tarafından karşılanması durumunda velilerin kız çocuklarını okula göndermeyi % 56,9 ile kabul ettikleri, % 18,1 ile kısmen kabul ettikleri ve % 25,0 ile kabul etmedikleri görülmektedir. Bu maddesinin aritmetik ortalama dağılımına baktığımızda ($\bar{x}=1,68$) ile evet düzeyinde görüş belirtildiği anlaşılmaktadır. Buna göre okul masraflarının hepsinin devlet tarafından karşılanması velilerin kız çocuklarını okula göndermeleri açısından teşvik edici bir unsur olduğunu söyleyebiliriz.

4.6. Kız Çocukların Okula Gitmeme Durumlarına İlişkin Görüşlerin Baba-Anne-Kız Çocuğu Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılması

Araştırmaya katılan kız çocukların okula gitmeme durumlarına ilişkin görüşlerin baba-anne-kız çocuğu eğitim durumuna göre karşılaştırılmasına ilişkin bulgular ve yorumlar aşağıda tablolar halinde verilmiştir.

4.6.1. Kız Çocuklarının Baba Eğitim Durumuna Göre Okula Gönderilmeme Nedenlerin Karşılaştırılması.

Araştırmaya katılan kız çocukların okula gitmeme durumlarına ilişkin görüşlerin baba eğitim durumuna göre karşılaştırılmasına ilişkin bulgular Tablo 33'de verilmiştir.

Tablo 33: Kız Çocuklarının Baba Eğitim Durumuna Göre Okula Gönderilmeme Nedenlerin Karşılaştırılması.

M. No	Okuryazar değil						İlkokul mezunu						Ortaokul ve üstü mezunu						X ²	p
	Evet		Kısmen		Hayır		Evet		Kısmen		Hayır		Evet		Kısmen		Hayır			
	f	%	f	%	f	%	f	%	F	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
8	36	67,9	3	5,7	14	26,4	65	67,7	9	9,4	22	22,9	12	34,3	7	20,0	16	45,7	14,359	0,006*
11	32	60,4	3	5,7	18	34,0	46	47,9	24	25,0	26	27,1	10	28,6	8	22,9	17	48,6	15,095	0,005*
12	16	30,2	2	3,8	35	66,0	17	17,7	13	13,5	66	68,8	5	14,3	1	2,9	29	82,9	9,812	0,044*
13	9	17,0	2	3,8	42	79,2	5	5,2	11	11,5	80	83,3	1	2,9	3	8,6	31	88,6	9,833	0,043*
19	14	26,4	3	5,7	36	67,9	5	5,2	14	14,6	77	80,2	2	5,7	6	17,1	27	77,1	18,290	0,001*
25	11	20,8	2	3,8	40	75,5	13	13,5	14	14,6	69	71,9	0	0	6	17,1	29	82,9	11,724	0,020*
36	22	41,5	7	13,2	24	45,3	39	40,6	26	27,1	31	32,3	6	17,1	11	31,4	18	51,4	11,143	0,025*

*p < 0,05

** Velilerin eğitim durumlarının birleştirilmesinin nedeni x² testinin uygulanması sırasında frekansları dengelemektir.

Tablo 33 incelendiğinde, 8, 11, 12, 13, 19, 25, 36. maddelerde görüş bildiren kız çocuklarının baba eğitim düzeyleri değişkenine ilişkin görüşlerine yönelik yapılan x² testi sonucunda 0.05 düzeyinde anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir.

Tablo 33 incelendiğinde 8. madde de “babam okula göndermediği için okula gidemiyorum” kız çocuklarının baba eğitim düzeyi değişkeni açısından görüşler arası anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir (x²=14,359; p < 0,05). Kız çocuklarının babası okuryazar olmayanların % 67,9’u ve ilkokul mezunu olanların % 67,7’si bu görüş maddesini kabul ederlerken; babası ortaokul ve üstü mezunu olan kız çocuklarının sadece % 34,3’ü, kabul etmişlerdir. Bu sonuçlara dayalı olarak; baba eğitim düzeyi yükseldikçe kız çocuklarını okula göndermeme oranı azalmakta olduğu ve yine baba eğitim düzeyi düştükçe kız çocuklarını okula göndermeme oranının arttığı söylenebilir.

11. madde de “maddi imkânsızlıklardan dolayı okula gidemiyorum” kız çocuklarının baba eğitim düzeyi değişkeni açısından görüşler arası anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir (x²=15,095; p < 0,05). Kız çocuklarının babası okuryazar olmayanların % 60,4’ü ve ilkokul mezunu olanların % 47,9’u bu görüş maddesini kabul ederlerken; babası ortaokul ve üstü mezunu olan kız çocuklarının sadece % 28,6’sı, kabul etmişlerdir. Bu

sonuçlara dayalı olarak; velinin eğitim düzeyinin yükselmesiyle maddi imkânsızlıklardan dolayı kız çocuğunu okula göndermeme nedeninin azaldığı söylenebilir.

12. madde de “okuyup ne yapacağım, evlenince kocam bana bakar diye okula gitmiyorum” kız çocuklarının baba eğitim düzeyi değişkeni açısından görüşler arası anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir ($x^2=9,812$; $p < 0,05$). Kız çocuklarının babası okuryazar olmayanların % 30,2’si ve ilkokul mezunu olanların 17,7’si bu görüş maddesini kabul ederlerken; babası ortaokul ve üstü mezunu olan kız çocuklarının sadece % 14,3’ü, kabul etmişlerdir. Bu sonuçlara dayalı olarak; baba eğitim düzeyi yükseldikçe kız çocuklarının “okuyup ne yapacağım, evlenince kocam bana bakar” diye okula gitmeme nedeninin azaldığı söylenebilir. Buna göre babanın eğitim düzeyinin yükselmesi, çocuklarının da hayata bakış açılarını ve hayattan beklentilerini değiştirebilmektedir.

13. madde de “okulda kendime yakın arkadaş bulamadığım için gitmiyorum” kız çocuklarının baba eğitim düzeyi değişkeni açısından görüşler arası anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir ($x^2=9,833$; $p < 0,05$). Kız çocuklarının babası okuryazar olmayanların % 17,0’si ve ilkokul mezunu olanların % 5,2’si bu görüş maddesini kabul ederlerken; babası ortaokul ve üstü mezunu olan kız çocuklarının sadece % 2,9’u, kabul etmişlerdir. Bu sonuçlara dayalı olarak; baba eğitim düzeyi yükseldikçe kız çocuklarının okulda kendisine yakın arkadaş bulamadığı için okula gitmeme nedeninin azaldığı söylenebilir.

19. madde de “annemin okula gitmemesinden dolayı okula gitmiyorum” kız çocuklarının baba eğitim düzeyi değişkeni açısından görüşler arası anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir ($x^2=18,290$; $p < 0,05$). Kız çocuklarının babası okuryazar olmayanların % 26,4’ü ve ilkokul mezunu olanların % 5,2’si bu görüş maddesini kabul ederlerken; babası ortaokul ve üstü mezunu olan kız çocuklarının sadece % 5,7’si, kabul etmişlerdir. Bu sonuçlara dayalı olarak; velinin okuryazar olmasıyla kız çocuklarının annesinin okula gitmemesinden dolayı okula gitmeme nedeninin azaldığı söylenebilir.

25. madde de “çeyiz yaptığım için okula gitmiyorum” kız çocuklarının baba eğitim düzeyi değişkeni açısından görüşler arası anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir ($x^2=11,724$; $p < 0,05$). Kız çocuklarının babası okuryazar olmayanların % 20,8’i ve ilkokul mezunu olanların % 13,5’i bu görüş maddesini kabul ederlerken; babası ortaokul ve üstü mezunu olan kız çocuklarının sadece % 17,1’i, kabul etmişlerdir. Bu sonuçlara dayalı olarak; velinin eğitim düzeyinin yükselmesiyle çeyiz yapmasından dolayı kız çocuğunu okula göndermeme nedeninin azaldığı söylenebilir.

36. madde de “okula gitmediğim için aileni suçluyor musun” kız çocuklarının baba eğitim düzeyi değişkeni açısından görüşler arası anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir

($x^2=11,143$; $p < 0,05$). Kız çocuklarının babası okuryazar olmayanların % 41,5'i ve ilkokul mezunu olanların % 40,6'sı bu görüş maddesini kabul ederlerken; babası ortaokul ve üstü mezunu olan kız çocuklarının sadece % 17,1'i, kabul etmişlerdir. Bu sonuçlara dayalı olarak; baba eğitim düzeyi yükseldikçe kız çocuklarının okula gitmediği için ailesini suçlama oranını azımsanmayacak ölçüde azaldığı söylenebilir.

4.6.2. Kız Çocuklarının Anne Eğitim Durumuna Göre Okula Gönderilmeme Nedenlerin Karşılaştırılması.

Araştırmaya katılan kız çocukların okula gitmeme durumlarına ilişkin görüşlerin anne eğitim durumuna göre karşılaştırılmasına ilişkin bulgular Tablo 34'de verilmiştir.

Tablo 34: Anne Eğitim Durumuna Göre Okula Gönderilmeme Nedenlerin Karşılaştırılması.

M. No	Okuryazar değil						Okuryazar						X ²	p
	Evet		Kısmen		Hayır		Evet		Kısmen		Hayır			
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
8	84	68,9	9	7,4	29	23,8	29	46,8	10	16,1	23	37,1	8,896	0,012*
16	31	25,4	24	19,7	67	54,9	15	24,2	4	6,5	43	69,4	6,179	0,046*
20	70	57,4	19	15,6	33	27,0	21	33,9	15	24,2	26	41,9	9,087	0,011*
24	17	13,9	4	3,3	101	82,8	6	9,7	16	25,8	40	64,5	21,580	0,000*
27	16	13,1	10	8,2	96	78,7	2	3,2	11	17,7	49	79,0	7,392	0,025*
36	51	41,8	30	24,6	41	33,6	16	25,8	14	22,6	32	51,6	6,318	0,042*

* $p < 0,05$

** Annenin eğitim durumlarının birleştirilmesinin nedeni x^2 testinin uygulanması sırasında frekansları dengelemektir.

Tablo 34 incelendiğinde 8. madde de “babam okula göndermediği için okula gidemiyorum” kız çocuklarının anne eğitim düzeyi değişkeni açısından görüşler arası anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir ($x^2=8,896$; $p < 0,05$). Kız çocuklarının annesi okuryazar olmayanların % 68,9'u bu görüş maddesini kabul ederlerken; annesi okuryazar olan kız çocuklarının sadece % 46,8'i, kabul etmişlerdir. Bu sonuçlara dayalı olarak; anne eğitim düzeyi yükseldikçe kız çocuklarını okula göndermeme oranı azalmakta olduğu ve yine anne eğitim düzeyi düştükçe kız çocuklarını okula göndermeme oranının arttığı söylenebilir.

16. madde de “okuma yazmayı öğrendim; bu kadarı bana yeter diye okula gitmiyorum” kız çocuklarının anne eğitim düzeyi değişkeni açısından görüşler arası anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir ($x^2=6,179$; $p < 0,05$). Kız çocuklarının annesi okuryazar olmayanların % 25,4'ü bu görüş maddesini kabul ederlerken; annesi okuryazar olan kız çocuklarının sadece % 24,2'si, kabul etmişlerdir. Bu sonuçlara dayalı olarak; annenin eğitim

düzeyinin yükselmesiyle okuma-yazmayı öğrenmesinden dolayı kız çocuğunu okula göndermeme nedeninin azaldığı söylenebilir.

20. madde de “okula gitmem için beni destekleyen kimse olmadığından okula gidemiyorum” kız çocuklarının anne eğitim düzeyi değişkeni açısından görüşler arası anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir ($x^2=9,087$; $p < 0,05$). Kız çocuklarının annesi okuryazar olmayanların % 57,4’ü bu görüş maddesini kabul ederlerken; annesi okuryazar olan kız çocuklarının sadece % 33,9’u kabul etmişlerdir. Bu sonuçlara dayalı olarak; annenin eğitim düzeyinin yükselmesiyle kız çocuğunu okula gitmesi için desteklediği söylenebilir.

24. madde de “dersler zor olduğu için okula devam etmek istemiyorum” kız çocuklarının anne eğitim düzeyi değişkeni açısından görüşler arası anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir ($x^2=21,580$; $p < 0,05$). Kız çocuklarının annesi okuryazar olmayanların % 13,9’u bu görüş maddeyi kabul ederlerken; annesi okuryazar olan kız çocuklarının sadece % 9,7’si, kabul etmişlerdir. Bu sonuçlara dayalı olarak; annenin eğitim düzeyinin yükselmesiyle derslerin zor olmasından dolayı kız çocuklarının okula gitmeme nedeninin azaldığı söylenebilir.

27. madde de “öğretmenin söylediklerini anlamıyorum; bu nedenle okula gitmiyorum” kız çocuklarının anne eğitim düzeyi değişkeni açısından görüşler arası anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir ($x^2=21,580$; $p < 0,05$). Kız çocuklarının annesi okuryazar olmayanların % 13,1’i bu görüş maddesini kabul ederlerken; annesi okuryazar olan kız çocuklarının sadece % 3,2’si, kabul etmişlerdir. Bu sonuçlara dayalı olarak; annenin eğitim düzeyinin yükselmesiyle derslerin zor olmasından dolayı kız çocuklarının okula gitmeme nedeninin azaldığı söyleyebilir.

36. madde de “Okula gitmediğin için aileni suçluyor musun” kız çocuklarının anne eğitim düzeyi değişkeni açısından görüşler arası anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir ($x^2=6,318$; $p < 0,05$). Kız çocuklarının annesi okuryazar olmayanların % 41,8’i bu görüş maddesini kabul ederlerken; annesi okuryazar olan kız çocuklarının sadece % 25,8’i, kabul etmişlerdir. Bu sonuçlara dayalı olarak; anne eğitim düzeyi yükseldikçe kız çocuklarının okula gitmediği için ailesini suçlama oranının azımsanmayacak ölçüde azaldığı söylenebilir.

4.6.3. Kız Çocuklarının Eğitim Durumuna Göre Okula Gönderilmeme Nedenlerin Karşılaştırılması.

Araştırmaya katılan kız çocukların eğitim durumuna göre okula gitmeme nedenlerinin karşılaştırılmasına ilişkin bulgular Tablo 35’de verilmiştir.

Tablo 35 incelendiğinde, 11. madde de “maddi imkânsızlıklardan dolayı okula gidemiyorum” kız çocuklarının eğitim düzeyi değişkeni açısından görüşler arası anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir ($x^2=14,354$; $p < 0,05$). Okula hiç gitmeyen kız çocuklarının % 39,6’sı ve ilkokul terklerin % 48,6’sı bu görüş maddesini kabul etmezlerken, ilkokul mezunu olanların % 23,9’u ve ortaokul terklerin % 24,5’i bu görüş maddesini kabul etmemişlerdir. Bu sonuçlara dayalı olarak; eğitim düzeyi arttıkça kız çocuklarının maddi imkânsızlıklar nedeniyle okula gidememe oranının arttığı söylenebilir.

12. madde de “okuyup ne yapacağım, evlenince kocam bana bakar diye okula gitmiyorum” kız çocuklarının eğitim düzeyi değişkeni açısından görüşler arası anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir ($x^2=12,668$; $p < 0,05$). Okula hiç gitmeyen kız çocuklarının % 14,6’sı, ilkokul terklerin % 32,4 ü, bu görüş maddesini kabul ederlerken; ilkokul mezunu olanların % 21,7’si ve ortaokul terklerin % 17,0’si bu görüş maddesini kabul etmişlerdir. Bu sonuçlara dayalı olarak; kız çocuklarının eğitim durumunun yükselmesiyle “okuyup ne yapacağım, evlenince kocam bana bakar” diye okula gitmeme nedeninin azaldığı söylenebilir.

13. madde de “okulda kendime yakın arkadaş bulamadığım için gitmiyorum” kız çocuklarının eğitim düzeyi değişkeni açısından görüşler arası anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir ($x^2=15,884$; $p < 0,05$). Okula hiç gitmeyen kız çocuklarının % 4,2’si, ilkokul terklerin % 21,6’sı ve ilkokul mezunu olanların % 10,9’u bu görüş maddesini kabul ederlerken; ortaokul terklerin hiçbiri bu görüş maddesini kabul etmemişlerdir. Bu sonuçlara dayalı olarak; kız çocuklarının eğitim durumunun yükselmesiyle “okulda kendime yakın arkadaş bulamadığım için” okula gitmeme nedeninin azaldığı söylenebilir.

14. madde de “benim aklım almaz, okumak erkek işi diye gitmiyorum” kız çocuklarının eğitim düzeyi değişkeni açısından görüşler arası anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir ($x^2=24,182$; $p < 0,05$). Okula hiç gitmeyen kız çocuklarının % 85,4’ü, ilkokul terklerin % 64,9’u ve ilkokul mezunu olanların % 82,6’sı bu görüş maddesini kabul etmezlerken; ortaokul terklerin % 92,5’i bu görüş maddesini kabul etmemişlerdir. Bu sonuçlara dayalı olarak; kız çocuklarının eğitim durumunun yükselmesiyle “benim aklım almaz, okumak erkek işi” diye okula gitmeme nedeninin azaldığı söylenebilir.

21. madde de “arkadaşlarımın okula gitmemesinden dolayı okula gitmek istemiyorum” kız çocuklarının eğitim düzeyi değişkeni açısından görüşler arası anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir ($x^2=15,326$; $p < 0,05$). Okula hiç gitmeyen kız çocuklarının % 6,3’ü, ilkokul terklerin % 10,8’i bu görüş maddesini kısmen kabul ederlerken; ilkokul mezunu olanların % 23,9’u, ortaokul terklerin % 28,3’ü bu görüş maddesini kısmen kabul etmişlerdir. Bu

sonuçlara dayalı olarak; kız çocuklarının eğitim durumunun yükselmesiyle arkadaşlarının okula gitmemesinden dolayı okula gitmek istememe oranının arttığı söylenebilir.

22. madde de “okul evimize uzak; kız başıma gidemem diye düşünüyorum” kız çocuklarının eğitim düzeyi değişkeni açısından görüşler arası anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir ($\chi^2=20,896$; $p < 0,05$). Okula hiç gitmeyen kız çocuklarının % 85,4’ü, ilkokul terklerin % 45,9’u ve ilkokul mezunu olanların % 56,5’i bu görüş maddesini kabul etmezlerken; ortaokul terklerin % 67,9’u bu görüş maddesini kabul etmemişlerdir. Bu sonuçlara dayalı olarak; kız çocuklarının eğitim durumunun yükselmesiyle “okul evimize uzak; kız başıma gidemem diye düşünüyorum” diye okula gitmeme nedeninin arttığı söylenebilir.

23. madde de “büyüdüğüm için ailem okula göndermiyor” kız çocuklarının eğitim düzeyi değişkeni açısından görüşler arası anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir ($\chi^2=24,720$; $p < 0,05$). Okula hiç gitmeyen kız çocuklarının % 4,2’si, ilkokul terklerin % 2,7’si bu görüş maddesini kısmen kabul ederlerken; ilkokul mezunu olanların % 15,2’si, ortaokul terklerin % 30,2’si bu görüş maddesini kısmen kabul etmişlerdir. Bu sonuçlara dayalı olarak; kız çocuklarının eğitim durumunun yükselmesiyle büyüdüğü için ailesinin okula göndermeme oranının arttığı söylenebilir.

31. madde de “okula başladıktan birkaç yıl sonra ailem okuldan alır diye gitmiyorum” kız çocuklarının eğitim düzeyi değişkeni açısından görüşler arası anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir ($\chi^2=13,751$; $p < 0,05$). Okula hiç gitmeyen kız çocuklarının % 18,8’i, ilkokul terklerin % 2,7’si bu görüş maddesini kısmen kabul ederlerken; ilkokul mezunu olanların % 21,7’si, ortaokul terklerin % 32,1’i bu görüş maddesini kısmen kabul etmişlerdir. Bu sonuçlara dayalı olarak; kız çocuklarının eğitim durumunun yükselmesiyle “okula başladıktan birkaç yıl sonra ailem okuldan alır” diye okula gitmeme oranının arttığı söylenebilir.

32. madde de “okula gidersem çevredekiler ve akrabalarım beni kınar diye okula gitmiyorum” kız çocuklarının eğitim düzeyi değişkeni açısından görüşler arası anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir ($\chi^2=20,115$; $p < 0,05$). Okula hiç gitmeyen kız çocuklarının % 64,6’sı, ilkokul terklerin % 37,8’si bu görüş maddesini kabul etmezlerken; ilkokul mezunu olanların % 34,8’i, ortaokul terklerin % 35,8’i bu görüş maddesini kabul etmemişlerdir. Bu sonuçlara dayalı olarak; kız çocuklarının eğitim durumunun yükselmesiyle “okula gidersem çevredekiler ve akrabalarım beni kınar ” diye okula gitmeme oranının azaldığı söylenebilir.

Tablo 35: Kız Çocuklarının Eğitim Durumuna Göre Okula Gönderilmeme Nedenlerine İlişkin Görüşlerin Karşılaştırılması.

M. No	Okula hiç gitmedim						İlkokul terk						İlkokul mezunu						Ortaokul terk						X ²	p
	Evet		Kısmen		Hayır		Evet		Kısmen		Hayır		Evet		Kısmen		Hayır		Evet		Kısmen		Hayır			
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
11	24	50,0	5	10,4	19	39,6	16	43,2	3	8,1	18	48,6	24	52,2	11	23,9	11	23,9	24	45,2	16	30,2	13	24,5	14,354	0,026*
12	7	14,6	1	2,1	40	83,3	12	32,4	1	2,7	24	64,9	10	21,7	6	13,0	30	65,2	9	17,0	8	15,1	36	67,9	12,668	0,049*
13	2	4,2	3	6,3	43	89,6	8	21,6	3	8,1	26	70,3	5	10,9	4	8,7	37	80,4	0	0	6	11,3	47	88,7	15,884	0,014*
14	3	6,3	4	8,3	41	85,4	10	27,0	3	8,1	24	64,9	1	2,2	7	15,2	38	82,6	2	3,8	2	3,8	49	92,5	24,182	0,000*
21	10	20,8	3	6,3	35	72,9	6	16,2	4	10,8	27	73,0	11	23,9	11	23,9	24	52,2	4	7,5	15	28,3	34	64,2	15,326	0,018*
22	2	4,2	5	10,4	41	85,4	15	40,5	5	13,5	17	45,9	11	23,9	9	19,6	26	56,5	10	18,9	7	13,2	36	67,9	20,896	0,002*
23	31	64,6	2	4,2	15	31,3	16	43,2	1	2,7	20	54,1	25	54,3	7	15,2	14	30,4	22	41,5	16	30,2	15	28,3	24,720	0,000*
31	13	27,1	9	18,8	26	54,2	15	40,5	1	2,7	21	56,8	11	23,9	10	21,7	25	54,3	10	18,9	17	32,1	26	49,1	13,751	0,033*
32	12	25,0	5	10,4	31	64,6	19	51,4	4	10,8	14	37,8	15	32,6	15	32,6	16	34,8	18	34,0	16	30,2	19	35,8	20,115	0,003*

*p < 0,05

4.6.4. Veli Gelir Durumuna Göre Kız Çocuklarını Okula Gönderilmeme Nedenlerinin Karşılaştırılması.

Araştırmaya katılan velilerin gelir durumuna göre kız çocuklarını okula göndermeme nedenlerinin karşılaştırılmasına ilişkin bulgular Tablo 36’da verilmiştir.

Tablo 36: Veli Gelir Durumuna Göre Kız Çocuklarının Okula Gönderilmeme Nedenlerinin Karşılaştırılması.

M. No	0-499 YTL						500 YTL ve üzeri						X ²	p
	Evet		Kısmen		Hayır		Evet		Kısmen		Hayır			
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
16	38	31,7	18	15,0	64	53,3	9	13,2	6	8,8	53	77,9	11,418	0,003*
23	20	16,7	19	15,8	81	67,5	25	36,8	14	20,6	29	42,6	12,466	0,002*
24	26	21,7	11	9,2	83	69,2	21	30,9	18	26,5	29	42,6	15,024	0,001*
25	19	15,8	20	16,7	81	67,5	22	32,4	11	16,2	35	51,5	7,245	0,027*
33	35	29,2	49	40,8	36	30,0	33	48,5	11	16,2	24	35,2	13,148	0,001*
34	22	18,3	49	40,8	49	40,8	20	29,4	8	11,8	40	58,8	17,449	0,000*

*P<0,05

Velilerin gelir durumlarının birleştirilmesinin nedeni χ^2 testinin uygulanması sırasında frekansları dengelemektir.

Tablo 36 incelendiğinde 16, 23, 24, 25, 33, 34. maddelerde görüş bildiren kız çocuklarının baba eğitim düzeyleri değişkenine ilişkin görüşlerine yönelik yapılan χ^2 testi sonucunda 0.05 düzeyinde anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir.

Tablo 36 incelendiğinde, 16. madde de “tarlada çalışması gerek bu nedenle okula göndermiyorum” velilerin gelir düzeyi değişkeni açısından görüşler arası anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir ($\chi^2=12,446$; $p < 0,05$). Veli gelir düzeyi 0-499 YTL arası olanların % 31,7’si bu görüş maddesini kabul ederlerken; gelir düzeyi 500 YTL ve üzeri olanların sadece % 13,2’si, kabul etmişlerdir. Bu sonuçlara dayalı olarak; velinin gelir düzeyinin yükselmesiyle tarlada çalışmasından dolayı kız çocuğunu okula göndermeme nedeninin azaldığı söylenebilir.

23. madde de “okulda yanlış arkadaşlıklar kurar diye okula göndermiyorum” velilerin gelir düzeyi değişkeni açısından görüşler arası anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir ($\chi^2=11,418$; $p < 0,05$). Veli gelir düzeyi 0-499 YTL arası olanların sadece % 16,7’si bu görüş maddesini kabul ederlerken; gelir düzeyi 500 YTL ve üzeri olanların % 36,8’i, kabul etmişlerdir. Bu sonuçlara dayalı olarak; velinin gelir düzeyinin yükselmesiyle okulda yanlış

arkadaşlıklar kurmasından dolayı kız çocuğunu okula göndermeme nedeninin arttığı söyleyebilir.

24. madde de “okulda erkeklerle yakınlaşır diye okula göndermiyorum” velilerin gelir düzeyi değişkeni açısından görüşler arası anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir ($X^2=15,024$; $p < 0,05$). Veli gelir düzeyi 0-499 YTL arası olanların sadece % 21,7’si bu görüş maddesini kabul ederlerken; gelir düzeyi 500 YTL ve üzeri olanların % 30,9’u, kabul etmişlerdir. Bu sonuçlara dayalı olarak; velinin gelir düzeyinin yükselmesiyle okulda erkeklerle yakınlaşabilmesinden dolayı kız çocuğunu okula göndermeme nedeninin arttığı söyleyebilir.

25. madde de “okulda zararlı alışkanlıklar edinir diye okula göndermiyorum” velilerin gelir düzeyi değişkeni açısından görüşler arası anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir ($x^2=7,245$; $p < 0,05$). Veli gelir düzeyi 0-499 YTL arası olanların sadece % 15,8’i bu görüş maddesini kabul ederlerken; gelir düzeyi 500 YTL ve üzeri olanların % 32,4’ü, kabul etmişlerdir. Bu sonuçlara dayalı olarak; velinin gelir düzeyinin yükselmesiyle okulda zararlı alışkanlıklar edinebilmesinden dolayı kız çocuğunu okula göndermeme nedeninin arttığı söyleyebilir.

33. madde de “kız çocuklarının okula gitmesi için yapılan kampanyalardan haberiniz var mı” velilerin gelir düzeyi değişkeni açısından görüşler arası anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir ($x^2=13,148$; $p < 0,05$). Veli gelir düzeyi 0-499 YTL arası olanların sadece % 29,2’si bu görüş maddesini kabul ederlerken; gelir düzeyi 500 YTL ve üzeri olanların % 48,5’i, kabul etmişlerdir. Bu sonuçlara dayalı olarak; velinin gelir düzeyinin yükselmesiyle kampanyalardan haberdar olma oranının arttığı söyleyebilir.

34. madde de “devletin kız çocuklarının okula gitmesi için verdiği teşvik parasını yeterli buluyor musunuz” velilerin gelir düzeyi değişkeni açısından görüşler arası anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir ($x^2=17,449$; $p < 0,05$). Veli gelir düzeyi 0-499 YTL arası olanların sadece % 18,3’ü, bu görüş maddesini kabul ederlerken; gelir düzeyi 500 YTL ve üzeri olanların % 29,4’ü, kabul etmişlerdir. Bu sonuçlara dayalı olarak; velinin gelir düzeyinin yükselmesiyle kız çocuklarının okula gitmesi karşılığında devletin verdiği parayı yeterli bulma oranının arttığı söyleyebilir.

4.6.5. Velilerin Sahip Olduğu Çocuk Sayısına Göre Kız Çocuklarını Okula Göndermeme Nedenlerinin Karşılaştırılması.

Araştırmaya katılan velilerin çocuk sayısına göre kız çocuklarını okula göndermeme nedenlerinin karşılaştırılmasına ilişkin bulgular Tablo 37’de verilmiştir.

Tablo 37: Velilerin Çocuk Sayısına Göre Kız Çocuklarını Okula Göndermeme Nedenlerinin Karşılaştırılması.

M. No	1-4 çocuk						5-8 çocuk						9 ve üzeri çocuk						X ²	p
	Evet		Kısmen		Hayır		Evet		Kısmen		Hayır		Evet		Kısmen		Hayır			
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
6	21	53,8	4	10,3	14	35,9	41	48,8	25	29,8	18	21,4	41	63,1	10	15,4	14	21,5	10,257	0,036*
10	8	20,5	11	28,2	20	51,3	38	45,2	7	8,3	39	46,4	28	43,1	4	6,2	33	50,8	16,283	0,003*
12	7	17,9	7	17,9	25	64,1	47	56,0	15	17,9	22	26,2	32	49,2	11	16,9	22	33,8	19,347	0,001*
13	8	20,5	6	15,4	25	64,1	39	46,4	10	11,9	35	41,7	32	49,2	9	13,8	24	36,9	10,090	0,039*
14	8	20,5	10	25,6	21	53,8	32	38,1	18	21,4	34	40,5	33	50,8	13	20,0	19	29,2	9,934	0,042*
15	9	23,1	11	28,2	19	48,7	49	58,3	17	20,2	18	21,4	31	47,7	12	18,5	22	33,8	14,673	0,005*
20	2	5,1	17	43,6	20	51,3	17	20,2	16	19,0	51	60,7	18	27,7	11	16,9	36	55,4	15,424	0,004*
23	4	10,3	11	28,2	24	61,5	21	25,0	16	19,0	47	56,0	20	30,8	6	9,2	39	60,0	9,729	0,045
25	3	7,7	10	25,6	26	66,7	16	19,0	15	17,9	53	63,1	22	33,8	6	9,2	37	56,9	12,752	0,013
30	27	69,2	8	20,5	4	10,3	32	38,1	17	20,2	35	41,7	26	40,0	15	23,1	24	36,9	14,647	0,005
35	9	23,1	20	51,3	10	25,6	22	26,2	26	31,0	36	42,6	28	43,1	18	27,7	19	29,2	11,926	0,018

*p<0,05

** Velilerin çocuk sayısının birleştirilmesinin nedeni x² testinin uygulanması sırasında frekansları dengelemektir.

Tablo 37 incelendiğinde 6. madde de “maddi imkânsızlıklar nedeniyle okula gönderemiyorum” velinin sahip olduğu çocuk sayısı değişkeni açısından görüşler arası anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir (x²=10,257; p <0,05). Çocuk sayısı 1-4 olan velilerin % 35,9’ bu görüş maddesini kabul etmezlerken; 5-8 olan velilerin % 21,4’ü ve 9 ve üzeri çocuğa sahip velilerin % 21,5’i, kabul etmemişlerdir. Bu sonuçlara dayalı olarak; velinin çocuk sayısı azaldıkça maddi imkânsızlıklar nedeniyle kız çocuğunu okula göndermeme oranının azaldığını söyleyebiliriz.

10. madde de “evlenme yaşı yaklaştığı / geldiği için okula gönderemiyorum” velinin sahip olduğu çocuk sayısı değişkeni açısından görüşler arası anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir (x²=16,283; p <0,05). Çocuk sayısı 1-4 olan velilerin sadece % 20,5’i bu görüş maddesini kabul ederlerken; çocuk sayısı 5-8 olan velilerin % 45,2’si ve 9 ve üzeri çocuğa sahip velilerin % 43,1’i, kabul etmişlerdir. Bu sonuçlara dayalı olarak; velinin çocuk sayısı

arttıkça kız çocuklarını “evlenme yaşının yaklaşması/ gelmesi” nedeniyle okula göndermeme oranının arttığı söylenebilir.

12. madde de “okuma-yazma öğrendi; bu kadarını yeterli buluyorum” velinin sahip olduğu çocuk sayısı değişkeni açısından görüşler arası anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir ($x^2=19,347$; $p < 0,05$). Çocuk sayısı 1-4 olan velilerin sadece % 17,9’u bu görüş maddesini kabul ederlerken; çocuk sayısı 5-8 olan velilerin % 56,0’sı ve 9 ve üzeri çocuğa sahip velilerin % 49,2’si, kabul etmişlerdir. Bu sonuçlara dayalı olarak; velinin çocuk sayısı arttıkça kız çocuklarını “okuma-yazma öğrendi; bu kadarını yeterli buluyorum” diye okula göndermeme oranının arttığı söylenebilir.

13. madde de “okudu okuyacağı kadar daha fazla okumasına gerek yok diye düşünüyorum” velinin sahip olduğu çocuk sayısı değişkeni açısından görüşler arası anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir ($x^2=10,090$; $p < 0,05$). Çocuk sayısı 1-4 olan velilerin sadece % 20,5’i bu görüş maddesini kabul ederlerken; çocuk sayısı 5-8 olan velilerin % 46,4’ü ve 9 ve üzeri çocuğa sahip velilerin % 49,2’si, kabul etmişlerdir. Bu sonuçlara dayalı olarak; velinin çocuk sayısı arttıkça kız çocuklarını “okudu okuyacağı kadar daha fazla okumasına gerek yok diye düşünüyorum” nedeniyle okula göndermeme oranının arttığı söylenebilir.

14. madde de “okusa ne olacak okuyan erkekler bile iş bulamıyor diye okula göndermiyorum” velinin sahip olduğu çocuk sayısı değişkeni açısından görüşler arası anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir ($x^2=9,934$; $p < 0,05$). Çocuk sayısı 1-4 olan velilerin sadece % 20,5’i bu görüş maddesini kabul ederlerken; çocuk sayısı 5-8 olan velilerin % 38,1’i ve 9 ve üzeri çocuğa sahip velilerin % 50,8’i, kabul etmişlerdir. Bu sonuçlara dayalı olarak; velinin çocuk sayısı arttıkça kız çocuklarını “okusa ne olacak okuyan erkekler bile iş bulamıyor” diye okula göndermeme oranının arttığı söylenebilir.

15. madde de “evde annesine yardım ettiği için okula göndermiyorum” velinin sahip olduğu çocuk sayısı değişkeni açısından görüşler arası anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir ($x^2=14,673$; $p < 0,05$). Çocuk sayısı 1-4 olan velilerin sadece % 23,1’i bu görüş maddesini kabul ederlerken; çocuk sayısı 5-8 olan velilerin % 58,3’ü ve 9 ve üzeri çocuğa sahip velilerin % 47,7’si, kabul etmişlerdir. Bu sonuçlara dayalı olarak; velinin çocuk sayısı arttıkça kız çocuklarını evde annesine yardım etmesinden dolayı okula göndermeme oranının arttığı söylenebilir.

20. madde de “ben okula gitmesine izin verdim diyelim; büyüklerimiz müsaade etmezler diye göndermiyorum” velinin sahip olduğu çocuk sayısı değişkeni açısından görüşler arası anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir ($x^2=15,424$; $p < 0,05$). Çocuk sayısı 1-4 olan velilerin sadece % 5,1’i bu görüş maddesini kabul ederlerken; çocuk sayısı 5-8 olan velilerin % 20,2’si ve 9 ve üzeri çocuğa sahip velilerin % 27,7’si, kabul etmişlerdir. Bu sonuçlara dayalı olarak; velinin çocuk sayısı arttıkça “ben okula gitmesine izin verdim diyelim; büyüklerimiz müsaade etmezler” diye okula göndermeme oranının arttığı söylenebilir.

23. madde de “okulda yanlış arkadaşlıklar kurar diye okula göndermiyorum” velinin sahip olduğu çocuk sayısı değişkeni açısından görüşler arası anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir ($x^2=9,729$; $p < 0,05$). Çocuk sayısı 1-4 olan velilerin sadece % 10,3’ü bu görüş maddesini kabul ederlerken; çocuk sayısı 5-8 olan velilerin % 25,0’i ve 9 ve üzeri çocuğa sahip velilerin % 30,8’i, kabul etmişlerdir. Bu sonuçlara dayalı olarak; velinin çocuk sayısı arttıkça kız çocuklarını “okulda yanlış arkadaşlıklar kurar” diye okula göndermeme oranının arttığı söylenebilir.

25. madde de “okulda zararlı alışkanlıklar edinir diye okula göndermiyorum” velinin sahip olduğu çocuk sayısı değişkeni açısından görüşler arası anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir ($x^2=12,752$; $p < 0,05$). Çocuk sayısı 1-4 olan velilerin sadece % 7,7’si bu görüş maddesini kabul ederlerken; çocuk sayısı 5-8 olan velilerin % 19,0’u ve 9 ve üzeri çocuğa sahip velilerin % 33,8’i, kabul etmişlerdir. Bu sonuçlara dayalı olarak; velinin çocuk sayısı arttıkça kız çocuklarını “okulda zararlı alışkanlıklar edinir” diye okula göndermeme oranının arttığı söylenebilir.

30. madde de “sizce okula erkek çocuğunu gönderen veli kız çocuğunu da göndermeli mi ” velinin sahip olduğu çocuk sayısı değişkeni açısından görüşler arası anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir ($x^2=14,647$; $p < 0,05$). Çocuk sayısı 1-4 olan velilerin % 69,2’si bu görüş maddesini kabul ederlerken; çocuk sayısı 5-8 olan velilerin % 31,8’i ve 9 ve üzeri çocuğa sahip velilerin % 40,0’i, kabul etmişlerdir. Bu sonuçlara dayalı olarak; velinin çocuk sayısı arttıkça kız çocuğunu okula gönderme oranının azaldığını söyleyebiliriz.

35. madde de “sınıfların karma olmaması durumunda çocuğunuzu okula gönderir misiniz” velinin sahip olduğu çocuk sayısı değişkeni açısından görüşler arası anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir ($x^2=11,926$; $p < 0,05$). Çocuk sayısı 1-4 olan velilerin sadece % 51,3’ü bu görüş maddesini kısmen kabul ederlerken; çocuk sayısı 5-8 olan velilerin % 31,0’i ve 9 ve üzeri çocuğa sahip velilerin % 27,7’si, kısmen kabul etmişlerdir. Bu sonuçlara dayalı olarak; velinin çocuk sayısı arttıkça sınıfların karma olmaması durumunda çocuğunu okula gönderme oranının azaldığı söylenebilir.

Deneklerin görüşme cetvelindeki sorulara cevap vermekten çekindiklerinden bu maddelere hayıra yakın cevapların verildiği tahmin edilmektedir. Açık uçlu sorulara verilen cevaplar sonucunda kız çocuklarının okula gitmeme nedenleri arasında kız çocuğunun kendisinin okula gitmek istememesi, köylülerin okula giden kız çocuğu hakkında dedikodu yapıyor olması, kızların ergenlik çağına hızlı girmesi sonucu utanması, maddi imkânları yetersiz ailenin tercihini erkek çocuktan yana kullanması, kırsal kesimde kızların kendisine model alacak okumuş kadın sayısının azlığı, annelerinin okumamış olması, bazı ailelerin resmi nikâhının olmaması nedeni ile çocuğun nüfus cüzdanının olmaması sayılabilir.

BÖLÜM V**ÖZET, SONUÇ –TARTIŞMA ve ÖNERİLER****ÖZET**

Günümüzde kalkınmanın temel unsurlarından biri de insana yapılan yatırımdır; hiç kuşkusuz bu yatırımda eğitimidir. Anayasamızın 2. Maddesinde de belirtildiği gibi “Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti”dir. Sosyal devlet, sosyal adaleti, sosyal güvenliği sağlamak ve herkes için insan haysiyetine yaraşır asgarî bir hayat düzeyini gerçekleştirmekle yükümlü bir devlet olarak tanımlanmaktadır (Özbudun, 2002:102).

Devletin var oluş nedenlerinden biri, insan haklarının korunması ve gerçekleştirilmesidir. Temel insan hakları, genel olarak dört ana başlık altında incelenebilir. Bunlar, Temel Haklar ve Özgürlükler, Kişinin Hakları ve Ödevleri, Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler, Siyasî Haklar ve Ödevlerdir. Hak ve ödev sözcükleriyle anlatılmak istenen kişiler haklarını kullanırken, yerine getirmeleri gereken bir takım ödev ve sorumluluklarının bulunduğudır. Bir örnekle açıklamak gerekirse eğitim hakkından yararlanırken, vergi verme ödevini de yerine getirmeliyiz. Bunun nedeni devletin okul yapabilmesi, öğretmen maaşlarını verebilmesi ve okul ortamının materyallerini karşılayabilmesi için gelirin olması gerekir bu gelir de vatandaşların ödediği vergilerdir. İlköğretim bütün vatandaşların devlet okullarında parasız yararlanacakları bir haktır. Bu hakkı vatandaşlara sağlamak devletin görevi olduğu kadar, bu haktan vatandaşların yararlanması bir ödev, bir zorunluluktur.

Sosyal devleti gerçekleştirmeye yönelik tedbirlerden biri de eğitim hakların tanınması ve gerçekleştirilmesidir. Bir sosyal hak olan eğitim hakkından yararlanabilmek için, kişiye müdahale etmemek ya da onu özgür bırakmak yeterli değildir. Devletin okul yaptırması, öğretmen yetiştirmesi, okul donanımını karşılaması, zorunlu eğitim çağında bulunup da okula gitmeyen ya da devam etmeyen çocukları okula kazandırmak için çalışması gerekir.

Sosyal devlette, devletin vermiş olduğu hizmetten herkesin eşit bir şekilde yararlanması amacı güdülür. Sosyal devletin hukuksal temellerinin anayasamızda güvence altına alındığı görülmektedir. Eğitim-öğretim hakkı bireylerin doğuştan kazandıkları, isteme hakkına sahip oldukları en önemli sosyal haklardan biridir. Bunları Anayasamızın başlangıç

maddelerinin 6. paragrafında, 5. maddesinde ve 41.- 60. maddeleri arasında görmek mümkündür. Anayasamızda eğitim ve öğretim durumları 42. madde ile Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi başlığı altında düzenlenmiştir. Buna göre “Kimse, eğitim ve öğretim haklarından yoksun bırakılamaz... İlköğretim, kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve Devlet okullarında parasızdır... Devlet, maddî imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin, öğrenimlerini sürdürebilmeleri amacı ile burslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapar...”. Görüldüğü gibi Anayasada sosyal devlet ilkesinin kabul edilmesi yetmemekte, bunları gerçekleştirecek, düzenleyecek önlemlerin devlet tarafından alınması ve kişilerin bu haklardan eşit şekilde faydalanmaları sağlanmalıdır. Türkiye cumhuriyeti sosyal devlet ilkesini kabullenmesine rağmen ülkemizde eğitim hakkından eşit şekilde yararlanamayan kız çocukları bulunmaktadır.

Uluslararası belge ve normlarda; 1949 da taraf olunan İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'nin 26. Maddesi, 1954'de kabul edilen Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 2. Maddesi, 1959 yılında Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirisi'nin Yedinci ilkesi, 1986 da yürürlüğe giren Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi'nin 10. Maddesi, 1995 yürürlüğe giren Çocuk Haklarına Dair Sözleşme 28. Maddesi, Türkiye'nin 1995 yılında imza attığı Birleşmiş Milletler Dördüncü Dünya Kadın Konferansı'nın dört temel maddesi eğitim hakkı ile ilgilidir.

Eğitim politikası gerektiği gibi ve doğru biçimde uygulanırsa, bu uygulamada görev alan kişiler ne kadar işinin ehli olursa eğitiminin insanlar arası eşitsizliği (sınıf farklılıklarını) giderme amacına da bir o kadar hızlı ulaşılır. Bunun yolu da imkân ve fırsat eşitliğinden geçmektedir. İmkân eşitliği, hiçbir ayırım yapmadan herkesin eğitimden yararlanmasını sağlamaktır. Fırsat eşitliği ise bireylerin sahip oldukları potansiyelleri doğrultusunda eğitim almaları ve mevcut kaynaklardan faydalanabilmeleridir. Nitekim eğitimi sadece kendi içinde bir kurum olarak değerlendirmek mümkün değildir. Diğer sosyal kurumlar gibi eğitimde, etkileyen ve etkilenen konumdadır. Belli başlı sosyal kurumlar, aile, okul, ekonomi, sağlık, hukuk ve siyasal kurumlardır. Bu kurumların hepsi birbirleriyle etkileşim halindedirler. Eğitim hakkından yararlanamayan birey sadece kendini değil, diğer kurumları da etkilemektedir.

Toplumun eğitime olan ihtiyaçlarının başında mevcut kültürel değerlerin yaşatılması, korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması hedefi vardır. Bunun yanında toplumun bütünlüğünün korunması, gelişiminin ve değişiminin sağlanması, yeniliklerin özümленerek kabullenilmesi, ülke politikasının ve kalkınmanın sağlanabilmesi, mevcut siyasal düzenin korunması ve devam ettirilmesi vb. alanlarda eğitime mutlak şekilde ihtiyaç duyulur. Eğitim toplumun bu gereksinimlerini kurumları yoluyla karşılar. Okul da bu sosyal kurumlardan biridir. Bireysel gelişimin ve toplumsal kalkınmanın en önemli araçlarından birinin de eğitim olduğu söylenebilir.

Anayasa da ve uluslararası belge ve normlarda eğitim hakkı üzerinde sıkça durulmakta ve ülkeler bunları gerçekleştirmek namına antlaşma, belge ve normlara imzalar atmaktadırlar. Bu nedenle kadınlar da eğitim alarak hayat standartlarını arttırıp, donamlı hale gelme hakkına sahiptirler.

Günümüzde kadının konumu hakkında birtakım genellemeler yaparken eski kültürel değerlerin bugünkü duruma olan avantaj ve dezavantajlarını görmezden gelemeyiz. İslamiyet'ten önce Türk aile yapısında kadınla erkek eşit tutulurdu; bu nedenle kızlara önem verilir ve tek evlilik yapılırdı. Bunun yanında devlet yönetiminde sözü olması iktisadi hayatta varlığını göstermekte ve yalnızca ev işlerinden sorumlu olmadığı en büyük göstergesidir. Kadının eşit statüsü eski Türk göçebelerinin Anadolu'ya yerleşmesiyle Arap ve Fars gelenekleri ve haremliyle Bizans'ın etkisi altında değişmiştir. Türklerin islamiyeti kabul etmesiyle birlikte dinin toplumların yapısı üzerindeki etkisi açıkça görülmektedir. Türklerin islamiyeti kabul etmesiyle kadının sosyal statüsü de değişmiştir; çünkü Arap toplumlarında İslamiyet'ten önce kadın ikinci planda idi. İslamiyetin gelmesiyle kadına verilen önem belli bir düzeyde artış göstermiş fakat kadına değer veren Türkler de ise bir gerilemeye sebep olmuştur. İslamiyetin kabulü ile Selçuklular ve Osmanlı da kadının toplumsal statüsünün belirlenmesine dinsel ahlakın önemli bir etken olduğu görülmektedir. Kızların eğitilmesi ve toplumsal statülerinin yükseltilmesi Tanzimat ve II. Meşrutiyet ile başlamıştır. Kız çocuklarının zorunlu eğitimine ilişkin ilk çalışmalar 1869 yılında Maarif-i Umumiye Nizamnamesi ile başlamıştır. Bu dönemde ilköğretim erkek ve kız çocukları için zorunlu kılınmıştır. Tanzimattan sonra bu konuya daha fazla önem verilmiş, özel kız okulları açılmış ve Kanun-i Esasi (1876) ile birlikte devletin gözetiminde herkese eğitim hak olarak tanınmıştır. 1908 yılında ilk kez kız ortaokulu İstanbul da açılmıştır. 1913 yılında ilköğretimin zorunlu ve devlet okullarında parasız olacağı belirtilmiştir. 1915 yılında İnas Darülfünunu açılmış ve kızlara dersler vermeye başlanmıştır.

Cumhuriyetin ilanı ile birlikte Türkiye de birçok alanda olduğu gibi kadın hakları alanında da çok hızlı ve köklü değişimler olmuştur. Türk kadınlarının toplumsal statüsünün köklü biçimde değiştirmek ve onları sorumlu, kendine güvenen vatandaş haline getirmek Atatürk'ün başlıca uğraşlarından birisi olmuştur. İlk olarak 1924 yılında çıkarılan Tevhidi Tedrisat kanunu ile eğitim-öğretim birliği sağlanmış; paralelinde Teşkilat-ı Esasiye Kanunu ile ilköğretimin devlet okullarında parasız ve zorunlu olduğu kabul edilmiştir. Daha sonra 1927-1928 eğitim öğretim yılında, ilkokula dayalı 5 yıllık Kız Enstitüleri açılmıştır. Bu dönemde kız çocuklarının eğitimi ile ilgili ciddi temeller atılıyor; fakat sonrasında uygulamada bazı sorunların olduğu görülebilmektedir. Alınan kararların uygulama alanı bulamaması, devletin kanunlarda bu konu üzerinde durmasına rağmen caydırıcı cezaların bulunmaması, devletin ekonomik yetersizliği, bölgesel farklılıklar ve köylere tam ulaşımın zor olması, ikinci dünya savaşı vb. sebeplerden dolayı kız çocuklarının eğitimi için amaçlanan hedeflere tam olarak ulaşılammıştır.

Türkiye'deki temel eğitim, 1997'den önce 5 yıllık zorunlu eğitim olarak ifade ediliyordu. 1997 yılında zorunlu eğitim 8 yıl olmuş ve temel eğitim olarak sınıflandırılmıştır. 1997 yılından önce orta öğretimin (6. sınıftan 8. sınıfa kadar) zorunlu olmaması nedeniyle kız çocuklarının okullaşma oranı düşüktür.

Tarihsel süreçte kız çocuklarının eğitimine ilişkin kararların alınması ve bunların uygulanması ile ilgili çalışmalar 80 yıl öncesinde benimsenmiştir. Bu nokta da kız çocuğunun eğitimin öneminin anlaşılması cumhuriyetimizle beraber başlamıştır. Ancak günümüze kadar bu konuda birçok çalışma yapılmasına rağmen kız çocuklarının okullaştırılması konusunda istenilen düzeye gelinemediği Unicef'in hazırlamış olduğu Dünya Çocuklarının Durumu (2004, 2005, 2006) raporlarında görülebilmektedir.

Eğitimin ülke kalkınmasında ve gelişmesinde oldukça önemli bir etken olduğunun kabul edilmesi ülkeleri bu konuda yatırım yapma ve eğitim sistemlerini modernize etme yollarına götürmüştür. Çağdaş toplumlar bu konunun önemini yıllar önce anlamış ve harekete geçmişlerdir. Bu nedenle eğitime önem veren ülkelerin ekonomisi güçlü, gayri safi milli hâsılası yüksek, refah düzeyi ve hayat standartlarının yüksek olduğu görülebilmektedir. Kız çocuklarının eğitiminin faydaları süreklilik arz etmektedir. Bu faydalarını, bireysel ve toplumsal olarak söylemek mümkündür. Kız çocuklarının zorunlu eğitim çağında okullaşması yarının annelerinin eğitilmiş olması anlamına gelmektedir. Böylece aile- eğitim kurumu ilişkisi

sağlıklı bir şekilde sürebilir. Eğitim, kız çocuklarının hayat standartlarını yükseltir, yaşamlarını kontrol edebilmelerini sağlar. Eğitim sayesinde kadınlar kendilerini ilgilendiren konularda kendi adlarına karar alabilirler ve ailelerini etkileyebilirler. Kalkınma ve sosyal yaşamla ilgili diğer bütün olumlulukları getiren de işte bu güçtür. Kadınların yönetimlere, ailelere, toplumlara, ekonomiye ve sunulan hizmetlere katılmaları ve bu alanlardaki gelişmeler üzerinde etkili olmaları herkesin yararınadır. Bir kız çocuğa kendi potansiyelini eksiksiz gerçekleştirme fırsatları tanımamanın kabul edilebilir hiçbir gerekçesi olamaz.

Kısaca, kız çocuklarının okula gitmemesi, okullaşma oranında istenilen düzeye gelinememesi, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin devam etmesi, kız-erkek ayrımı yapılması, kız çocuklarının eğitimi tartışmasını gündeme getirmiştir. Bu bağlamda, bu araştırmanın amacı; zorunlu eğitim çağında bulunan kız çocuklarının okula gitmeme nedenlerini belirlemektir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıtlar aranılacaktır.

4. Kız çocuklarının, okula gitmeme nedenlerine ilişkin kendi görüşleri nelerdir?
5. Kız çocuklarının okula gitmeme nedenleri ailenin gelir düzeyine, eğitim düzeyi çocuk sayısına göre farklılık göstermekte midir?
6. Velilerin çocukları okula göndermeme nedenlerine ilişkin görüşleri nelerdir?

Araştırmanın evreni, 2005- 2006 yılında Şırnak il, Cizre, Silopi, Beytüşebab ilçe merkezinde ulaşılabilen okula devam etmeyen 200 kız çocuğu ve kız çocuğunu okula göndermeyen 202 veli oluşmaktadır. **Örnekleme** ise, araştırmanın evreni aynı zamanda örneklem grubunu oluşturmaktadır.

Araştırma problemini tanımlamak ve kız çocuklarının eğitimi ile ilgili durumu incelemek için öncelikle ilgili kaynaklar taranmıştır. Bu kaynaklardan yararlanarak görüşme cetveli geliştirilmiştir. Geliştirilen görüşme cetveli, Cizre ilçe merkezinde bulunan bir grup okula gitmeyen kız çocuğuna ve veliye uygulanmıştır. Gerekli düzenlemelerden sonra dil, anlatım ve içerik yönünden uzman görüşlerine başvurulmuş ve son şekli verilerek çoğaltılmıştır.

Kız çocuklarına ve velilere olmak üzere iki ana gruptan oluşmaktadır. Hem veliye hem de kız çocuklarına uygulanan görüşme cetvelinde iki bölüm bulunmaktadır. Öğrenciye uygulanan görüşme cetvelinin birinci bölümü, kişisel bilgilere yönelik toplam sekiz maddeden; ikinci bölüm, kız çocuğunun okula gitmeme nedenlerini belirlemeye yönelik otuz

iki maddeden oluşmaktadır. Veliye uygulanan görüşme cetvelinde birinci bölümü, kişisel bilgilere yönelik toplam beş maddeyi; ikinci bölüm kız çocuğunun okula gitmeme nedenlerini belirlemeye yönelik otuz üç maddeyi içermektedir (Ek 1, 2).

Veri toplamak amacıyla geliştirilen görüşme cetvelin deneklere uygulanabilmesi için Milli Eğitim Bakanlığı'ndan gerekli izin alınmıştır (Ek 3). Görüşme cetveli kız çocuklarına ve velilere araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Kız çocuğu ile görüşülmesine izin vermeyen 7 veli görüşme cetvelini kendisi uygulamayı tercih etmiştir. Velilerin yarısından fazlası da kız çocuğuna görüşme cetveli uygulanmasına izin vermemiştir. Ortak görüşme cetveli sayısı 35 tanedir. Kız çocuklarına 200, veliye 202 görüşme cetveli uygulanmıştır. Veliye uygulanan görüşme cetvelinden 4, kız çocuklarına uygulanan görüşme cetvelinden 6 tanesi tutarsızlıklarından dolayı işleme alınmamıştır. İşleme alınan görüşme cetveli oranı % 97,38'dir.

Görüşme cetvelinin tüm maddelerine ilişkin frekans dağılımları çıkarılmış ve yüzdeleri hesaplanmıştır. Baba-anne-kız çocuğu eğitim durumu, gelir, çocuk sayısına ilişkin görüşler arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla ve chi-squari (χ^2) tekniği kullanılmıştır. Ancak χ^2 tekniğinin kullanılmadığı ya da verilerin dağılımı nedeniyle değeri hesaplanamayan maddelerde yüzdelerle yetinilmiştir. Her maddeye ilişkin bilgiler tablolar halinde verilmiştir. χ^2 tekniğinin kullanıldığı tablolarda 0.05 düzeyinde anlamlı farklılığın olduğu maddeler seçilmiştir.

Elde edilen bulguların özeti aşağıda verilmiştir.

a. Kişisel Bilgiler

1. Kız çocuklarının % 82,1'inin 13-15 yaş; % 17,9'unun 6-12 yaşa sahip olduğu görülmektedir.
2. Velilerin % 28,2'sinin 40-49 yaş; % 22,3'ünün 30-39 yaş; ve % 1,3'ü 70 ve üstü yaşa sahip olduğu görülmektedir.
3. Annelerinin % 66,3'ü, velilerin %27,1'i okuryazar olmadıklarını belirtmişlerdir; görüldüğü gibi öğrencilerin velilerinin eğitim düzeyleri oldukça düşüktür.
4. Kız çocuklarının % 28,8'inin ortaokulda okuldan ayrıldığı, % 26,1'inin hiç okula gitmediği, % 25,0'inin ilkokul mezunu olduğu ve % 20,1'inin ise ilkokulda iken okuldan ayrıldığı görülmektedir.
5. Velilerin % 30,3'sinin 7-8 çocuğa; % 28,2'sinin 9-10 çocuğa sahip oldukları görülmektedir.
6. Velilerin % 32,4'ü şoför; % 31,4'ü çiftçi ve % 5,3'ü işsizdir.
7. Velilerin % 63,8'inin geliri 0 – 499 YTL'dir. Görüldüğü gibi velilerin ekonomik düzeyi oldukça düşüktür.

b. Ailesel, Çevresel ve Ekonomik Nedenler

1. Kız çocuklarının % 61,4'i babası okula göndermediği için gidemediğini belirtirken, velilerin % 23,9'u okula gönderdiğini fakat kızının okula gitmek istemediğini belirtmiştir.
2. Velilerin % 81,4'i erkek çocuğunu okula gönderdiğini, % 45,2'si erkek çocuğunu gönderen velinin kız çocuğunu da okula göndermesi gerektiğini belirtmiştir.

3. Kız çocuklarının % 47,8'i maddi imkânsızlıklardan dolayı okula gidemediğini belirtirken, veliler % 54,8'i aynı sebeple göndermediğini belirtmiştir.
4. Kız çocuklarının % 41,8'i evde kardeşine baktığı için okula gidemediğini belirtirken, velilerin % 47,3'ü evde annesine yardım ettiği için okula göndermediğini belirtmiştir.
5. Kız çocuklarının % 49,5'i okula gitmesi için kendisini destekleyen kimse olmadığından okula gidemediğini belirtmiştir.
6. Kız çocuklarının % 51,1'i büyüdüğü için ailesinin okula göndermediğini belirtirken, Velilerin % 51,1'i kızı büyüdüğü için okula göndermediğini belirtmiştir.

c. Okul ve Öğretmenden Kaynaklanan Nedenler

Okul ve öğretmenden kaynaklanan neden bulunamamıştır. Bunun nedeni olarak okul ve öğretmenlerin ihtiyacı karşıladığı söylenebilir.

d. Okula İlişkin Düşünce, Fikir, Önyargı, İnanç ve Tutumlarından Kaynaklanan Nedenler

1. Velilerin % 45,7'si kız çocuğunun okuma-yazma öğrenmesini yeterli bulduğundan dolayı okula göndermediğini belirtirken, kız çocuklarının % 25,0'i okuma-yazma öğrenmeyi yeterli bulduğundan okula gitmediğini belirtmiştir.
2. Kız çocuklarının % 26,6'sı okula başladıktan birkaç yıl sonra ailesinin okuldan alacağı için okula gitmediğini belirtirken, velilerin % 42,0'si kız çocuklarının mevcut eğitim durumunu yeterli bulduğundan okula göndermediğini belirtmiştir.
3. Kız çocuklarının % 34,8'si okula gitmesi durumunda çevresi ve akrabaları tarafından kınanacağını belirtirken, velilerin % 19,7'si kızının okula gitmesine izin verdiği takdirde büyükleri tarafından kınanacağını belirtmişlerdir.

e. M.E.B Çalışmalarına, Projelere ve Haydi Kızlar Okula Kampanyasına İlişkin Görüşler

1. Kız çocuklarının % 64,1'i ve velilerin %77,7'si kitaplarının bedava dağıtıldığından haberdar olduklarını belirtmişlerdir.
2. Kız çocuklarının % 46,7'si ve velilerin % 36,2'si kız çocuklarının okula gitmesi için yapılan kampanyalardan haberdar olduklarını belirtmişlerdir.
3. Kız çocuklarının % 47,3'ü okula gitmesi karşılığında ailesine verilen paradan haberdar olmadıklarını belirtmişlerdir.
4. Velilerin % 22,7'si kız çocuklarının okula gitmesi için yapılan kampanyaları yeterli bulduğunu belirtmiştir.
5. Velilerin % 56,9'u okul masraflarının hepsinin devlet tarafından karşılanması durumunda kız çocuklarını okula göndereceğini belirtmiştir.
6. Kız çocuklarının % 56,5'i okula gitmek istediğini, eğitimine kaldığı noktadan devam etmek istediğini belirtmiştir.

SONUÇ

Sonuç olarak kız çocukları maddi imkânsızlıklardan ve velileri okula gitmelerine izin vermediğinden dolayı okula gitmemektedir. Bunun yanında veliler için kız çocuklarının büyümesi (ergenlik çağına girmiş olması) okula göndermemeleri için bir nedendir. Kız çocuklarının okuma-yazma öğrenmesi veliler için yeterli görülmekte ve daha fazla okula devam etmesine izin verilmemektedir. Erkek çocuklarına eğitim konusunda öncelik verilmekte, kız çocuklarının ise evde annelerine yardım etmeleri okul gitmelerinden daha önemli görülmektedir. Ayrıca okuyan erkek çocuklarının bile iş bulamaması kızların okula gönderilmesi noktasında velileri etkilemektedir. Kız çocukları okula gitmesi için kendisini destekleyen kimse olmadığından okula gidemediğini belirtirken bu düşüncenin sadece babadan değil çevreden de kaynaklandığı söylenebilir. Bu sonuçları Gönenç ve diğerleri 2002, Yalın ve diğerleri 2005'te yaptıkları araştırmalar da desteklemektedir. Yapılan kampanyalardan ve projelerden kız çocuklarının ve velilerin haberdar oldukları görülmektedir.

Okuldan, öğretmenden ve başarısızlıktan korkması, evlenince kocam bana bakar düşüncesi, okulda kendisine yakın arkadaş bulamaması, okula gitmek-okumak günahtır düşüncesi, annenin ve arkadaşların okula gitmemesi, okulun eve uzak olması, çeyiz yapması, öğretmenle anlaşamaması, okula başladıktan sonra alınma korkusu, gibi nedenler kız çocuklarının okula gitmeme nedenleri arasında bulunmamaktadır. Kız çocuklarının okumasını gereksiz bulması, evlilik yaşının yaklaşması, tarlada çalışması, her yıl öğretmenin değişmesi ve ilgilenmemesi, kızların okumasının günah olduğu düşüncesi, aile büyüklerinin izin vermemesi, kız çocuğunun okula gitmek istememesi, okuduktan sonra yaşadığı koşulları beğenmemesi, yanlış arkadaşlıklar kurması ve erkeklerle yakınlaşması, öğretmenlerle anlaşamaması, okulda kayıt parası alınması, sınıfların karma olması, gibi nedenler velilerin kız çocuklarını okula göndermeme nedenleri arasında bulunmamaktadır. Buna göre Yalın ve diğerlerinin 2005'te yaptıkları araştırmada bu nedenler okula gitmeme nedenleri arasında yer alırken, bu araştırmada gitmeme nedenleri arasında yer almamaktadır.

Bu sonuçlarla birlikte elde ettiğimiz diğer sonuçlara dayalı olarak geliştirdiğimiz öneriler şunlardır.

1. Elde edilen bulgulara göre kız çocuklarının okula gitmemelerin en önemli nedeni babalarının okula göndermemeleri olarak belirlenmiştir.

Öneri: Çocuğunu okula göndermeyen velilerin göndermeme sebepleri ayrıntılarıyla tespit edilebilir ve çözüm yolları bulunabilir. Bu noktada toplumun ileri gelenleri, din görevlileri buldukları yerde öğretmenler ve gönüllü kişilerle, okula gitmeyen kız çocuklarının aileleri ile irtibata geçebilir onlara bu işin bilimsel, toplumsal ve mistik açıdan önemi anlatılabilir. Medyada kız çocuklarının eğitiminin önemini anlatan programlar yapılabilir, bu programlara aydın kadınlar katılarak model gösterilebilir ve böylece kız çocuklarının eğitiminin önemi anlatılabilir. Ayrıca toplumsal anlamda kız çocuklarının okullaşması için aile ikna ziyaretleri yapılabilir ve yapılan bu ziyaretler televizyonda yayımlanabilir. Bayram ve Cuma namazlarındaki hutbelerde eğitimin dini açıdan önemi anlatılabilir ve kızların okullaşmasını artıracak vaazlara yer verilebilir.

2. Deneklerin okula gitmeme noktasında maddi imkânsızlıklar en önemli gerekçelerden biri olarak ortaya çıkmıştır.

Öneri: Sosyal devlet ilkesine uyulup, eğitim maliyeti düşürülebilir, maddi imkândan yoksun öğrencilerin eğitim masrafları devlet tarafından karşılanabilir. Maddi imkânları yetersiz ailelerden çocuklarını okula gönderen ve devamlılığını sağlayanlara; maddi yardım ve indirimler yapılabilir. Sanatçıların kız çocuklarının okullaşma oranının düşük olduğu bölgelerde konser vermesi, kız eğitiminin önemini anlatan konuşmalar yapması ve konser gelirinin kız çocuklarının eğitimi için ayrılması sağlanabilir. Kız çocuklarına burs verilebilir, sonraki eğitim kademelerinde desteklenebilir ve toplum için olumlu örnek olarak yetiştirilebilir.

3. Kız çocukların yarıdan fazlasının evde üstlendikleri sorumluluklarından (annenin hasta olması, kardeşlere bakma, ev işleriyle ilgilenme vb.) dolayı okula gitmediği anlaşılmıştır.

Öneri: Evde kardeşine bakmakla yükümlü bulunan kız çocuğunun bu görevini devlet tarafından belirlenen kreşlerde yapılabilir ve masraf devlet tarafından karşılanabilir. Okul öncesi eğitim yaygınlaştırılabilir.

4. Kız çocuklarının yarıdan fazlası okula gitmesi için destek görmediği için ve okula giderse de kınanacağı korkusuyla okula gidememektedir.

Öneri: Dini, siyasal, sosyal yönden ulusal ya da bölgesel olarak tanınmış kişilerin, kız çocuklarının okutulmasına yönelik kampanyalara öncülük edebilir; kız çocuklarına ve ailelerine medya aracılığıyla olumlu mesajlar verilebilir. Duyarlı olan aileler kız çocuğunu okula göndermeyen ailelere ikna ziyaretinde bulunabilir. Okul aile işbirliğini güçlendirilebilir ve en üst düzeyde katılım sağlanabilir.

5. Kız çocuklarının yarıdan fazlası büyüdüğü ve evlenme yaşının yaklaştığı düşüncesiyle okula gidememektedir.

Öneri: Kız çocukları için eğitime başlama yaşı düşürülebilir ve ergenlik çağından önce zorunlu eğitimi tamamlaması sağlanılabilir. Veliler ve kız çocukları evlilik hakkında bilgilendirilebilir.

6. Kız çocuklarının yarıya yakını okuma-yazma öğrenmeyi yeterli buldukları için okula gitmemekte; veliler de aynı nedenle göndermemektedir.

Öneri: Kız çocuklarını okulda tutmak için aileleri ile birlikte toplu etkinlikler yapılabilir, okul aile işbirliği güçlendirilebilir ve aldığı eğitim sayesinde başarılı olmuş kadınlar davet edilerek bu insanlara örnek olarak gösterilebilir. Kadınların seçebileceği meslek alternatifleri belirlenerek, ilerisi için kız çocukları ve aileleri özendirilebilir. Sınıfta öğrenilen bilgi ve becerilerin günlük hayatta kullanılır olmasına dikkat edilmelidir. Öğrencilere yalnızca bilgi verilmemeli bunun yanında bir de beceri kazandırılmalıdır, böylece her öğrenci aynı zamanda bir de meslek eğitimi almış olacaktır.

7. Kız çocuklarının yarıya yakını evlenince kocaları bakar diye okula gidememekte, velileri tarafından gönderilmemektedir.

Öneri: Kız çocuklarına ve velilerine eğitimin sadece meslek sahibi olmaktan ibaret olmadığı, bunun yanında hayatın çeşitli alanlarında da gerekli olduğu fikri aşılabilir. İyi bir aile kurmak için sadece erkeğin eğitilmiş olması yetmemekte bunun yanında çocukları yetiştirecek annenin de eğitilmiş olması gerekliliği kavratılabilir.

8. Veliler kız çocuklarını okuyan erkekler bile iş bulamıyor diye okula göndermemektedir.

Öneri: Toplumsal cinsiyet eşitliği önce okullarda başlatılabilir, idarecilerin ve öğretmenlerin yarısının bayan olmasına dikkat edilebilir. Velilere meslek sahibi olmanın cinsiyetle bir ilgisi olmadığı anlatılabilir. Böylece kız çocuğunu okula göndermeyen veliye okul çevresinden olumlu örnekler sunulabilir.

9. Veliler kız çocuklarının okumasını gereksiz bulduğu için okula göndermemektedir.

Öneri: Aileler eğitim konusunda bilinçlendirilebilir, okuma yazma bilmeyen velilere kurslar açılabilir. Magazin programlarına ayrılan süre ile eğitim programlarına ayrılan sürenin eşit olması RTÜK (Radyo ve Televizyon Üst Kurulu) tarafından zorunlu kılınabilir ve böylece eğitimin önemi anlatılabilir. Kız çocuklarının eğitimi için yürütülen projeler, kampanyalar ve bu kampanyalarının mantığı velilere anlatılabilir. Eğitilmiş kadın profili insanlara örnek olması için medyada ve basında sık sık vurgulanabilir. İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nun 56. maddesinde yer alan cezalar arttırılabilir ve caydırıcı olması sürekli denetimlerle sağlanabilir.

10. Okul masraflarının hepsinin devlet tarafından karşılanması fikrinin velilerin kız çocuklarını okula göndermeleri açısından teşvik edici bir unsur olduğu görülmektedir.

Öneri: Zorunlu eğitim çağında bulunan öğrencilerin genel okul masrafları devlet tarafından karşılanabilir. Kız çocuklarının okullaşmasını sembolize eden indirim kartları bastırılarak buradan elde edilecek gelir kız çocuklarının okullaştırılması için kullanılabilir. Ayrıca milli piyango idaresinden milli eğitime ayrılan pay artırılabilir.

11. Elde edilen bulgular sonucu okula gitmeyen kız çocuklarının yarıdan fazlası şimdi okula gitmek istediklerini belirtmişlerdir.

Öneri: Ulusal anlamda, okulu terk eden veya herhangi bir sebeple okul ortamından uzaklaşmış insanlarımızı tekrar kazanmak anlamında projeler geliştirilebilir, gerekirse bir öğrenci affı ile bu bireyler kaldıkları yerden eğitim-öğretimlerine devam ettirilebilir.

12. Ayrıca, yapılması gereken bir takım hususlar daha vardır. Özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde çocukların Türkçe öğrenme konusunda karşılaştıkları sorunların ve zaman kaybının azaltılması için okul öncesi eğitim yaygınlaştırılabilir. Ayrıca bu çocukların velilerine de yetişkin eğitim kurslarında Türkçe eğitimi verilerek aile içi iletişimde Türkçenin kullanılması sağlanabilir.

13. Araştırma sonuçlarına dayalı olarak yapılan bu önerilerin dışında şu konularda araştırma yapılabilir:

- 1. Bu araştırmanın farklı bölgelerde uygulanması ve karşılaştırmaların yapılması.**
- 2. Okulların, velilerin beklentilerini karşılama düzeyi.**
- 3. Doğu ve Güney Doğu Anadolu'da ailelerin kız çocuklarına bakış açısı ve kız çocuklarından beklentileri.**

KAYNAKÇA

Adivar, H. E. (1982). **Yeni Turan**. İstanbul: Atlas Kitapevi.

Akad, M.(1992). **Teori ve Uygulamada Sosyal Güvenlik Hakkı**. İstanbul: Kazancı Hukuk Yayınları.

Akyüz, E. (2000).**Ulusal ve Uluslar Arası Hukukta Çocuğun Haklarının ve Güvenliğinin Korunması**. Ankara: MEB Yayınları.

Akyüz, H. (1991). **Eğitim Sosyolojisinin Temel Kavram ve Alanları Üzerine Bir Araştırma**. İstanbul: MEB Yayınları.

Akyüz, Y. (1993). **Türk Eğitim Tarihi(Başlangıçtan 1933'e)**. (Dördüncü Baskı). Kültür Koleji Yayınları 2. İstanbul: Bayrak Matbaası.

Alpkaya, G. ve Diğerleri. (2000) **İnsan Hakları**. (Birinci Baskı). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Altunya, N. (2003). **Anayasa Hukuku Açısından Türkiye'de Eğitim ve Öğrenim Hakkı**. İstanbul: MEB Yayınları.

Arat, N. (1996). Dördüncü Dünya Kadın Konferansı ve Dünya Kız Çocuklarının Durumu. **Kadın Gerçekleri**. (Haz: Necla Arat). İstanbul: Say Yayınları. 13-35.

Aydın, M. (2000). **Kurumlar Sosyolojisi**. (İkinci Baskı). Ankara: Vadi Yayınları.

Baltacıoğlu, İ. H. (1943). **Türke Doğru**. İstanbul: Kültür Basım Evi

Başaran, İ.E. (1999). **Eğitime Giriş**. (Dördüncü Kez Yeniden Yayım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Berkes, N. (1978). **Türkiye'de Çağdaşlaşma**, İstanbul: Doğu-Batı Yayınları.

Bottomore, T.B. (1998). **Toplum Bilim**. (Çev: Ünsal Oskay). (Beşinci Basım) İstanbul: Der Yayınevi.

Celkan, H. Y. (1993). **Eğitim Sosyolojisi**. (Üçüncü Baskı). Atatürk Üniversitesi Yayınları No: 664. Erzurum: Eğitim Fakültesi Basımevi.

Cılga, A. (2001). Çocuk Hakları ve Eğitimi. **Milli Eğitim Dergisi**, Sayı: 151. 04.10.2005'te indirildi: <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/151/acilga.htm>.

Cicioğlu, H. (1987). “**Halil Fikret Kanad**” Cumhuriyet Dönemi Eğitimcileri İçinde. Der: Hüsnü Cırıltı. Ankara: Unesco Türkiye Milli Komisyonu Yayınları.

Çaha, Ö. (1996). **Sivil Kadın**. Konya: Vadi Yayınları.

Çelik, Vehbi. (1998). Eğitim Demokratikleşme ve Küreselleşme. **Türkiye, Türk Cumhuriyetler ve Asya Pasifik Ülkeleri Uluslararası Eğitim Sempozyumu**. 24-26 Eylül 1997. Elazığ: Fırat Üniversitesi Basımevi. 32–39

Çelikkaya, H. (1998). **Fonksiyonel Eğitim Sosyolojisi**. Pedagojik Formasyon Amaçlı. (İkinci Baskı). İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti.

Çiftçi, B. S. **Şartları Eşitlemek**. Yeni Asya Gazetesi. 15 Şubat 2005. 02.10.2005 ‘de indirildi: <http://www.yeniasya.com.tr/2005/02/15/egitim/default.htm>

Çoban, A. (2000). Atatürkçü Düşünce Sisteminde Kadın ve Eğitimi. **Milli Eğitim Dergisi**, Sayı: 146. 04.10.2005'te indirildi: <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/146/coban.htm>

Çocuklar için İlerleme. (2005). “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği (3)”, 2 (Nisan). 05.07.2005'te indirildi: <http://www.unicef.org/turkey/cii/ge57bc.html>

DİE.(2001). **Türkiye İstatistik Yıllığı**. Ankara: DİE Matbaası.

DİE. (2004). **Türkiye İstatistik Yıllığı**. Ankara: DİE Matbaası.

DİE. (2005). **Türkiye İstatistik Yıllığı**. Ankara: DİE Matbaası.

DPT. (2000). **Uzun Vadeli Strateji ve 8.Beş Yıllık Kalkınma Planı, 2001–2005**. Ankara: DPT Yayın ve Basım Şb. Md.

DPT. (2001). **Okul Öncesi Eğitim – İlköğretim – Özel Eğitim Özel İhtisas Kurulu Raporu**. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı.

DPT. (2005). **Bin Yıl Kalkınma Hedefleri Raporu Türkiye 2005**. Ankara: Koza Yayın Dağıtım ve Ticaret A.Ş.

Devlet Planlama Teşkilatı Sosyal Planlama Dairesi. (1983). **Eğitimde Model Arayışı ve X. Milli Eğitim Şurası Kararlarının Değerlendirilmesi**. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı.

Doğramacı, E. (1995). Atatürk ve Kadın Hakları. **Atatürkçü Düşünce El Kitabı**. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları. 295–301.

Dündar, A. (2002). **Atatürk Devrim ve İlkeleri Işığında Eğitim ve Dil**. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Dünya Bankası. (2002). **Eğitim ve Kalkınma Broşürü**. Washington D.C.: Dünya Bankası.

EĞİTİM-SEN, 2005. “**Eğitim Hakkı 4. Demokratik Eğitim Kurultayı**”. Ankara: Eğitim Sen Yayınları.

Erden, M. (1998). **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**. İstanbul: Alkım Yayınları.

Ereş, F. (2005). Eğitimin Sosyal Faydaları: Türkiye-AB Karşılaştırması. **Milli Eğitim Dergisi**, Sayı: 167. 10.11.2005’te indirildi: <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/167/index3-eres.htm>

Ergün, M. (1994). **Eğitim Sosyolojisine Giriş** (Eğitim ve Toplum). (Dördüncü Baskı). Ankara: Ocak Yayınları.

Erkal, M.(1984). **Sosyal Meselelerimiz ve Sosyal Değişme**. (Birinci Baskı). Ankara: Mayaş Yayınları.

Erkal, M. (1995). **Sosyoloji** (Toplum Bilimi). (İlaveli Altıncı Baskı). İstanbul: Der Yayınevi.

Ertürk, S. (1972). **Eğitimde Program Geliştirme**. Ankara: Cihan Matbaası.

Eskicumalı, A. (2003). Eğitim ve Toplumsal Değişme: Türkiye'nin Değişim Sürecinde Eğitimin Rolü, 1923- 1946. **Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Dergisi**,19 (2), 15–29.

Fazlıoğlu, A.; Dersan, N. (2004). **Eğitimde Yeni Ufuklar II:“Eğitim Hakkı Ve Okula Gidemeyen Çocuklar”**. Sempozyum Tebliği. (3–4 Aralık). Gap Bölgesinde Yoksul Çocukları Eğitime Kazandırma Yönünde Katılımcı Proje Uygulamaları. Ankara 12.11.2005'te indirildi: www.gap.gov.tr/Turkish/Sosprj/yoksulc.pdf.

Fazlıoğlu, A. 1997. **GAP Bölgesi'nde Kırsal Alanda Kadının Toplumsal Durumu**. Anahtar, 9, 21-22.

Gökalp, Z. (2005). **Türkçülüğün Esasları**. (Haz:h Kemal Bek). İstanbul: Bordo Siyah Klasik Yayınları.

Göksel, B. (1984). Atatürk ve Kadın Hakları. **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, 1 (1), 213-235.

Gönenç, M. ve diğerleri. (2002). **Kız Çocuklarının Eğitimine Engellenmesi ve Ev İşlerinde Çalıştırılması. Türkiye de Çalışan Çocuklar Semineri, 29–31 Mayıs 2001**, DİE Yayın No. 2534. Ankara: DİE Matbaası.

Gözler, K. (2000). **Türk Anayasa Hukuku**. Bursa: Ekin Kitapevi Yayınları.

Gözler, K. (2004). **Türk Anayasa Hukuku Dersleri**. (İkinci Baskı). Bursa: Ekin Kitapevi Yayınları.

Gürol, A. (1996). **Kız Meslek Liselerinin İşlevlerini Yerine Getirme Düzeyi (Elazığ İli Örneği)**. (Yüksek Lisans Tezi). Elazığ: Fırat Üniversitesi.

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. (2004). **Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 2003**. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü, Devlet Planlama Teşkilatı ve Avrupa Birliği.

Heyd, U. (1979). **Türk Ulusçuluğunun Temelleri**. (Çev: Kadir Günay). Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

İlköğretim ve Eğitim Kanunu. (1961). 16.06.2006'da indirildi: <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/24.html>

İnan, A. (1968). **Atatürk ve Türk Kadın Haklarının Kazanılması**. Ankara: MEB Yayınları.

Kaptan, S. (1991). **Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri**. Ankara: Rehber Yayınevi.

Kemerlioğlu, E. (1996). **Toplumsal Tabakalaşma ve Hareketlilik**. (Birinci Baskı). İzmir: Saray Kitapçılık Basım Yayın Dağıtım ve Pazarlama.

Kırkpınar, L. (2001). **Türkiye'de Toplumsal Değişme ve Kadın**. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Kocatürk, U. (1985). **Kaynakçalı Atatürk Günlüğü**. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.

Kozlu, C. (1996). **Türkiye Mucizesi için.... Vizyon Arayışları ve Asya Modelleri Türkiye**. Ankara: İş Bankası Yayınları.

Kumcu, E. **Eğitim Ekonomisi 1**. Hürriyet. 4 Aralık 2005. 04.12.2005' de indirildi:
<http://www.milliyet.com/2005/12/04/indexmil.html>

MEB. (1946) **III. Maarif Şurası (2–10 Aralık 1946)**. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

MEB. (1984). **Atatürkçülük**. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.

MEB. (1998). **Milli Eğitim Őuraları (1939–1996)**. Ankara: Milli Eğitim Basımevi

MEB. (2001). **2002 Yılı Başında Milli Eğitim**. Ankara: Akşam Sanat Okulu Matbaası.

MEB. (2005). **Milli Eğitim İstatistikleri 2004–2005**. Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
 11.10.2005'te indirildi: <http://apk.meb.gov.tr/yayinlar/2004-2005%20Milli%20Eğitim%20Sayısal%20Verileri.zip>

Milli Eğitim Temel Kanunu. (1973). 16.06.2006'da indirildi:
<http://mevzuat.meb.gov.tr/html/88.html>

Müftü, G. (2001). Çocukların Hakları. **Milli Eğitim Dergisi**, Sayı: 151
 04.10.2005'te indirildi:<http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/151/muftu.htm>

Münir, M. Eğitimde Sloganın Ötesi. **Sabah Gazetesi** 18.Nisan.2002. 11.10.2005'de indirildi: <http://arsiv.sabah.com.tr/arsiv/2002/04/18/s09.html>

OECD. Education at a Glance, OECD Indicators 2005. 14.10.2005'te indirildi:
www.oecd.org/dataoecd/57/63/35317215.pdf

Otaran, N. ve Diğerleri. (2003). **Kız Çocuklarının Okullaşması İçin Yapabileceklerimiz Var**. Ankara: UNICEF.

Özbudun, E. (2002). **Türk Anayasa Hukuku**. (Yedinci Baskı). Ankara: Yetkin Yayınları.

Özden, Y. (2002). **Eğitimde Dönüşüm-Eğitimde Yeni Değerler**. Ankara: Pegem Yayınları.

Özgen Ö. ,Ufuk H. (2002). **Kırsal Kesimde Kadın Eğitimi**.

11.11.2005’de indirildi: www.zmo.org.tr/etkinlikler/5tk02/46.pdf -

Özmen, F. (2004). Eğitimde Okul ve Sınıf. **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**. (Üçüncü Baskı). Edit: Mehmet Taşpınar. Elazığ: Üniversite Kitabevi.169–192.

Öztürk, H. (1974). **Modern Eğitim Sosyolojisi**. İstanbul: Büyük Dağıtım Yayınevi.

Özsoy, S. (2004). “Eğitim Hakkı: Kendi Dilini Bulamamış Bir Söylem”, **Eğitim Bilim Toplum**, 6. (Bahar), 58-83.

Resmi Gazete. (2000). Anayasa Mahkemesi. 5 Ekim 1995 Tarih ve E.1995/15. K.1995/55 Sayılı Karar. Sayı 23968.

Sami, Z. (2003). Eğitimin Bir İşlevinin Kalkınma Olduğu Unutuluyor Mu? **Milli Eğitim Dergisi**, Sayı: 159. 15.10.2005. <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/159/sami.htm>.

Soysal, M. (1986). **100 Soruda Anayasanın Anlamı**. İstanbul: Gerçek Yayınları

Şirin, M. R. (1999). Gerçek Hayat Bilgisi Çocuk Hakları, **I.İstanbul Çocuk Kurultayı Bildiriler Kitabı**. İstanbul: İstanbul Çocukları Vakfı. 56–63

Taşkıran, T. (1973) **Cumhuriyetin 50. Yılında Türk Kadın Hakları**. Ankara: Başbakanlık Basımevi.

The State Of The World’s Children. (2006). **Excluded And Invisible**.

15.05.2006’ da indirildi: http://www.unicef.org/sowc06/pdfs/sowc06_fullreport.pdf

Topçu, N. (1960). **Türkiye'nin Maarif Davası**. İstanbul: Hareket Yayınları

Töremen, F. (2004). Eğitim ve Hukuk. **Öğretmenlik Mesleğine Giriş** (Üçüncü Baskı). Edit: Mehmet Taşpınar. Elazığ: Üniversite Kitabevi. 127–147.

Töre Temiz ve diğerleri. (2005). Ekler. **Vatandaşlık Bilgisi**. (Birinci Baskı). Lisans Yayıncılık. İstanbul: Zafer Matbaacılık.

Tuzcu, G. (2004). Eğitimin Finansman Gereklere Ve Boyutları. **Milli Eğitim Dergisi**, Sayı: 163. 15.10.2005 'de indirildi: <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/163/tuzcu.htm>

TÜSİAD. (1990). **Türkiye’de Eğitim**. İstanbul: TÜSİAD

TÜSİAD. (2001). **Kadın-Erkek Eşitliğine Doğru Yürüyüş: Eğitim, Çalışma Yaşamı ve Siyaset**. İstanbul: TÜSİAD

Türkmen, F. (2002). **Eğitimin Ekonomik ve Sosyal Faydaları ve Türkiye’de Eğitim Ekonomik Büyüme İlişkisinin Araştırılması**. Ankara: DPT Yayınları, Yayın No:2655.

UNDP. (2003). **İnsani Kalkınma Raporu 2003**. New York: Oxford University Press.

UNESCO. (2003). United Nations Girls’ Education Initiative. 09.10.2005’te İndirildi: www.unesco.org/education/efa/know_sharing/flagship_initiatives/girls.shtml.

UNICEF. **Dünya Çocuklarının Durumu 2004**. UNICEF Türkiye Temsilciliği, Ankara

UNICEF. **Dünya Çocuklarının Durumu 1999**. UNICEF Türkiye Temsilciliği, Ankara

Uygun, O. (1996). **Türkiye’de Demokrasi ve İnsan Hakları**. Ankara: TODAİE yayınları

Varış, F. (1988). **Eğitimde Program Geliştirme Teori ve Teknikleri**. Ankara: A.Ü.E F. Yayınları.

Yalın, A. ve Diğerleri (2004). **Haydi Kızlar Okula Öğretmen El Kitabı**. Ankara: UNICEF

Yalın, A. Ve Diğerleri (2005). **Haydi Kızlar Okula Öğretmen El Kitabı** (2.Baskı). Ankara: UNICEF

Yaşın, G. (2005). Plantasyonların Geliştirilmesinin Önemi. Çevre Köşesi. **Bilim-Teknik Dergisi**, Sayı: 96.

Yıldırak, N. ve diğerleri. (2002). **Türkiye’de Gezici ve Geçici Kadın Tarım İşçilerinin Çalışma Ve Yaşam Koşulları Ve Sorunları**. Ankara: Uluslararası Çalışma Örgütü Türkiye Temsilciliği.

World Bank. (1990).**Education and Development**, Past Evidence and Further Analysis, Research Paper, Washington D.C.

Dakar Eylem Çerçevesi. Herkes İçin Eğitim: Ortak Yükümlülüklerimizin Yerine Getirilmesi. 12.11.2005’te indirildi: http://disis.meb.gov.tr/BELGE/BM_dakar.htm.

http://www.haydikizlarokula.org/evrensel_egitim_hedefleri.php

http://www.belgenet.com/arsiv/sozlesme/ab_thb.html

<http://www.die.gov.tr/tkba/pekin+5.doc>

EKLER

EK	Sayfa
I. Kız Çocuklarına Uygulanan Görüşme Cetveli	129
II. Veliye Uygulanan Görüşme Cetveli	131
III. Uygulama İçin Alınan İzin Belgesi	133
IV. Baba-Anne-Kız Çocuğu Eğitim Durumu, Gelir, Çocuk Sayısına İlişkin Tablolar	134

Değerli Kızlar!

Bu görüşme cetvelinden elde edilecek cevaplar kız çocuklarının okula gitmeme nedenleri hakkında önemli bilgiler verecektir. Bu konulardaki görüşlerinizi (X) işareti koyarak belirtiniz. Görüşme cetvelinin üzerine adınızı ve soyadınızı yazmanıza gerek yoktur. Sorulara vereceğiniz samimi ve doğru cevaplar için şimdiden hepinize teşekkür ederim.

Celalettin DİLLİ

Kişisel Bilgiler

1. Yaş grubunuz?

01. () 6 -12

02. () 13 -15

2. Kardeş sayınız?

01. () 1-2

02. () 3-4

03. () 5-6

04. () 7-8

05. () 9-10

06. () 11+

3. Babanızın eğitim durumu nedir?

01. () Okuryazar değil

02. () Okuryazar

03. () İlkokul mezunu

04. () Ortaokul mezunu

05. () Lise mezunu

06. () Yüksekokul mezunu

07. () Üniversite mezunu

08. () Başka.....

4. Annenizin eğitim durumu nedir?

01. () Okuryazar değil

02. () Okuryazar

03. () İlkokul mezunu

04. () Ortaokul mezunu

05. () Lise mezunu

06. () Yüksekokul mezunu

07. () Üniversite mezunu

08. () Başka.....

5. Babanızın mesleğini nedir?

01. () Çiftçi

02. () Esnaf

03. () Memur

04. () Şoför

03. () Emekli

06. () İşçi

07. () İşsiz

08. () Serbest Meslek

6. Aylık ortalama Geliriniz?

01. () 0 - 499 YTL

02. () 500 - 999 YTL

03. () 1000 + YTL

7. Eğitim durumunuz?

01. () İlkokul terk

02. () İlkokul mezunu

03. () Ortaokul terk

04. () Ortaokul mezunu

05. () Okula hiç gitmedim

Arka sayfaya geçiniz .

Okula Gitmeme Nedenleri.

		EVET	KISMEN	HAYIR
8.	Babam okula göndermediği için gidemiyorum.			
9.	Okuldan korktuğum için gitmiyorum.			
10.	Öğretmenlerden korktuğum için okula gitmiyorum.			
11.	Maddi imkânsızlıklardan dolayı okula gidemiyorum.			
12.	Okuyup ne yapacağım, evlenince kocam bana bakar diye okula gitmiyorum.			
13.	Okulda kendime yakın arkadaş bulamadığım için gitmiyorum.			
14.	Benim aklım almaz, okumak erkek işi diye gitmiyorum.			
15.	Kızların okuması/okula gitmesi günahdır diye okula gitmiyorum.			
16.	Okuma yazmayı öğrendim bu kadarı bana yeter diye okula gitmiyorum.			
17.	Evde kardeşime baktığım için okula gitmiyorum.			
18.	Annem hasta ve evin tüm yükü bende olduğu için okula gitmiyorum.			
19.	Annemin okula gitmemesinden dolayı okula gitmiyorum.			
20.	Okula gitmem için beni destekleyen kimse olmadığından okula gidemiyorum.			
21.	Arkadaşlarımın okula gitmemesinden dolayı okula gitmek istemiyorum.			
22.	Okul evimize uzak; kız başıma gidemem diye düşünüyorum.			
23.	Büyüdüğüm için ailem okula göndermiyor.			
24.	Dersler zor olduğu için okula devam etmek istemiyorum.			
25.	Çeyiz yaptığım için okula gitmiyorum.			
26.	Öğretmenle anlaşamıyorum bu nedenle okula gitmiyorum.			
27.	Öğretmenin söylediklerini anlamıyorum bu nedenle okula gitmiyorum.			
28.	Okuma-yazma dışında okulda öğrendiklerimizin hiçbir faydasını görmüyorum.			
29.	Öğretmenlere güvenmiyorum/inanmıyorum.			
30.	Özür/ hasta olduğum için okula gitmiyorum.			
31.	Okula başladıktan birkaç yıl sonra ailem okuldan alır diye gitmiyorum.			
32.	Okula gidersem çevredekiler ve akrabalarım beni kınar diye okula gitmiyorum.			
33.	Okulu ve öğretmenleri sevmediğimden dolayı okula gitmiyorum.			
34.	Okul da öğretmenlerden dayak yediğim için okula gitmiyorum.			
35.	Ders kitaplarının bedava dağıtıldığından haberiniz var mı?			
36.	Okula gitmediğin için aileni suçluyor musun?			
37.	Kız çocuklarının okuması için yapılan çalışmalardan haberiniz var mı?			
38.	Okula gitmeniz karşılığında devletin ailenize verdiği paradan haberiniz var mı?			
39.	Şimdi okula gitmek ister misiniz?			
40.	Okula gitmeme nedenlerine ilişkin başka düşünceleriniz, önerileriniz, varsa, lütfen yazınız.			

Değerli Veliler!

Bu görüşme cetvelinden elde edilecek cevaplar kız çocuklarının okula gitmeme nedenleri hakkında önemli bilgiler verecektir. Bu konulardaki görüşlerinizi (X) işareti koyarak belirtiniz. Görüşme cetvelinin üzerine adınızı ve soyadınızı yazmanıza gerek yoktur. Sorulara vereceğiniz samimi ve doğru cevaplar için şimdiden hepimize teşekkür ederim.

Celalettin DİLLİ

Kişisel Bilgiler

1. Yaş grubunuz

01. () 20-29

02. () 30-39

03. () 40-49

04. () 50-59

05. () 60-69

06. () 70 +

2. Çocuk sayınız?

01. () 1-2

02. () 3-4

03. () 5-6

04. () 7-8

05. () 9-10

06. () 11 +

3. Eğitim durumunuz nedir?

01. () Okuryazar değil

02. () Okuryazar

03. () İlkokul mezunu

04. () Ortaokul mezunu

05. () Lise mezunu

06. () Yüksekokul mezunu

07. () Üniversite mezunu

08. () Başka.....

4. Mesleğiniz nedir?

01. () Çiftçi

02. () Esnaf

03. () Memur

04. () Şoför

05. () Emekli

06. () İşçi

07. () İşsiz

08. () Serbest Meslek

5. Aylık ortalama geliriniz?

01. () 0 - 499 YTL

02. () 500 - 999 YTL

03. () 1000 + YT

Arka sayfaya geçiniz .

Okula Gitmeme Nedenleri.

		EVET	KISMEN	HAYIR
6.	Maddi imkânsızlıklar nedeniyle okula gönderemiyorum.			
7.	Evimize yakın okul olmadığından gönderemiyorum.			
8.	Kız çocuklarının okumasını gereksiz buluyorum.			
9.	Kızım büyüdüğü için okula göndermiyorum.			
10.	Evlenme yaşı yaklaştığı / geldiği için okula göndermiyorum.			
11.	Okula gitmelerine gerek yok evlenince kocaları bakar diye göndermiyorum.			
12.	Okuma-yazma öğrendi; bu kadarını yeterli buluyorum.			
13.	Okudu okuyacağı kadar daha fazla okumasına gerek yok diye düşünüyorum.			
14.	Okusa ne olacak okuyan erkekler bile iş bulamıyor diye okula göndermiyorum.			
15.	Evde annesine yardım ettiği için okula göndermiyorum.			
16.	Tarlada çalışması gerek bu nedenle okula göndermiyorum.			
17.	Okulda zaten öğretmenler ilgilenmiyor, her yıl öğretmeni değişiyor diye okula göndermiyorum.			
18.	Kızların okumasının dinimizce günah olduğunu düşünerek okula göndermiyorum.			
19.	Okul da öğretmenlerinden dayak yediği için okula göndermiyorum.			
20.	Ben okula gitmesine izin verdim diyelim; büyüklerimiz müsaade etmezler diye göndermiyorum.			
21.	Ben okula gönderiyorum fakat kızım okula gitmek istemiyor.			
22.	Okuduktan sonra bizi ve yaşadığı koşulları beğenmez diye okula göndermiyorum.			
23.	Okulda yanlış arkadaşlıklar kurar diye okula göndermiyorum.			
24.	Okulda erkeklerle yakınlaşır diye okula göndermiyorum.			
25.	Okulda zararlı alışkanlıklar edinir diye okula göndermiyorum.			
26.	Kızım özürlü/hasta olduğu için okula göndermiyorum.			
27.	Öğretmenleriyle anlaşamaz diye okula göndermiyorum.			
28.	Okulda kayıt parası aldıkları için göndermiyorum.			
29.	Okulu ve öğretmenleri sevmediğimden dolayı okula göndermiyorum.			
30.	Sizce okula erkek çocuğunu gönderen veli kız çocuğunu da göndermeli mi?			
31.	Erkek çocuğunuzu okula gönderiyor musunuz?			
32.	Ders kitaplarının ücretsiz dağıtıldığından haberiniz var mı?			
33.	Kız çocuklarının okula gitmesi için yapılan kampanyalardan haberiniz var mı?			
34.	Devletin kız çocuklarının okula gitmesi için verdiği teşvik parasını yeterli buluyor musunuz?			
35.	Sınıfların karma olmaması durumunda (sadece kızların olduğu bir sınıfta) çocuğunuzu okula gönderir misiniz?			
36.	Kız çocuğunun okula gitmesi için yapılan çalışmalarını yeterli buluyor musunuz?			
37.	Okul masraflarının hepsini devletin karşılaması durumunda kızınızı okula gönderir misiniz?			
38.	Okula göndermeme nedenlerine ilişkin başka düşünceleriniz, önerileriniz, varsa, lütfen yazınız.			

**Kız Çocuklarının Baba Eğitim Durumuna Göre Okula Gönderilmeme Nedenlerin
Karşılaştırılmasına Dair Bulgular.**

M. No	Okuryazar değil						İlkokul mezunu						Ortaokul ve üstü mezunu						X ²	P
	Evet		Kısmen		Hayır		Evet		Kısmen		Hayır		Evet		Kısmen		Hayır			
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
8	36	67,9	3	5,7	14	26,4	65	67,7	9	9,4	22	22,9	12	34,3	7	20,0	16	45,7	14,359	0,006
9	7	13,2	2	3,8	44	83,0	2	2,1	9	9,4	85	88,5	2	5,7	3	8,6	60	85,7	8,657	0,070
10	7	13,2	3	5,7	43	81,1	4	4,2	5	5,2	87	90,6	7	20,0	3	8,6	25	71,4	9,171	0,057
11	32	60,4	3	5,7	18	34,0	46	47,9	24	25,0	26	27,1	10	28,6	8	22,9	17	48,6	15,095	0,005
12	16	30,2	2	3,8	35	66,0	17	17,7	13	13,5	66	68,8	5	14,3	1	2,9	29	82,9	9,812	0,044
13	9	17,0	2	3,8	42	79,2	5	5,2	11	11,5	80	83,3	1	2,9	3	8,6	31	88,6	9,833	0,043
14	7	13,2	2	3,8	44	83,0	3	3,1	10	10,4	83	86,5	16	8,7	16	8,7	152	82,6	10,346	0,035
15	15	28,3	4	7,5	34	64,2	6	6,3	17	17,7	73	76,0	3	8,6	5	14,3	27	77,1	16,663	0,002
16	18	34,0	4	7,5	31	58,5	16	16,7	18	18,8	62	64,6	12	34,3	6	17,1	17	48,6	9,619	0,047
17	25	47,2	4	7,5	24	45,3	39	40,6	17	17,7	40	41,7	13	37,1	7	20,0	15	42,9	3,649	0,456
18	17	32,1	7	13,2	29	54,7	29	30,2	24	25,0	43	44,8	13	32,1	8	22,9	14	40,0	3,821	0,431
19	14	26,4	3	5,7	36	67,9	5	5,2	14	14,6	77	80,2	2	5,7	6	17,1	27	77,1	18,290	0,001
20	27	50,9	6	11,3	20	37,7	47	49,0	22	22,9	27	28,1	17	48,6	6	17,1	12	24,3	3,611	0,461
21	12	22,6	5	9,4	36	67,9	14	14,6	21	21,9	61	63,5	5	14,3	7	20,0	23	65,7	4,636	0,327
22	10	18,9	7	13,2	36	67,9	15	15,6	14	14,6	67	69,8	13	37,1	5	14,3	17	48,6	7,766	0,101
23	32	60,4	7	13,2	14	26,4	51	53,1	14	14,6	31	32,3	11	31,4	5	14,3	19	54,3	8,733	0,068
24	13	24,5	6	11,3	34	64,2	4	4,2	7	7,3	85	88,5	6	17,1	7	20,0	22	62,9	19,617	0,001
25	11	20,8	2	3,8	40	75,5	13	13,5	14	14,6	69	71,9	0	0	6	17,1	29	82,9	11,724	0,020
26	6	11,3	2	3,8	45	84,9	1	1,0	5	5,2	90	93,8	6	17,1	2	5,7	27	77,1	12,410	0,015
27	12	22,6	9	17,0	32	60,4	3	3,1	8	8,3	85	88,5	3	8,6	4	11,4	28	80,0	19,043	0,001
28	16	30,2	2	3,8	35	66,0	13	13,5	8	8,3	75	78,1	10	28,6	2	5,7	23	65,7	7,654	0,105
29	12	22,6	3	5,7	38	71,7	7	7,3	1	1,0	88	91,7	3	8,6	5	14,3	27	77,1	18,256	0,001
30	13	24,5	3	5,7	37	69,8	8	8,3	6	6,3	82	85,4	7	20,0	5	14,3	23	65,7	10,896	0,028
31	21	39,6	8	15,1	24	45,3	22	22,9	22	22,9	52	54,2	6	17,1	7	20,0	22	62,9	7,332	0,119
32	19	35,8	8	15,1	26	49,1	30	31,3	28	29,2	38	39,6	15	42,9	4	11,4	16	45,7	6,997	0,136
33	14	26,4	3	5,7	36	67,9	2	2,1	7	7,3	87	90,6	2	5,7	3	8,6	30	85,7	23,815	0,000
34	7	13,2	4	7,5	42	79,2	4	4,2	4	4,2	88	91,7	5	14,3	2	5,7	28	80,0	6,274	0,180
35	37	69,8	4	7,5	12	22,6	59	61,5	18	18,8	19	19,8	22	62,9	4	11,4	9	25,7	4,080	0,395
36	22	41,5	7	13,2	24	45,3	39	40,6	26	27,1	31	32,3	6	17,1	11	31,4	18	51,4	11,143	0,025
37	29	54,7	7	13,2	17	32,1	41	42,7	26	27,1	29	30,2	16	45,7	10	28,6	9	25,7	4,669	0,323
38	24	45,3	6	11,3	23	43,4	32	33,3	15	15,6	49	51,0	14	40,0	6	17,1	15	42,9	2,537	0,638
39	21	39,6	4	7,5	28	52,8	64	66,7	12	12,5	20	20,8	19	54,3	6	17,1	10	28,6	17,340	0,002

**Anne Eğitim Durumuna Göre Okula Gönderilmeme Nedenlerin Karşılaştırılmasına
Dair Bulgular.**

M. No	Okuryazar değil						Okuryazar						X ²	p
	Evet		Kısmen		Hayır		Evet		Kısmen		Hayır			
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
8	84	68,9	9	7,4	29	23,8	29	46,8	10	16,1	23	37,1	8,896	0,012
9	7	5,7	5	4,1	110	90,2	4	6,5	9	14,5	49	79,0	6,488	0,039
10	10	8,2	4	3,3	108	88,5	8	12,9	7	11,3	47	75,8	6,134	0,047
11	62	50,8	20	16,4	40	32,8	26	41,9	15	24,2	21	33,9	2,008	0,366
12	30	24,6	9	7,4	83	68,0	8	12,9	7	11,3	47	75,8	3,794	0,150
13	10	8,2	8	6,6	104	85,2	5	8,1	8	12,9	49	79,0	2,096	0,351
14	14	11,5	9	7,4	99	81,1	2	3,2	7	11,3	53	85,5	4,035	0,133
15	18	14,8	15	12,3	89	73,0	6	9,7	11	17,7	45	72,6	1,676	0,433
16	31	25,4	24	19,7	67	54,9	15	24,2	4	6,5	43	69,4	6,179	0,046
17	51	41,8	16	13,1	55	45,1	26	41,9	12	19,4	24	38,7	1,441	0,487
18	42	34,4	23	18,9	57	46,7	17	27,4	16	25,8	29	46,8	1,567	0,457
19	15	12,3	13	10,7	94	77,0	6	9,7	10	16,1	46	74,2	1,276	0,528
20	70	57,4	19	15,6	33	27,0	21	33,9	15	24,2	26	41,9	9,087	0,011
21	23	18,9	18	14,8	81	66,4	8	12,9	15	24,2	39	62,9	2,983	0,225
22	29	23,8	14	11,5	79	64,8	9	14,5	12	14,4	41	66,1	3,523	0,172
23	68	55,7	18	14,8	36	29,5	26	41,9	8	12,9	28	45,2	4,528	0,104
24	17	13,9	4	3,3	101	82,8	6	9,7	16	25,8	40	64,5	21,580	0,000
25	15	12,3	16	13,1	91	74,6	9	14,5	6	9,7	47	75,8	0,570	0,752
26	11	9,0	7	5,7	104	85,2	2	3,2	2	3,2	58	93,5	2,803	0,246
27	16	13,1	10	8,2	96	78,7	2	3,2	11	17,7	49	79,0	7,392	0,025
28	27	22,1	8	6,6	87	71,3	12	19,4	4	6,5	46	74,2	0,197	0,906
29	17	13,9	3	2,5	102	83,5	5	8,1	6	9,7	51	82,3	5,573	0,062
30	17	13,9	8	6,6	97	79,5	11	17,7	6	9,7	45	72,6	1,173	0,556
31	30	24,6	23	18,9	69	56,6	19	30,6	14	22,6	29	46,8	1,589	0,452
32	47	38,5	21	17,2	54	44,3	17	27,4	19	30,6	26	41,9	4,920	0,085
33	11	9,0	4	3,3	107	87,7	7	11,3	9	14,5	46	72,4	8,467	0,014
34	10	8,2	5	4,1	107	87,7	6	9,7	5	8,1	51	82,3	1,436	0,488
35	78	63,9	16	13,1	28	23,0	40	64,5	10	16,1	12	19,4	0,511	0,775
36	51	41,8	30	24,6	41	33,6	16	25,8	14	22,6	32	51,6	6,318	0,042
37	53	43,4	27	22,1	42	34,9	33	53,2	16	25,8	13	21,0	3,570	0,168
38	45	36,9	17	13,9	60	49,2	25	40,3	10	16,1	27	43,5	0,538	0,764
39	68	55,7	10	8,2	44	36,1	36	58,1	12	19,4	14	22,6	6,692	0,035

Kız Çocuklarının Eğitim Durumuna Göre Okula Gönderilmeme Nedenlerin Karşılaştırılmasına Dair Bulgular.

M. No	Okula hiç gitmedim						İlkokul terk						İlkokul mezunu						Ortaokul terk						X ²	p
	Evet		Kısmen		Hayır		Evet		Kısmen		Hayır		Evet		Kısmen		Hayır		Evet		Kısmen		Hayır			
	f	%	F	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
9	19	51,4	2	5,4	16	43,2	26	56,5	7	15,2	13	28,3	33	62,3	8	15,1	12	22,6	35	72,9	2	4,2	11	22,9	10,710	0,098
10	6	16,2	2	5,4	29	78,4	2	4,3	3	6,5	41	89,1	0	0	6	11,3	47	88,7	3	6,3	3	6,3	42	87,5	11,604	0,071
11	10	27,0	1	2,7	26	70,3	4	8,7	5	10,9	37	80,4	0	0	3	5,7	50	94,3	4	8,3	2	4,2	42	87,5	21,007	0,002
12	24	50,0	5	10,4	19	39,6	16	43,2	3	8,1	18	48,6	24	52,2	11	23,9	11	23,9	24	45,2	16	30,2	13	24,5	14,354	0,026
13	7	14,6	1	2,1	40	83,3	12	32,4	1	2,7	24	64,9	10	21,7	6	13,0	30	65,2	9	17,0	8	15,1	36	67,9	12,668	0,049
14	2	4,2	3	6,3	43	89,6	8	21,6	3	8,1	26	70,3	5	10,9	4	8,7	37	80,4	0	0	6	11,3	47	88,7	15,884	0,014
15	3	6,3	4	8,3	41	85,4	10	27,0	3	8,1	24	64,9	1	2,2	7	15,2	38	82,6	2	3,8	2	3,8	49	92,5	24,182	0,000
16	8	21,6	3	8,1	26	70,3	3	6,5	14	30,4	29	63,0	2	3,8	8	15,1	43	81,1	11	22,9	1	2,1	36	75,0	26,406	0,000
17	14	37,8	5	13,5	18	48,6	12	26,1	9	19,6	25	54,3	8	15,1	10	18,9	35	66,0	12	25,0	4	8,3	32	66,7	8,864	0,181
18	18	48,6	2	5,4	17	45,9	23	50,0	11	23,9	12	26,1	13	24,5	14	26,4	26	49,1	23	47,9	1	2,1	24	50,0	23,936	0,001
19	13	35,1	7	18,9	17	45,9	19	41,3	8	17,4	19	41,3	12	22,6	16	30,2	25	47,2	15	31,3	8	16,7	25	52,1	6,294	0,391
20	8	21,6	2	5,4	27	73,0	5	10,9	12	26,1	29	63,0	3	5,7	8	15,1	42	79,2	5	10,4	1	2,1	42	87,5	19,671	0,003
21	17	45,9	5	13,5	15	40,5	27	58,7	7	15,2	12	26,1	24	45,3	13	24,5	16	30,2	23	47,9	9	18,8	16	33,3	4,330	0,632
22	10	20,8	3	6,3	35	72,9	6	16,2	4	10,8	27	73,0	11	23,9	11	23,9	24	52,2	4	7,5	15	28,3	34	64,2	15,326	0,018
23	2	4,2	5	10,4	41	85,4	15	40,5	5	13,5	17	45,9	11	23,9	9	19,6	26	56,5	10	18,9	7	13,2	36	67,9	20,896	0,002
24	31	64,6	2	4,2	15	31,3	16	43,2	1	2,7	20	54,1	25	54,3	7	15,2	14	30,4	22	41,5	16	30,2	15	28,3	24,720	0,000
25	13	35,1	3	8,1	21	56,8	3	6,5	6	13,0	37	80,4	5	9,4	8	15,1	40	75,5	2	4,2	3	6,3	43	89,6	24,872	0,000
26	6	16,2	3	8,1	28	75,7	6	13,0	8	17,4	32	69,6	6	11,3	11	20,8	36	67,9	6	12,5	0	0	42	87,5	12,719	0,048
27	8	21,6	2	5,4	27	73,0	2	4,3	2	4,3	42	91,3	3	5,7	4	7,5	46	86,8	0	0	1	2,1	47	97,9	18,253	0,006
28	5	13,5	4	10,8	28	75,7	3	6,5	6	13,0	37	80,4	2	3,8	7	13,2	44	83,0	8	16,7	4	8,3	36	75,0	6,244	0,396
29	11	29,7	1	2,7	25	67,6	7	15,2	2	4,3	37	80,4	9	17,0	9	17,0	35	66,0	12	25,0	0	0	36	75,0	16,872	0,010
30	7	18,9	4	10,8	26	70,3	3	6,5	2	4,3	41	89,1	4	7,5	2	3,8	47	88,7	8	16,7	1	2,1	39	81,3	9,128	0,166
31	14	37,8	2	5,4	21	56,8	5	10,9	6	13,0	35	76,1	8	15,1	5	9,4	40	75,5	1	2,1	1	2,1	46	95,8	26,825	0,000
32	13	27,1	9	18,8	26	54,2	15	40,5	1	2,7	21	56,8	11	23,9	10	21,7	25	54,3	10	18,9	17	32,1	26	49,1	13,751	0,033
33	12	25,0	5	10,4	31	64,6	19	51,4	4	10,8	14	37,8	15	32,6	15	32,6	16	34,8	18	34,0	16	30,2	19	35,8	20,115	0,003
34	7	18,9	2	5,4	28	75,7	5	10,9	4	8,7	37	80,4	0	0	6	11,3	47	88,7	6	12,5	1	2,1	41	85,4	12,636	0,050
35	8	21,6	4	10,8	25	67,6	4	8,7	2	4,3	40	87,0	0	0	2	3,8	51	96,2	4	8,3	2	4,2	42	87,5	16,331	0,012
36	26	70,3	2	5,4	9	24,3	30	65,2	4	8,7	12	26,1	31	58,5	18	34,0	4	7,5	31	64,6	2	4,2	15	31,3	28,991	0,000
37	9	24,3	9	24,3	19	51,4	15	32,6	10	21,7	21	45,7	20	37,7	17	32,1	16	30,2	23	47,9	8	16,7	17	35,4	9,169	0,164
38	16	43,2	6	16,2	15	40,5	23	50,0	9	19,6	14	30,4	17	32,1	21	39,6	15	28,3	30	62,5	7	14,6	11	22,9	16,097	0,013
39	19	51,4	4	10,8	14	37,8	22	47,8	6	13,0	18	39,1	8	15,1	13	24,5	32	60,4	21	43,8	4	8,3	23	47,9	19,180	0,004
40	17	45,9	4	10,8	16	43,2	24	52,2	7	15,2	15	32,6	35	66,0	7	13,2	11	20,8	28	58,3	4	8,3	16	33,3	6,438	0,376

Veli Gelir Durumuna Göre Kız Çocuklarını Okula Gönderilmeme Nedenlerinin Karşılaştırılması Dair Bulgular.

M. No	0-499 YTL						500 ve üzeri YTL						X ²	p
	Evet		Kısmen		Hayır		Evet		Kısmen		Hayır			
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
6	67	55,8	29	24,2	24	20,0	36	52,9	10	14,7	22	32,4	4,646	0,098
7	16	13,3	13	10,8	91	75,8	19	27,9	4	5,9	45	66,2	6,711	0,035
8	41	34,2	22	18,3	57	47,5	17	25,0	13	19,1	38	55,9	1,800	0,407
9	68	56,7	22	18,3	30	25,0	28	41,2	17	25,0	23	33,8	4,168	0,124
10	46	38,3	13	10,8	61	50,8	28	41,2	9	13,2	31	45,6	0,547	0,761
11	37	30,8	15	12,5	68	56,7	19	27,9	7	10,3	42	61,8	0,495	0,781
12	60	50,0	21	17,5	39	32,5	26	38,2	12	17,6	30	44,1	2,910	0,233
13	56	46,7	11	9,2	53	44,2	23	33,8	14	20,6	31	45,6	5,981	0,050
14	40	33,3	31	25,8	49	40,8	33	48,5	10	14,7	25	36,8	5,228	0,073
15	61	50,8	28	23,3	31	25,8	28	41,2	12	17,6	28	41,2	4,770	0,092
16	38	31,7	18	15,0	64	53,3	9	13,2	6	8,8	53	77,9	11,418	0,003
17	8	6,7	12	10,0	100	83,3	8	11,8	10	14,7	50	73,5	2,670	0,263
18	27	22,5	17	14,2	76	63,3	12	17,6	10	14,7	46	67,6	0,626	0,731
19	5	4,2	10	8,3	105	87,5	5	7,4	4	5,9	59	86,8	1,181	0,554
20	21	17,5	28	23,3	71	59,2	16	23,5	16	23,5	36	52,9	1,098	0,578
21	29	24,2	33	27,5	58	48,3	16	23,	516	23,5	36	52,9	0,454	0,797
22	7	5,8	18	15,0	95	79,2	10	14,7	12	17,6	46	67,6	4,737	0,094
23	20	16,7	19	15,8	81	67,5	25	36,8	14	20,6	29	42,6	12,466	0,002
24	26	21,7	11	9,2	83	69,2	21	30,9	18	26,5	29	42,6	15,024	0,001
25	19	15,8	20	16,7	81	67,5	22	32,4	11	16,2	35	51,5	7,245	0,027
26	8	6,7	14	11,7	98	81,7	12	17,6	9	13,2	47	69,1	8,893	0,053
27	9	7,5	12	10,0	99	82,5	5	7,4	5	7,4	58	85,3	0,378	0,828
28	15	12,5	14	11,7	91	75,8	8	11,8	5	7,4	55	80,9	0,961	0,619
29	5	4,2	2	1,7	113	94,2	8	11,8	5	7,4	55	80,9	8,250	0,016
30	54	45,0	28	23,3	38	31,7	31	45,6	12	17,6	25	36,8	1,000	0,607
31	98	81,7	8	6,7	14	11,7	55	80,9	4	5,9	9	13,2	0,132	0,936
32	98	81,7	8	6,7	14	11,7	48	70,6	6	8,8	14	20,6	3,277	0,194
33	35	29,2	49	40,8	36	30,0	33	48,5	11	16,2	24	35,2	13,148	0,001
34	22	18,3	49	40,8	49	40,8	20	29,4	8	11,8	40	58,8	17,449	0,000
35	35	29,2	42	35,0	43	35,8	24	35,3	22	32,4	22	32,4	0,761	0,684
36	31	25,8	51	42,5	38	31,7	21	30,9	14	20,6	33	48,5	9,696	0,008
37	72	60,0	21	17,5	27	22,5	35	51,5	13	19,1	20	29,4	1,447	0,485

**Velilerin Sahip Olduğu Çocuk Sayısına Göre Kız Çocuklarını Okula Göndermeme
Nedenlerinin Karşılaştırılmasına Dair Bulgular.**

M. No	1-4 çocuk						5-8 çocuk						9 ve üzeri çocuk						X ²	p
	Evet		Kısmen		Hayır		Evet		Kısmen		Hayır		Evet		Kısmen		Hayır			
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
6	21	53,8	4	10,3	14	35,9	41	48,8	25	29,8	18	21,4	41	63,1	10	15,4	14	21,5	10,257	0,036
7	2	5,1	6	15,4	31	79,5	21	25,0	5	6,0	58	69,0	12	18,5	6	9,2	47	72,3	8,676	0,070
8	2	5,1	10	25,6	27	69,2	33	39,3	12	14,3	39	46,4	23	35,4	13	20,0	29	44,6	16,110	0,003
9	9	23,1	13	33,3	17	43,6	51	60,7	13	15,5	20	23,8	36	55,4	13	20,0	16	24,6	16,020	0,003
10	8	20,5	11	28,2	20	51,3	38	45,2	7	8,3	39	46,4	28	43,1	4	6,2	33	50,8	16,283	0,003
11	5	12,8	4	10,3	30	76,9	29	34,5	11	13,1	44	52,4	22	33,8	7	10,8	36	55,4	7,926	0,094
12	7	17,9	7	17,9	25	64,1	47	56,0	15	17,9	22	26,2	32	49,2	11	16,9	22	33,8	19,347	0,001
13	8	20,5	6	15,4	25	64,1	39	46,4	10	11,9	35	41,7	32	49,2	9	13,8	24	36,9	10,090	0,039
14	8	20,5	10	25,6	21	53,8	32	38,1	18	21,4	34	40,5	33	50,8	13	20,0	19	29,2	9,934	0,042
15	9	23,1	11	28,2	19	48,7	49	58,3	17	20,2	18	21,4	31	47,7	12	18,5	22	33,8	14,673	0,005
16	6	15,4	4	10,3	29	74,4	22	26,2	15	17,9	47	56,0	19	29,2	5	7,7	41	63,1	6,625	0,157
17	4	10,3	9	23,1	26	66,7	6	7,1	8	9,5	70	83,3	6	9,2	5	7,7	54	83,1	6,972	0,137
18	1	2,6	2	5,1	36	92,3	23	27,4	13	15,5	48	57,1	15	23,1	12	18,5	38	58,5	17,025	0,002
19	1	2,6	3	7,7	35	89,7	4	4,8	6	7,1	74	88,1	5	7,7	5	7,7	55	84,6	1,399	0,844
20	2	5,1	17	43,6	20	51,3	17	20,2	16	19,0	51	60,7	18	27,7	11	16,9	36	55,4	15,424	0,004
21	9	23,1	113	33,1	17	43,6	21	25,0	22	26,2	41	48,8	15	23,1	14	21,5	36	55,4	2,095	0,718
22	2	5,1	4	10,3	33	84,6	9	10,7	18	21,4	57	67,9	6	9,2	8	12,3	51	78,5	4,992	0,288
23	4	10,3	11	28,2	24	61,5	21	25,0	16	19,0	47	56,0	20	30,8	6	9,2	39	60,0	9,729	0,045
24	4	10,3	7	17,9	28	71,8	27	32,1	12	14,3	45	53,6	16	24,6	10	15,4	39	60,0	6,829	0,145
25	3	7,7	10	25,6	26	66,7	16	19,0	15	17,9	53	63,1	22	33,8	6	9,2	37	56,9	12,752	0,013
26	9	23,1	2	5,1	28	71,8	8	9,5	13	15,5	63	75,0	3	4,6	8	12,3	54	83,1	10,810	0,029
27	2	5,1	3	7,7	34	87,2	5	6,0	10	11,9	69	82,1	7	10,8	4	6,2	54	83,1	3,020	0,555
28	7	17,9	3	7,7	29	74,4	12	14,3	12	14,3	60	71,4	4	6,2	4	6,2	57	87,7	7,293	0,121
29	1	2,6	2	5,1	36	92,3	7	8,3	2	2,4	75	89,3	5	7,7	3	4,6	57	87,7	2,179	0,703
30	27	69,2	8	20,5	4	10,3	32	38,1	17	20,2	35	41,7	26	40,0	15	23,1	24	36,9	14,647	0,005
31	35	89,7	1	2,6	3	7,7	64	76,2	7	8,3	13	15,5	54	83,1	4	6,2	7	10,8	3,526	0,474
32	33	84,6	2	5,1	4	10,3	67	79,8	5	6,0	12	14,3	46	70,8	7	10,8	12	18,5	3,325	0,505
33	19	48,7	10	25,6	10	25,6	27	32,1	32	38,1	25	29,8	22	33,8	18	27,7	25	38,5	5,497	0,240
34	6	15,4	18	46,2	15	38,5	25	29,8	21	25,0	38	45,2	11	16,9	18	27,7	36	55,4	9,823	0,050
35	9	23,1	20	51,3	10	25,6	22	26,2	26	31,0	36	42,6	28	43,1	18	27,7	19	29,2	11,926	0,018
36	16	41,0	16	41,0	7	17,9	22	26,2	30	35,7	32	38,1	14	21,5	19	29,2	32	49,2	10,823	0,029
37	25	64,1	11	28,2	3	7,7	47	56,0	13	15,5	24	28,6	35	53,8	10	15,4	20	30,8	9,229	0,056